

Petri Kivimäki

Mikä musiikin yleinen oppimäärä?

Näkökulmia taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän opetukseen ja sen kehittämiseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi YAMK

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

29.5.2015

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Petri Kivimäki Mikä musiikin yleinen oppimäärä? Näkökulmia taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän opetukseen ja sen kehittämiseen 95 sivua + 2 liitettä 29.5.2015
Tutkinto	Musiikkipedagogi YAMK
Koulutusohjelma	Musiikki
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja	Mut Annu Tuovila
<p>Selvitän opinnäytetyössäni musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta Suomessa ja olen kerännyt tietoa musiikin yleistä oppimäärää opettavista oppilaitoksista. Pysin työni avulla kehittämään musiikin yleisen oppimäärän opetusta. Opinnäytetyöni lähtökohtana ovat omassa työssä ja kollegoiden kanssa käyty keskustelut musiikin yleisen oppimäärän opetuksen tilanteesta. Soitonopettajan työn kannalta on tärkeää pohtia mitä musiikin yleisen oppimäärän opetuksella tarkoitetaan ja miten se eroaa esimerkiksi laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta tai muusta musiikin opetuksesta.</p> <p>Opinnäytetyöni aineisto koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisenä osana ovat omat kokemukset soitonopettajan työstä musiikin yleisen oppimäärän opettajana. Toisena aineistona on yhteistyö Musiikin opetus Suomessa-työryhmän kanssa. Työryhmä pyrkii kehittämään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Kolmannen aineiston muodostaa musiikkia opettavien oppilaitosten rehtoreille tekemäni kysely.</p> <p>Kyselyssä pyrin selvittämään kuinka paljon musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta Suomessa on ja minkälaisia kehitystarpeita kohdistuu Opetushallituksen laatimiin opetussuunnitelman perusteisiin. Kysyin lisäksi rehtoreilta oppilaitosten toimintaan ja rahoitukseen liittyviä kysymyksiä ja sitä miten he ovat verkostoituneet toisten musiikin yleistä oppimäärää tarjoavien oppilaitosten kanssa.</p> <p>Kyselyn tulokset osoittivat oppilaslähtöisyyden olevan keskeinen tekijä musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa. Suuri osa vastaajista haluaisi toteuttaa instrumenttiopetuksen yksilöopetuksena musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Toiminnan haasteiksi rehtorit kuvasivat rahoituksen, pätevät opettajat, erilaiset oppijat, oppilaiden sitoutumisen ja uusien opetustapojen löytämisen. Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa 87 prosenttia opettajista toimi määräaikaissä työsuhteissa ja 85 prosenttia oli sivutoimisia tuntiopettajia. Lisäksi kyselyn avulla voitiin havaita, että valtion tuntikohtaisella osuudella oli yhteys oppilaiden maksamiin halvempiin lukukausimaksuihin. Opinnäytetyöni on antanut minulle uusia näkökulmia musiikin yleisen oppimäärän opetukseen ja sen kehittämiseen.</p>	
Avainsanat	taiteen perusopetus, musiikkioppilaitokset, musiikinopettajat, opetussuunnitelman perusteet, yleinen oppimäärä, kehittäminen

Author(s) Title Number of Pages Date	Petri Kivimäki What Is a Short Syllabus in Music? Insights into Teaching a Short Syllabus in the Basic Education of Arts. 95 pages + 2 appendices 29 May 2015
Degree	Master's Degree in Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Pedagogy
Supervisor	Annu Tuovila, DMus
<p>My thesis investigates the basic education of arts and its short syllabus in music. Basic education of arts in Finland is divided into extensive syllabus studies and short syllabus studies. I have been teaching the short syllabus in music for several years in a private music school. My main interest was to reflect on my own work as a short syllabus teacher in music. The short syllabus in music was launched in year 2005. The goal of this study is to give some ideas for the future when the National Board of Education is making new basic education of arts syllabuses.</p> <p>My research data can be divided into three parts. First, there is my own teaching experience in form a private music school, which provides short syllabus education. Secondly, I report on my collaboration with a committee called Music Education in Finland. The study also includes an electronic enquiry for music school principals. With the enquiry, I gained information about how wide-spread the basic education of arts in music in Finland is. I also wanted to know what kinds of needs or challenges there are for the short syllabus teaching. I also asked the principals about the music school activities, finances and networking.</p> <p>Most of the respondents in the enquiry thought that teaching in the short syllabus in music should be student-oriented. Also, most of the principals thought that it is not possible to teach instruments only in groups of students. Respondents identified the following as challenges for the short syllabus tuition: finances, qualified teachers, learners with special needs, student commitment and new teaching methods. One of the challenges was that the short syllabus teaching in music is provided in the same way as the extensive syllabus tuition. The enquiry showed that 85% of the short syllabus teachers have a temporary contract of employment. Short syllabus teachers often work part-time. The principals of private schools that provide short syllabus teaching in music thought that it is almost impossible to make generally binding contracts of employment for the teachers in their schools. Through my research I have gained an insight into short syllabus teaching in music in Finland</p>	
Keywords	Basic education of arts, short syllabus, music schools

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kehittämishaasteen kuvailua	3
2.1	Kokemuksiani musiikin taiteen perusopetuksesta	3
2.2	Havaintoja opettajien työehdoista musiikkioppilaitoksissa	6
2.3	Kysymyksiä musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta	6
2.4	Kyselyn tekeminen rehtoreille	8
3	Perustietoja	11
3.1	Musiikin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteista	11
3.1.1	Musiikin laajan oppimäärän taustoista	12
3.1.2	Musiikin yleisen oppimäärän taustoista	13
3.2	Musiikin taiteen perusopetuksen tavoitteista	14
3.2.1	Musiikin laajan oppimäärän tavoitteet ja opintojen laajuus	15
3.2.2	Musiikin yleisen oppimäärän tavoitteet ja opintojen laajuus	16
3.3	Musiikin taiteen perusopetuksen pedagogisia suuntauksia	19
3.3.1	Orff-pedagogiikka	19
3.3.2	Suzuki-pedagogiikka	19
3.3.3	Colourstrings	20
3.3.4	Näppärit	20
3.4	Keskeisiä musiikin taiteen perusopetukseen vaikuttavia toimijoita	21
3.4.1	Opetushallitus	21
3.4.2	Opetus- ja kulttuuriministeriö	21
3.4.3	Kunnat	22
3.4.4	Suomen musiikkioppilaitosten liitto (SML)	22
3.4.5	Musiikin opetus Suomessa-työryhmä (MOS)	23
3.4.6	Fisme	24
3.4.7	Taiteen perusopetus -liitto (TPO)	25
3.4.8	Vapaa sivistystyö	25
3.4.9	Suomen musiikinopettajien liitto (SMOL)	25
3.5	Musiikin taiteen perusopetuksen laajuus Suomessa	26
3.6	Musiikin taiteen perusopetuksen rahoituksesta	29
3.6.1	Suomessa toimivat musiikin laajan oppimäärän oppilaitokset	29
3.6.2	Musiikin laajaa ja yleistä oppimäärää tarjoavat oppilaitokset	29

3.6.3	Valtion tukemat musiikin yleisen oppimäärän oppilaitokset	31
3.6.4	Oppilaitokset, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista osuutta	32
3.6.5	Oppilaitokset, jotka eivät saa julkista tukea toimintaansa	33
3.7	Musiikinopettajien työehtosopimuksista oppilaitoksissa	33
3.8	Opettajien työehtosopimukset musiikkioppilaitoksissa	33
3.9	Opettajien työehtosopimukset vapaan sivistystyön oppilaitoksissa	34
4	Kyselyyn vastanneet oppilaitokset	35
4.1	Kyselyyn vastanneiden oppilaitosten ylläpitäjät	35
4.2	Oppilaitosten erilaiset rahoituspohjat	36
4.3	Kyselyyn vastanneiden oppilaitosten taustatietoja	36
4.3.1	Oppilaitosten toimipisteet	37
4.3.2	Oppilaitosten opettajien määrä, musiikkityylit ja instrumentit	38
4.3.3	Oppilaitosten oppilaiden määrä	40
4.3.4	Oppilaiden sukupuolijakauma	43
4.4	Muuta musiikin opetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset	44
5	Oppilaitosten vastauksia opetuksen sisällöistä	46
5.1	Tasolta toiselle eteneminen musiikin taiteen perusopetuksessa	46
5.1.1	Tasosuoritusten tekeminen laajassa oppimäärässä	46
5.1.2	Tasosuoritusten tekeminen yleisessä oppimäärässä	47
5.2	Ryhmäopetus musiikin taiteen perusopetuksessa	49
5.2.1	Ryhmäopetus laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa	51
5.2.2	Ryhmäopetus yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa	52
5.3	Oppilaslähtöisyys ja erilaiset oppijat taiteen perusopetuksessa	53
5.3.1	Oppilaslähtöisyys musiikin laajan oppimäärän opetuksessa	54
5.3.2	Oppilaslähtöisyys musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa	54
5.3.3	Erilaiset oppijat laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa	55
5.3.4	Erilaiset oppijat yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa	55
5.4	Musiikin taiteen perusopetuksen arviointi ja Virvatuli-malli	56
5.4.1	Musiikin laajan oppimäärän arviointi	57
5.4.2	Musiikin yleisen oppimäärän arviointi	57
6	Opettajien työehtosopimukset ja oppilaiden lukukausimaksut	59
6.1	Opettajien työehtosopimukset kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa	59
6.2	Opettajien järjestäytyminen oppilaitoksissa	60
6.3	Päätoimisten opettajien palkka kesäajalta	61
6.4	Lukukausimaksut kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa	62
6.5	Oppilaitoksen toimintaan vaikuttavia tekijöitä	64

7	Kyselyn musiikkioppilaitosten verkostoitumisesta	64
7.1	MOS-työryhmä kehittämässä musiikin yleisen oppimäärän opetusta	65
7.2	Kyselyn oppilaitosten verkostoitumisesta	66
8	Musiikin yleisen oppimäärän pedagogiikan kehittämisestä	67
8.1	Musiikin yleisen oppimäärän pedagogiikan mahdollisuuksista	67
8.1.1	Yleisen oppimäärän oma profiili	68
8.1.2	Laajan ja yleisen oppimäärän yhdistäminen	70
8.2	Musiikin yleisen oppimäärän mukaisen pedagogiikan haasteita	71
8.2.1	Yleinen on laajaa ja laaja yleistä	74
8.2.2	Yleisen oppimäärän suorittaminen kokonaan	76
9	Musiikin yleisen oppimäärän opetuksen taloudelliset resurssit	76
9.1	Taiteen perusopetuksen julkisen rahoituksen epätasa-arvosta	76
9.1.1	Vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoituksesta	78
9.1.2	SML:n jäsenoppilaitosten rahoitus	79
9.1.3	Yksityisten yleisen oppimäärän musiikkioppilaitosten rahoitus	80
9.2	Musiikin yleisen oppimäärän taloudellisten resurssien lisääminen	82
9.2.1	Oppilaitosten liiketaloudellisen osaamisen parantaminen	83
9.2.2	Ryhmäopetus ja toiminnan taloudellisuus	84
9.2.3	Julkisen rahoituksen merkityksestä pedagogiikan kehittämisessä	86
10	Yhteenvetoa kyselyn tuloksista	87
10.1	Musiikin yleisen oppimäärän oma profiili	87
10.2	Musiikin yleinen oppimäärä ja oppilaitokset	88
10.3	Uusia suuntia musiikin taiteen perusopetuksen mukaiseen opetukseen	89
11	Pohdinta	90

Liitteet

Liite 1. Suomessa toimivat musiikin taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset

Liite 2. Kysely Suomessa toimiville musiikkia opettaville oppilaitoksille

1 Johdanto

Olen työskennellyt vuodesta 2002 Pohjois-Espoon musiikkikoulussa pop/jazz-kitaransoiton opettajana. Vuonna 2012 musiikkikoulu vaihtoi nimekseen Espoon musiikki- ja tanssikoulu Estrada. Omalle työpaikalleni on erikoista se, että samassa oppilaitoksessa tarjotaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta sekä musiikissa että tanssissa. Estradassa opiskeli vuonna 2013 yhteensä 915 oppilasta, joista musiikin puolella 581 oppilasta ja tanssin puolella 334 oppilasta.

Opinnäytetyöni aihe on syntynyt tarpeestani pohtia omaa musiikkipedagogin taivalta musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen opettajana ja sitä, mihin suuntaan tätä opetusta jatkossa voitaisiin kehittää. Minua on alkanut kiinnostaa miten kaikki muut musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset näkevät musiikin yleisen oppimäärän opetuksen tilanteen Suomessa. Samalla olen halunnut lähteä selvittämään, minkälaisia erilaisia musiikin opetuksen muotoja harjoitetaan Suomessa.

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998 jakoi taiteen perusopetuksen laajaan ja yleiseen oppimäärään. Musiikissa laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet on laadittu vuonna 2002 ja yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet vuonna 2005. Uusien opetussuunnitelmien perusteiden myötä oppilaitokset ovat voineet vapaammin kehittää omia oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmiaan.

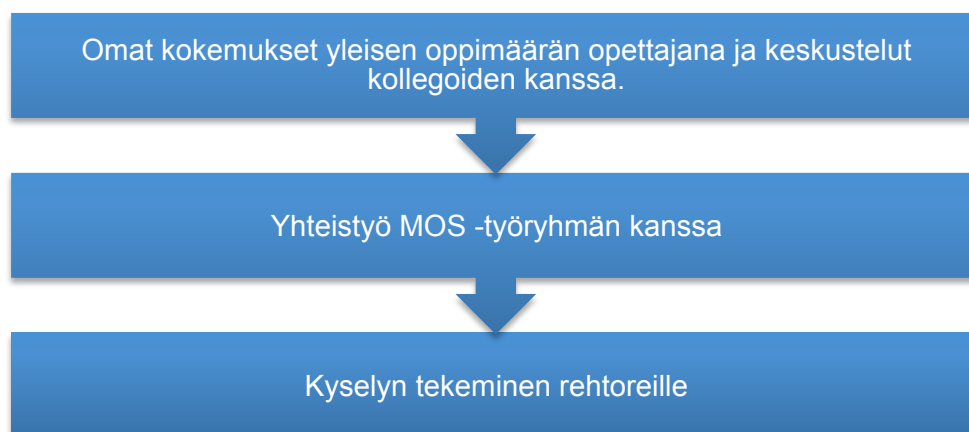
Musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet ovat vuodelta 2005. Silti tämän tutkimuksen myötä syntyi voimakas vaikutelma, että edelleen musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa pohditaan minkälaista musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tulisi käytännössä olla.

Pyrin opinnäytetyölläni tuomaan esiin tietoa siitä, miten musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus eroaa laajan oppimäärän mukaisesta musiikin opetuksesta? Opinnäytetyöni avulla pyrin laajentamaan ymmärrystä siitä, mitä tarkoitetaan musiikin yleisen oppimäärän mukaisella opetuksella ja samalla pohdin, miten opetusta voidaan edelleen kehittää.

Opinnäytetyön tavoitteena on myös pyrkiä ymmärtämään, miksi valtio ei tue taloudellisesti yksityisiä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia musiikkioppilaitoksia. Miten taiteen perusopetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa, pystyvät toimimaan taiteen perusopetukselle asetettujen standardien ja vaatimusten mukaan.

Kollegoiden kanssa keskusteltaessa on käynyt ilmi, miten eri tavoin yksityiset musiikkikoulut soveltavat yleissitovaa musiikkioppilaitoksia koskevaa työehtosopimusta. Minkä asteisesta ongelmasta on kyse musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten kohdalla? Onko olemassa jotain muita keinoja kuin rahoituksen lisääminen, miten voitaisiin parantaa pienten yksityisten musiikkioppilaitosten opettajien tilannetta?

Opinnäytetyöni aineistot koostuvat kolmesta eri osiosta: 1) Omat kokemukseni yleisen oppimäärän opettajana ja keskustelut kollegoiden kanssa, 2) Yhteistyö Musiikin opetus Suomessa -työryhmän kanssa. Musiikin opetus Suomessa -työryhmä koostuu lähinnä musiikin yleistä oppimäärää tarjoavien musiikkioppilaitosten rehtoreista, ja sen tavoitteena on kehittää musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. 4) Kysely musiikkioppilaitosten rehtoreille, missä pyrin selvittämään musiikin yleistä oppimäärää tarjoavien musiikkioppilaitosten kehitystarpeita. Sain kyselyyni 44 vastausta erilaisilta musiikin opetusta tarjoavilta oppilaitoksilta.

Kuvio 1. Opinnäytetyön aineistot

Tämän opinnäytetyön ideana on ollut kerätä ja tuoda esiin tietoa musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta Suomessa. Tarkoituksena on ollut kirjoittaa tietoa yhtäläillä musiikkipedagogeiksi opiskeleville kuin myös jo musiikkioppilaitoksissa työskenteleville opettajille.

Opinnäytetyössäni on yhteensä yksitoista päälukua. Johdannon jälkeen luvussa kaksi kuvailen niitä lähtökohtia, joista olen lähtenyt tekemään opinnäytetyötäni ja pohtimaan kysymyksiä selvitykseeni. Luvussa kolme esittelen perustietoja musiikin taiteen perusopetukseen liittyen. Luvussa neljä käyn läpi kyselyyni vastanneiden oppilaitosten yleisiä tietoja ja luvussa viisi kerron kyselyni oppilaitosten opetuksesta.

Luvussa kuusi kerron opettajien työsopimuksista kyselyni oppilaitoksissa ja luvussa seitsemän pohdin kyselyni oppilaitosten verkostoitumista. Luvussa kahdeksan käsittelem taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen kehittämistä ja luvussa yhdeksän pohdin musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen haasteita oppilaitosten ja opetuksen rahoituksen näkökulmasta.

Luvussa kymmenen teen yhteenvetoa kyselyn tuloksista ja tarkastelen koko opinnäytetyötäni ja havaintojani musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Lopuksi luvussa 11 pohdin koko opinnäytetyötäni ja omaa onnistumista asettamissani tavoitteissa.

2 Kehittämishaasteen kuvailua

Tässä luvussa pohdin omaa kehittämistehtävääni ja niitä keskeisiä kysymyksiä, joihin etsin vastauksia. Olen pyrkinyt etsimään tietoa musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta lähdekirjallisuuden avulla. Lisäksi olen reflektoinut omaa työtäni soiton opettajana ja luottamusmiehenä sekä keskustellut aiheesta lukuisten eri tahojen edustajien kanssa.

2.1 Kokemuksiani musiikin taiteen perusopetuksesta

Olen toiminut kitaran soitonopettajana vuodesta 2002 lähtien. Opetin lisäksi kitaransoitto-oppilaita yksityisesti opiskellessani Pop/jazz-konservatorion toisen asteen Tanssi-

muusikkolinjalla. Tanssimuusikkolinjan jälkeen jatkoin musiikin opiskelua Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiaan opettajalinjalla, mistä valmistuin musiikkipedagogiksi vuonna 2007. Olin siis musiikin ammattiopiskelijana käytännössä vuodesta 1999 vuoden 2007 joulukuuhun. Tietysti ammattiopintoihin tulee myös lukea tekeillä oleva YAMK-tutkintoni, joten lähes kymmenen vuotta on kulunut musiikin ammattiopintojen parissa sen lisäksi, että olen harrastanut musiikkia pienestä asti. Tietysti ammattiopintojen rinnalla on ollut lukuisia soittokeikkoja, kappaleiden säveltämistä, sanoittamista, sovittamista, levytyksiä ja opettamista opiskelun ohessa.

Musiikin yleisen oppimäärän lisäksi minulla on myös hiukan kokemusta musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Työskentelin sivutoimisena kitaransoiton opettajana Helsingissä Pop/jazz-konservatoriolla syksyllä 2009, jolloin sain käsitystä laajan oppimäärän mukaisesta soiton opetuksesta opettajan näkökulmasta. Tuolloin pyrin opettamaan kitaransoittoa Pop/jazz-konservatoriolla laaditun oman opetussuunnitelman mukaan.

Pop/jazz-konservatorion opetussuunnitelmassa soiton opetuksen tekniset valmiudet on jaettu yli 60:n osa-alueeseen. Ideana on, että jokainen osasuoritus merkitään excel-tiedostona olevaan oppilaan henkilökohtaiseen päiväkirjaan. Kun oppilas oppii yhden määritellyn osa-alueen, niin hän voi edetä seuraavaan. Päiväkirja toimii hyvänä apuvälineenä opettajalle, jolloin hän muistaa missä jokaisen oppilaan kanssa mennään. Samalla opetuksesta tulee läpinäkyvää ja opetuksen tavoitteita voi paremmin selittää oppilaille ja heidän vanhemmilleen.

Pop/jazz-konservatorion opetussuunnitelma voisi mielestäni toimia myös mallina musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Opetussuunnitelmassa on keskeistä jokaisen oppilaan edistyminen omaan tahtiin, mikä on myös keskeistä musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa. Myös Pop/jazz-konservatorion opetussuunnitelmaan sisällytetyt asiat ovat mielestäni keskeisiä kitaransoitossa. Miksi siis pitäisi laatia erilainen opetussuunnitelma musiikin yleisen oppimäärän opiskelijoille, kun jokainen oppilas voi edetä omaan tahtiinsa? Onko tarpeellista määritellä musiikin yleisen- ja laajan oppimäärän mukainen opetus erikseen vai voisivatko ne elää rinnakkain riippuen oppilaan tavoitteista ja motivaatiosta.

Pop/jazz-konservatorion opetussuunnitelmassa oppilaslähtöisyys on hyvin keskeinen tekijä. Oppilaat voivat aloittaa opiskelun eri asioista ja edetä oman mielenkiinnon mu-

kaan opettajan johdolla. Oppilaslähtöisyys on asia, jota olen viimeaikoina pohtinut paljon omassa työssäni. Nähdäkseni musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus tarjoaa hyvät lähtökohdat oppilaslähtöisyyteen, koska tavoitteet eivät ole niin mittavat kuin musiikin laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa, missä yhtenä tavoitteena on valmistaa oppilaita ammatillisiin opintoihin.

Jos vertaan Pop/jazz-konservatoriolla tapaamiani laajan oppimäärän oppilaita omiin musiikin yleisen oppimäärän oppilaisiin, niin en huomaa kovin suuria eroja oppilaissa. Tämä on lisännyt omaa pohdintaa siitä, miten vetää rajaa musiikin yleisen oppimäärän ja laajan oppimäärän välille, jos oppilaat ovat molemmissa oppimäärissä hyvin samankaltaisia. Tietysti Pop/jazz-konservatoriolla tapasin vain pienen joukon oppilaita, joten sikäli ei näitä omia johtopäätelmiä voi kuitenkaan yleistää.

Miten sitten musiikkia tulisi opettaa taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisesti? Opetan tällä hetkellä bändissä yhtä musiikkikoulumme oppilasta, joka on tekemässä musiikin laajan oppimäärän mukaista perustason kolmostasokurssia. Hän on opiskellut lähes kymmenen vuotta musiikkikoulussamme ja muistan hänet ensimmäisistä yhteissoittokokeiluista miltei kymmenen vuoden takaa. Hän kysyi minulta, mitä tehdään kolmostasokurssin jälkeen. Vastasin, että jos haluat, niin voit pyrkiä jatkamaan laajan oppimäärän musiikkiopistoon tai konservatorioon.

Tietysti tämän olisi voinut kertoa tälle oppilaalle jo paljon aiemmin, mutta en itsekään ollut ajatellut asiaa, ennen kuin kuulin kysymyksen kyseiseltä oppilaalta. Tällä sinänsä yksinkertaisella esimerkillä viitataan niihin oppilaan ohjausta koskeviin ajatuksiin, jotka heräsivät tätä työtä tehdessä.

Miten minun tulisi toimia opettajana, kun en opeta laajan oppimäärän mukaisesti? Minulla on valtavasti tietoa siitä, miten pitää toimia, että musiikki kuullostaisi mahdollisimman hyvältä. Tuleeko minun välittää tätä tietoa oppilailleni vai tulisiko minun ohittaa musiikin perusolemus hankalana asiana ja ohjata heitä siihen suuntaan, että musiikissa kaikki on ratkaistavissa melko helposti? Musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa on vähemmän opetustunteja, jolloin ei ole aikaa mennä liian syvälle yksityiskohtiin. Miten tämä vaikuttaa opetuksen ja oppimisen laatuun? Mitkä ovat musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tavoitteet?

2.2 Havaintoja opettajien työehdoista musiikkioppilaitoksissa

Keväällä 2010 päätimme perustaa opettajien kanssa oppilaitokseemme opettajayhdistyksen ja saimme liittyä SMOL:n jäsenyhdistykseksi. Opettajat pohtivat omaa toimintaansa yhdessä ja tällä tavalla voidaan kehittää yhteisiä pelisääntöjä, miten oppilaitoksessa toimitaan. Yhdistyksen perustamiskokous pidettiin Opettajien ammattijärjestön (OAJ) tiloissa Helsingin Itä-Pasilassa ja samalla keskusteltiin opettajien työsopimuksista ja musiikkioppilaitoksia koskevan työehtosopimuksen yleissitovuudesta.

Vuonna 2011 minut valittiin oppilaitoksemme luottamusmieheksi ja osallistuin tuolloin syksyllä myös OAJ:n järjestämään luottamusmieskoulutukseen. Koulutuksessa kerrottiin mitä tarkoitetaan yleissitovalla työehtosopimuksella ja minkälaiset pelisäännöt se asettaa kaikille osapuolille. Yleissitova musiikkioppilaitoksia koskeva työehtosopimus on kuitenkin kova haaste oppilaitoksille, jotka saavat vain pientä julkista tukea toimintaansa. Moni musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoava oppilaitos ei saa toimintaansa lainkaan julkista tukea, jolloin varsinkin kesä ajalta maksettava palkka päätoimisille tuntiopettajille on suuri haaste.

Myös keskusteluissa opettajakollegoiden kanssa eri oppilaitoksista tulee rahoituskuvio usein ensin esiin ja vasta sen jälkeen aloitetaan keskustelu siitä minkälaista toimintaa oppilaitoksessa harjoitetaan. Mielestäni opettajien keskuudessa yleisesti ajatellaan, kuinka oikeita musiikkioppilaitoksia ovat isommat musiikkiopistot ja konservatoriot ja opettajat tavoittelevat pääsyä niihin opettamaan.

Musiikkioppilaitokset jotka ovat valtion tuntikohtaisten osuuden piirissä ovat myös luotettavia työnantajia, koska rahoituspohja on vakaampi. Varsinkin jos verrataan yksityisiin musiikkioppilaitoksiin, jotka eivät saa lainkaan julkista tukea toimintaansa. Viime vuosina musiikkiopistoihin ja konservatorioihin on yhtä avointa työpaikkaa kohti ollut lukuisia hyviä hakijoita. Näin ollen yhä useampi nuori valmistuva opettaja työllistyy opettajaksi pieniin musiikkikouluihin, joista monet myös tarjoavat musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta.

2.3 Kysymyksiä musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta

Musiikin yleisen oppimäärän toiminnasta on melko vähän tietoa saatavilla. Koramo (2009) on selvittänyt taiteen perusopetusta Suomessa lukuvuonna 2007-2008. Tässä

selvityksessä on pyritty kartoittamaan määrällisesti taiteen perusopetusta kaikkien eri taideaineiden kohdalla. Keväällä 2014 ilmestyi myös aluehallintoviraston raportti, jossa pyrittiin selvittämään tämän hetkistä tilannetta Taiteen perusopetuksen saavutettavuudessa koko maan osalta. Nämä molemmat raportit kertovat musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tarjoajista Suomessa, mutta ne eivät käsittele tarkemmin sitä minkälaista toimintaa musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus pitää sisällään ja mitä sillä tarkoitetaan. (Koramo 2009. Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2012 2014.)

Koulutuksen arviointineuvoston raportissa *”Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuus”* vuodelta 2012 on tutkittu kaikkien taiteenlajien taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmia. Tämä tutkimus on keskittynyt opetussuunnitelmien ja pedagogiikan ympärille, mutta siinä ei käsitellä esimerkiksi yksityisten yleisen oppimäärän oppilaitosten rahoituksen tilannetta, mikä on toiminnan kannalta keskeinen asia. (Tiainen & Heikkinen 2012.)

Arviointineuvoston raportin alkupuolella on esitelty kymmenen kohtaa, joita koulutuksen arviointineuvosto ehdottaa raportin tulosten pohjalta kehitettäväksi. Näistä kymmenestä kehityskohdasta minua kiinnostivat erityisesti seuraavat asiat: 1) ”Taiteen perusopetuksen kahden oppimäärän järjestelmää tulee tarkistaa.” 2) ”Opetuksen saatavuus on turvattava yhdenvertaisesti kaikille lapsille ja nuorille.” 3) ”Taiteen perusopetuksen rahoitusperusteita tulee selkiyttää ja yhdenmukaistaa.” 4) ”Oppilaitosten omaehtoisen kehittämisen ja pedagogisen johtamisen kulttuuria on vahvistettava. Tällöin tulisi ottaa huomioon erityisesti pienten ja ruotsinkielisten oppilaitosten tarpeet.” (Tiainen & Heikkinen 2012.)

Myös muut kehityskohteet ovat varmasti tarpeellisia pohdittavia, mutta omassa rehtoreilleni tekemässä kyselyssä nämä neljä edellä mainittua kohtaa, kiinnostivat minua ja koitin laatia niistä jatkokysymyksiä. Toisaalta pyrin omissa kysymyksissä myös löytämään sellaisia kehitysasioita, mitä olen itse havainnut omassa työssäni ja mitä ei nousut esiin koulutuksen arviointineuvoston raportissa.

Pohtiessani omaa kehittämishaastettani löytämieni aineistojen ja oman opettajakokemukseni pohjalta minulle valikoitui neljä pääkysymystä, joihin pyrin saamaan lisää tietoa tämän opinnäytetyön avulla:

- 1) Kuinka paljon Suomessa on oppilaitoksia, jotka tarjoavat musiikin yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta?
- 2) Minkälaisia kehityskohteita kaivataan musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin?
- 3) Minkälaisia musiikkioppilaitosten toimintaan kohdistuvia haasteita on taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksilla?
- 4) Miten musiikin yleistä oppimäärää antavat oppilaitokset ovat järjestäytyneet ja verkostoituneet?

2.4 Kyselyn tekeminen rehtoreille

Syksyllä 2013 keskustelin opinnäytetyöni aiheesta Musiikin opetus Suomessa työryhmän(MOS) puheenjohtajan Satu Klemin kanssa. MOS-työryhmä oli järjestämässä seminaaria musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoaville oppilaitoksille. Kutsujen lähettämiseen MOS-työryhmä tarvitsi oppilaitosten ajantasaisia yhteystietoja. MOS-työryhmällä oli myös tarkoituksena tehdä oppilaitosten rehtoreille¹ kysely, jolla kerättäisiin tietoja oppilaitoksilta musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta.

Pohtiessani omaa opinnäytetyötäni kyselyn tekeminen rehtoreille tuntui myös oman työn kannalta mielekkäältä tavalta kerätä aineistoa tutkimukseeni ja päädyin tekemään kyselyä rehtoreille yhteistyössä MOS-työryhmän kanssa. Halusin tehdä kyselyn rehtoreille, sillä rehtorit pystyvät vastaamaan myös oppilaitosten muuhun toimintaan kuin opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Kartoittaessani erilaisia tutkimusmenetelmiä, joita voisin soveltaa omassa opinnäytetyössäni, sähköinen kyselylomake osoittautui järkevimmäksi vaihtoehdoksi. Lähes kaikilla löytämilläni musiikin opetusta tarjoavilla oppilaitoksilla oli omat kotisivut, mistä sain tietooni rehtorin yhteystiedot. Kyselylomakkeen avulla minulla oli siis mahdollisuus tavoittaa iso joukko oppilaitoksia ja saada koko kentältä tietoa musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Päädyin lisäksi tekemään anonymia kyselyä, jotta vastaajat voivat luottaa siihen, että heidän antamansa tiedot pysyvät salassa.

---

¹ Käytän rehtori nimitystä kaikista kyselyyni vastanneista henkilöistä. Vaikka kaikki kyselyyni vastanneet henkilöt eivät ole rehtoreita, niin he toimivat kyselyni kannalta samassa asemassa kuin rehtorit ja ovat pystyneet vastaamaan tekemäni kyselyn kysymyksiin.

Aaltola & Valli (2007) kirjoittavat kyselylomakkeen tekemisestä, kuinka siinä on huomioitava vastaajat, mietittävä miten pitkä kysely voi olla ja pyrittävä rakentamaan kysely niin, että vastaajat jaksavat motivoitua vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Kysymysten on oltava kielellisesti eheitä ja kysymysten analysointia tulee miettiä kysymyksiä tehtäessä. (Aaltola & Valli 2007.)

Rakensin kyselyn kyselynetti -ohjelman avulla. Kyselynetti ohjelma toimii reaaliaikaisesti internetin välityksellä ja sen avulla voi rakentaa oman kyselyn kyselynetin omalle internetpohjaiselle alustalle. Sitä on helppo muokata aivan viime hetkeen saakka ja kyselyn tuloksia pystyy seuraamaan reaaliaikaisesti. Kysymystyyppejä on monenlaisia ja niistä voi valita sopivat vaihtoehdot rakentaessa kyselyä. Kyselynettiohjelmaa oli helppo käyttää ja erilaiset kysymysvaihtoehdot löytyivät melko nopeasti pienten kokeilujen jälkeen.

Käytin kysymyksiä laatiessani apuna hiljaista tietoa. Hiljaisella tiedolla tarkoitetaan yleisesti intuitiivista, ei-sanallista tietämystä, joka karttuu ihmisille toiminnallisen kokemuksen kautta (Nuutinen 2013). Olen käyttänyt hiljaista tietoa refleктоimalla omaa työtäni musiikin yleisen oppimäärän opettajana. Lisäksi luin tutkimuskirjallisuutta taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Tutustuin tarkemmin myös musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin ja pyrin löytämään sellaisia asioita kysymyksiini, mistä ei tällä hetkellä ole tietoa.

Etsiessäni musiikkia opettavia oppilaitoksia Suomesta en löytänyt oppilaitosten internetsivuilta varmuudella tietoa siitä minkä tyyppistä musiikin opetusta oppilaitokset antavat, joten päätin lähettää kyselyn kaikkiin mahdollisiin musiikkia opettaviin oppilaitoksiin, mitkä löysin internetin avulla. Halusin myös tehdä kysymyksiä niille oppilaitoksille, jotka opettavat pelkästään laajaa oppimäärää tai tarjoavat muuta musiikin opetusta. Halusin saada näkemyksiä musiikin yleisen oppimäärän opetuksesta myös muun musiikin opetuksen parissa työskenteleviltä rehtoreilta.

Jätin kuitenkin sellaiset kysymykset pois musiikin laajaa oppimäärää tai muuta musiikin opetusta tarjoavilta oppilaitoksilta, jotka olisivat vaatineet enemmän kokemuksia musiikin yleisen oppimäärän toiminnasta. Lisäksi halusin lähettää kyselyn kaikille löytämilleni musiikin opetusta tarjoaville oppilaitoksille, koska halusin kysyä asioita oppilaitosten toiminnasta, taloudesta ja verkostoitumisesta. Halusin myös tehdä vertailuja musiikin opetusta tarjoavien oppilaitosten välillä.

Jaoin kyselyn neljään osioon: 1) perustiedot musiikin opetuksesta oppilaitoksessanne, 2) yleisen oppimäärän opetussuunnitelma ja sen kehittäminen, 3) oppilaitoksen taloudelliset toimintaedellytykset ja 4) musiikin yleistä oppimäärää opettavien oppilaitosten verkostoituminen. Näiden otsikoiden alle rakensin kyselyä erilaisten kysymystyyppien avulla. Pyrin laatimaan sellaisia kysymyksiä, joiden vastauksissa olisi mahdollista vertailla aiempia Koramon (2009) ja Pohjannoro & Pesosen (2009) tutkimustuloksia. Kyselyn alkuun valitsin oppilaitoksen taustatietoja koskevia kysymyksiä ja otin mallia Koramon (2009) ja Pohjannoro & Pesosen (2009) laatimista kysymyksistä. Tällä tavalla uusi tutkimustieto on vertailukelpoista aikaisemman tutkimuksen kanssa.

Opetussuunnitelman kehittämiseen, oppilaitoksen taloudellisten toimintaedellytysten ja verkostoitumisen kysymyksiin kehitin omia kysymyksiä. Pyrin laatimaan kysymyksiä opetuksesta ja toiminnasta, joista en ollut löytänyt tietoa aiemmista tutkimuksista. Tein kyselyyn myös avoimia kysymyksiä, mihin vastaajat voivat kirjoittaa vapaasti omia ajatuksiaan. Minulla oli lisäksi kolme Likertin viisi portaisella asteikolla tehtyä monivalintataulukkoa. Likertin asteikolla pyritään mittaamaan asenteita tai mielipiteitä ja pyrin tällä tavalla löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja rehtoreiden mielipiteistä.

Ensimmäiset Likertin asteikolla tehdyt monivalintakysymykset koskivat opetussuunnitelman kehittämistä, toiset kysymykset käsittelivät oppilaitoksen toimintaedellytyksiä ja kolmannet verkostoitumista. Kyselylomakkeen lopussa kysyin vielä oppilaitoksen järjestötaustoista. Lisäksi kysyin vielä lyhyesti vastaajien henkilökohtaisia taustatietoja.

Tarvitsin oppilaitosten rehtoreiden yhteystietoja oman kyselyni tekemiseen. Koramo (2009) on kerännyt tietoa lukuvuonna 2007-2008 taiteen perusopetuksen tilanteesta Suomessa. Sain syksyllä 2013 tässä raportissa esiteltyjen oppilaitosten vuoden 2007 yhteystiedot käyttööni Mos-ryhmän puheenjohtaja Satu Klemiltä. Tämä lista toimi minulla lähtökohtana oppilaitosten yhteystietojen päivittämiseen. Pyrin löytämään listasta myös ne kansalais- ja työväenopistot, joissa opetetaan musiikkia.

Etsiessäni oppilaitosten yhteystietoja huomasin, miten osa kansalaisopistoista oli yhdistänyt toimintoja toisen kansalaisopiston kanssa. Joissain tapauksissa kansalais- tai työväenopiston toimintoja oli yhdistetty paikallisen musiikkikoulun tai musiikkiopiston kanssa. Lopulta löysin yhteensä 300 oppilaitosta Suomesta, joissa tarjottiin musiikin opetusta ja lähetin näihin kaikkiin kyselyni.

3 Perustietoja

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998 yhdisti eri taidemuodot saman lain alle. Nykyinen laki taiteen perusopetuksesta pitää sisällään yhdeksän eri taidemuotoa: musiikin, sanataiteen, tanssin, sirkustaiteen, teatteritaiteen, arkkitehtuurin, audiovisuaalisen taiteen, kuvataiteen ja käsityötaiteen. Vasta uuden taiteen perusopetuslain 633/1998 myötä myös muut taidelajit, kuin musiikki ovat voineet saada valtion tuntikohtaista osuutta² toimintaansa.

3.1 Musiikin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteista

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perustava asiakirja, mikä antaa kehyksen oppilaitoksen laatimalle opetussuunnitelmalle. Opetussuunnitelman perusteissa musiikin taiteen perusopetus on jaettu laajan sekä yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Pohdin ensin hiukan sitä, miten on päädytty kahteen eri oppimäärään uuden taiteen perusopetuslain (633/1998) myötä.

Keskeistä musiikin taiteen perusopetuksessa eri oppimäärien kannalta on se, kuinka opiskelun tavoitteet on asetettu. Pohtiessani omia lukio-opintojani muistuu mieleeni lukion matematiikan eri oppimäärät. Matematiikka eroaa musiikista oppiaineena, mutta on kuitenkin mielenkiintoista pohtia, millä tavalla lukio-opetuksessa matematiikan opetus on jaoteltu kahteen eri oppimäärään.

Tarkasteltaessa lukion pitkän ja lyhyen oppimäärän välisiä eroja voidaan havaita, miten lyhyt oppimäärä pyrkii keskittymään käytännöllisempiin matematiikan kysymyksiin. Lukion matematiikan pitkä oppimäärä valmistaa matematiikan jatko-opintoihin ja pyrkii syventämään matemaattista ajattelua. Voisiko tavasta, jolla lukion matematiikan opetus on jaettu eri oppimääriin, saada yleisiä ideoita musiikin taiteen perusopetuksen eri oppimäärien jaotteluun? (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 118-128.)

---

² Valtion tuntikohtaisella osuudella tarkoitetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää opetustuntikohtaista valtion osuutta oppilaitoksen opetuksen järjestämiseen. Musiikkioppilaitokset, joilla on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä opetuksen järjestämislupa, voivat saada valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa. Musiikissa valtion tuntikohtaista osuutta voi saada vain musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen.

Vuonna 2014 yksikköhinta on 74,66 euroa/opetustunti. Opetustuntimäärän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen järjestäjälle myönnettävä valtionosuuden määrä on 57 prosenttia edellä mainitulla tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta. (Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus 2014.)

3.1.1 Musiikin laajan oppimäärän taustoista

Musiikin järjestelmällinen opetus aloitettiin Suomessa 1960-luvun lopulla, jolloin ensimmäiset musiikkioppilaitokset alkoivat saada valtiolta rahoitusta toimintaansa. Ensimmäinen musiikkioppilaitoksia koskeva laki on peräisin vuodelta 1968. Tuolloin syntyi laki valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista 147/68. Tämän jälkeen erilaiset musiikkioppilaitoksia koskevat lait ja lakiuudistukset seurasivat toisiaan, viimeisenä Musiikkioppilaitoslaki 516/95. (Strandman-Buckbee 2012, 16-17.)

Vasta vuonna 1992 syntyi laki muille taideaineille. Tämä laki sai saman nimen kuin nykyinen ”Laki taiteen perusopetuksesta” 424/92, mikä tarkoitti siis vuonna 1992 myös muiden taideaineiden opetuksen kuin musiikin huomioimista lainsäädännössä. Tällöin taiteen perusopetuslaissa ei ollut vielä säädetty valtion rahoitusosuuksista. Vasta kun uusi laki taiteen perusopetuksesta 633/98 tuli voimaan, myös muut kuin musiikkioppilaitokset saivat hakea Opetusministeriön myöntämää tuntikohtaista avustusta toimintaansa. Asetuksella 813/98 säädettiin myös taiteen perusopetuksen yleinen ja laaja oppimäärä. (Strandman-Buckbee 2012, 16-17.)

Opetuksen kehitystyössä on mukana Suomen musiikkioppilaitosten liitto (SML), joka toimii edelleen musiikkioppilaitosten liittoon kuuluvien jäsenoppilaitosten edunvalvojana. SML:n jäsenoppilaitoksiksi voivat hakeutua vain järjestämisluvan ja musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset.

Viime vuosina musiikin taiteen perusopetusta koordinoivien keskustojien, kuten Opetushallituksen ja Suomen musiikkioppilaitosten liiton, roolit ovat hiukan muuttuneet. Entisaikoina saatettiin ohjeistaa oppilaitoksia keskusjohtoisesti samankaltaiseen opetukseen, mikä tänä päivänä on kääntynyt täysin päinvastaiseen suuntaan. Heimonen (2005) kuvaa kirjassaan ”Soivatko lait?” mielestäni hyvin sitä, miten SML pyrki vaikuttamaan oppilaitosten opetukseen vielä 1980-luvulla. Vanha musiikkioppilaitoslaki 402/87 vuodelta 1987 ohjasi silloista musiikin opetusta entistä vahvemmin keskusjohtaisuuteen:

”Ylhäältä alaspäin suuntautuneen keskitetyn ohjauksen tunkeutuminen yhä syvemmillä opetustoimintaan alkoi rajoittaa ihmisten autonomiaa. Oikeudellistuminen, kaiken sääntely, kasvoi kasvamistaan. Lain, asetuksen ja valtakunnallisen opetussuunnitelman lisäksi SML lähetti oppilaitoksille määräyksiään, joita yleensä myös tosiasiallisesti noudatettiin. Valtion lakisääteisen rahoituksen saaminen oli monen musiikkikoulun tavoitteena.” (Heimonen. 2005, 142-143.)

1990-luvulla vallinneet uudenlaiset musiikkikasvatustieteen näkökulmat korostivat hyvän musiikkisuhteen merkitystä opetuksessa. Nämä uudet kasvatusihanteet raivasivat tilaa oppilaitoksille omien opetussuunnitelmien kehittämiseen. Samalla keskusjohtoisuudesta haluttiin luopua. Jo taiteen perusopetusta edeltävä laki musiikkioppilaitoksista 516/95 avasi oppilaitoksille mahdollisuuden laatia omia opetussuunnitelmia. Kuitenkin vasta taiteen perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän opetussuunnitelmien perusteisiin (laaja v.2002 ja yleinen v.2005) tavoitteeksi kirjattiin ensimmäistä kertaa hyvän musiikkisuhteen edellytysten luominen oppilaille. Uudet konstruktivistiset oppimiskäsitteet edesauttoivat sitä muutosta, missä haluttiin siirtää vastuuta keskusjohtoisesta opetuskulttuurista enemmän paikallistason toimijoiden keskuuteen.

Lisäksi laki taiteen perusopetuksesta 633/98 toi muut taideaineet mukaan valtion tuen piiriin, koska tähän asti vain musiikkioppilaitokset olivat saaneet valtiolta tukea toimintaansa. Laki taiteen perusopetuksesta astui voimaan vuoden 1999 alusta ja musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet ovat vuodelta 2002. Käyn myöhemmin läpi kappaleessa 3.2.1 Musiikin laajan oppimäärän mukaiset tavoitteet ja opintojen laajuus musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen nykyisiä opetukselle asetettuja tavoitteita.

3.1.2 Musiikin yleisen oppimäärän taustoista

Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet ovat vuodelta 2005. On siis kyse uudesta ajattelusta toteuttaa musiikin opetusta oppilaitoksissa eri tavalla kuin ns. "perinteistä" laajan oppimäärän mukaista musiikin opetusta.

Vuonna 1992 Suomessa laadittiin ensimmäinen laki taiteen perusopetuksesta. Tällöin muilla taiteen aloilla ei vielä ollut omaa lainsäädäntöä. Musiikki otettiin mukaan uuteen taiteen perusopetuslakiin 633/1998. Gunilla Strandman-Buckbee tiivistää opinnäytetyössään musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän syntymisen taustoja:

"Taiteen perusopetus syntyi siis muiden taiteenalojen kuin musiikin tarpeista mutta myös musiikille haluttiin lisää harrastajia, sillä musiikkiopistoihin eivät mahtuneet sisään kaikki halukkaat. Pienemmillä kunnilla oli myös vaikeuksia toteuttaa laajaa ja kallista musiikin opetusta."(Strandman-Buckbee 2012 20.)

Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden syntyyn on siis vaikuttanut se, kuinka musiikki yhdistettiin kahdeksan muun eri taiteen lajin kanssa saman

lainsäädännön alle. Taiteen perusopetusta tarjotaan musiikissa, sanataiteissa, tanssissa, sirkuksessa, esittävässä taiteessa, arkkitehtuurissa, audiovisuaalisissa taiteissa, kuvataiteissa ja käsitöissä. Edelleenkin audiovisuaalisen taiteen eikä sanataiteen mukaisessa taiteen perusopetuksessa ole käytössä kuin yleisen oppimäärän mukainen opetus.

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa on kaikki taideaineet kirjattu samoihin kansiin. Tietyllä tavalla myös opintojen malli kymmenestä opintokokonaisuudesta on hyvin samankaltainen eri taideaineiden välillä. Musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet ovat erikseen oma asiakirja. Tämä on vain pieni yksityiskohta, mutta kuvastaa mielestäni sitä ajattelua, mikä on ollut laadittaessa yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteita eri taideaineille.

3.2 Musiikin taiteen perusopetuksen tavoitteista

Taiteen perusopetus laissa 633/1998 on määritelty taiteen perusopetuksen olevan tavoitteellista tasolta toiselle etenevää opetusta. Opiskelulla tulee siis olla selkeät tavoitteet, mihin pyritään. Pohdin seuraavaksi tavoitteita musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen näkökulmasta ja sen jälkeen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen näkökulmasta.

Eräs keskeinen muutos uuden taiteen perusopetus lain myötä oli se, kuinka oppilaiden arviointiin ja opetuksen tavoitteisiin tulisi kiinnittää erilailla huomiota. Opetushallituksen ylläpitämiltä Edu.fi-opettajan verkkopalvelu-sivuilta löytyy ohjeita, joissa on tuotu esiin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisen opetuksen arvioinnin taustan tavoitteita:

"Musiikkikasvatusjärjestelmämme on jo edellisillä vuosikymmenillä saavuttanut ammatilliset tavoitteensa, ja nyt on uusien haasteiden aika. Musiikkioppilaitosverkoston laajenemisen ja musiikkiharrastuksen lisääntymisen myötä musiikkikasvatuksen päätavoitteeksi on entistä korostuneemmin noussut lasten ja nuorten kokonaispersoonallisuuden kasvun tukeminen ja hyvän musiikkisuhteen luominen. Ammattiopintoihin tähtäävien valmiuksien antaminen on edelleen tärkeä, mutta ei enää keskeinen tavoite. Tavoitteet on määritelty taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 6.8.2002). Tavoitteisiin pyritään musiikillisia taitoja monipuolisesti kehittämällä."(Arvioinnin taustaa 2009.)

Myöhemmin samassa tekstissä tulee kenties vielä selvemmin esiin se pedagoginen ajattelutapa, millä pyritään luomaan kannustava ilmapiiri oppimiseen. Keskeistä on myös saada oppilas arvioimaan omaa oppimistaan:

"Yleinen pedagoginen ajattelu on aiemmin ollut varsin suorituskeskeistä. Oppimiskäsitteet ovat kuitenkin muuttuneet, ja arviointiajattelun muutokset musiikkioppilaitoksissa perustuvat oppimisen alalla muutoinkin käynnissä oleviin muutoksiin.

"Musiikkialalla pitkäjänteisyyttä vaativien opintojen tuloksia on ollut tapana mitata ainutkertaisessa esiintymistilanteessa, jossa arvioitavan oletetaan näyttävän kaikki taitonsa. Esitystä verrataan jonkinlaiseen ideaalimalliin, sävellyksen mahdollisimman täydelliseen toteutukseen, johon sisältyy myös tietty instrumentin hallinnan taso. Arvioinnissa keskitytään erittelemään, mitä puutteita esityksessä oli ja millä tavalla soittajan tulisi parantaa suoritustaan, että hän pääsisi lähemmäs ihannetta. Arvioinnin suunta on siis ylhäältä alaspäin. Perinteinen arviointi voidaan toki suorittaa hyvässä hengessä, pedagogisesti taitavasti ja kannustavasti, mutta se voi helposti myös kääntyä kielteiseksi puutteitten ja virheitten ruotimiseksi."(Arvioinnin taustaa 2009.)

Kun vertaillaan musiikin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien yleisiä tavoitteita laajan ja yleisen oppimäärän välillä, löytyy mielestäni yksi merkittävä ero. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän tavoitteissa on määritelty, kuinka laajan oppimäärän mukaisen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiudet ammattiopintoihin. Musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tavoitteissa ei ole mainintaa mahdollisista ammattiopinnoista. Sen sijaan musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteissa on esitetty yhtenä tavoitteena aikuisten musiikkiharrastuksen tukeminen, mitä ei löydy musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen tavoitteista. (Opetussuunnitelman perusteet 2002, 6. Opetussuunnitelman perusteet 2005, 5.)

3.2.1 Musiikin laajan oppimäärän tavoitteet ja opintojen laajuus

Pohdittaessa musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän välisiä eroja yksi erottava tekijä on opintojen laajuus. Laajan oppimäärän opinnot koostuvat musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnoista. Lisäksi näitä edeltävät usein varhaisiän musiikkikasvatusopinnot. Laajan oppimäärän musiikin perus- ja opistotason laajuus on yhteensä 1300 tuntia. Vastaava tuntimäärä musiikin yleisen oppimäärän puolella on 500 tuntia. Musiikin perustasolla laajan oppimäärän mukainen opetus käsittää instrumenttitaitojen ja yhteismusisoinnin opetusta 385 tuntia ja musiikin perusteiden opetusta 280 tuntia. Musiikkiopistotasolla vastaavat luvut ovat 390 tuntia instrumenttitaitoja ja yhteismusisointia ja 280 tuntia musiikin perusteita. Opintojen laajuuden perusteena on käytetty 45min. pituista oppituntia. (Opetussuunnitelman perusteet 2002, 8.)

Laajan oppimäärän puolella opiskelevilla opiskelijoilla on usein oman soittotunnin lisäksi musiikin perusteiden tunnit ja yhteissoittoa. Oppilaat saavat siis usein varata useamman illan viikosta musiikkiharrastukselle oman kotiharjoittelun lisäksi. On tavallaan erikoista, kuinka opintoihin ei ole kirjattu mukaan kotona tapahtuvaa instrumentin harjoittelua, vaikka ainakin itse miellän sen isoksi osaksi musiikin laajan oppimäärän opiskelua.

3.2.2 Musiikin yleisen oppimäärän tavoitteet ja opintojen laajuus

Taiteen perusopetuksen on lain mukaan oltava tavoitteellista tasolta toiselle etenevää opetusta myös musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Musiikin yleisen oppimäärän kohdalla on mielenkiintoista pohtia, mitä tavoitteellisella tasolta toiselle etenemisellä tarkoitetaan ja miten yleisen oppimäärän tavoitteet eroavat laajan oppimäärän tavoitteista opetuksessa. Tämä on mielestäni hyvin keskeinen kysymys pohdittaessa musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta ja sen tulevaisuutta.

Opetushallituksen ylläpitämillä opettajien verkkopalvelusivuilla edu.fi on määritelty musiikin yleisen oppimäärän tavoitteita seuraavasti:

"Yleisen oppimäärän opiskelussa tavoitteet muodostuvat oppilaiden henkilökohtaisten tavoitteiden pohjalta. Lisäksi yleisessä oppimäärässä on tärkeää yhdessä opiskelu ja oppiminen. Musiikin yleisen oppimäärän opinnot voivat muodostua joko useasta eri opintokokonaisuudesta tai yhden opintokokonaisuuden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen pohjalta muodostetuista syventävistä opintokokonaisuuksista sen mukaan, miten oppilaitos on opetustarjontansa rakentanut."(Edu.fi-opettajan verkkopalvelu 2014)

Musiikin yleisen oppimäärän kohdalla on mielestäni erityisen hyvä pitää mielessä, kuinka opetussuunnitelman perusteilla tarkoitetaan Opetushallituksen internetsivuilta löytyvää asiakirjaa Opetussuunnitelman perusteet (2005.), sen avulla oppilaitokset voivat laatia omat oppilaitosta koskevat opetussuunnitelmat. Oppilaitoksilla voisi siis olla hyvinkin erilaisia opetussuunnitelmia, koska opetussuunnitelman perusteet antavat oppilaitoksille liikkumavaraa toteuttaa opetus omalla tavallaan.

Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa neljässä ensimmäisessä kappaleessa on kirjoitettu seuraavasti:

"Taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin itsenäiselle ja elämäntavalliseksi harrastamiselle. Tavoitteena on myös tukea aikuisten omaehtoista musiikin harrastamista". (Opetussuunnitelman perusteet 2005, 5.)

Ensimmäisessä kappaleessa korostuu selkeästi hyvä musiikkisuhte ja musiikin elinikäinen harrastaminen. Toisessa kappaleessa tuodaan esiin, kuinka opetuksen tavoitteet muodostuvat oppilaiden henkilökohtaisista tavoitteista ja opiskelun toivotaan edistävän luovuutta ja sosiaalisia taitoja. Kolmannessa kappaleessa kirjoitetaan seuraavasti:

"Musiikin yleisessä oppimäärässä on tärkeää yhdessä opiskelu ja oppiminen sekä yhteismuusointi, johon yksilöopetus antaa valmiuksia". (Opetussuunnitelman perusteet 2005, 5.)

Tässä kohtaa on mielenkiintoista havaita, miten yksilöopetus on kirjattu mukaan myös musiikin yleisen oppimäärän opiskeluun. Toki painopiste vaikuttaisi lauseen perusteella olevan yhdessä tekemisessä ryhmän kanssa. Viimeisessä kappaleessa kirjoitetaan:

"Tehtävänä on kansallisen musiikkikulttuurin säilyttäminen elinvoimaisena sekä sen kehittäminen antamalla opiskelijoille laaja-alaista musiikillista yleissivistystä. Tärkeää on myös vuorovaikutus muiden musiikinopetusta ja muuta taideopetusta tarjoavien oppilaitosten ja tahojen kanssa". (Opetussuunnitelman perusteet 2005, 5.)

Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa todetaan opintojen laajuudesta seuraavaa:

"Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on yhteensä 500 tuntia. Opintojen laajuuden laskennallisena perustana on käytetty 45 minuutin pituisia oppitunteja". Lisäksi laajuudesta sanotaan, että oppilaiden aiemmat opinnot tulee ottaa huomioon ja että koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä että oppilaalla on mahdollisuus suorittaa koko yleinen oppimäärä. (Opetussuunnitelman perusteet 2005, 3.)

Opintojen rakenteesta opetussuunnitelman perusteissa sanotaan seuraavasti:

"Oppilaitos rakentaa opetustarjontansa opetussuunnitelman perusteissa määritellyistä opintokokonaisuuksista. Musiikin yleisen oppimäärän opinnot voivat muodostua kahdella tavalla: 1) useasta eri opintokokonaisuudesta, jotka laajentavat musiikillista osaamista 2) yhden opintokokonaisuuden tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen pohjalta muodostetuista musiikillista osaamista syventävistä opintokokonaisuuksista." Koulutuksen järjestäjän tulee määritellä opintokokonaisuuksien kesto ja laajuus oppilaitoksen oman opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Oppilas tekee oman opiskelusuunnitelmansa oppilaitoksen opetustarjonnan pohjalta. Vaihtoehtoina oppilaalla on valita joko useampi erilainen opintokokonaisuus tai sitten yksi opintokokonaisuus. (Opetussuunnitelman perusteet 2005, 3-5)

Oppilas voi siis valita esimerkiksi instrumenttiopintokokonaisuuden ja opiskella sitä oppilaitoksen määrittämien tasolta toiselle etenevien opintokokonaisuuksien pohjalta ja tällä tavalla syventää yhden opintokokonaisuuden tietotaitoja. Tämä tavallaan mahdollistaisi hyvinkin laajat instrumenttiopinnot, kunnes tuo laskennallinen 500 tuntia tulee täyteen, mikä määrittää musiikin yleisen oppimäärän laajuuden. Opintoja suunniteltaessa on lisäksi otettava huomioon, miten valittavat opintokokonaisuudet ”muodostavat oppilaan tavoitteita palvelevan kokonaisuuden”. (Opetushallitus 2005, 3-5)

Musiikin yleisen oppimäärän kymmenen erilaista opintokokonaisuutta ovat yksinlaulu, kuoro/lauluyhtye, yhteismusisointi, soitinopinnot, musiikin tuntemus, musiikin teoria ja säveltapailu, vapaa säestys, musiikkiteknologia, maailmanmusiikki ja taiteiden välisyys. Opetussuunnitelman perusteissa sanotaan, että opettajien tulisi käyttää monipuolisia työtapoja, joilla integroidaan musiikin eri alueita ja aihepiirejä. Oppilaita ohjataan itsenäiseen työskentelyyn ja oman oppimisen arviointiin. Oppilaita rohkaistaan esiintymisiin, kuuntelemaan musiikkia ja osallistumaan kulttuurielämään. Oppilaille tulisi olla tarjolla monipuolista ohjelmistoa ja oppilaita tulisi rohkaista myös itsenäiseen musiikin tuottamiseen. (Opetushallitus 2005, 6.)

Tarkasteltaessa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden eri taidelajien opintokokonaisuuksia tarkemmin voidaan havaita, kuinka opintokokonaisuuksissa musiikki, sanataide ja tanssi on kymmenen erilaista opintokokonaisuutta. Näitä kymmentä opintokokonaisuutta ei ole luokiteltu millään tavoin, ne on vain lueteltu listana. Muissa taideaineissa, kuten sirkustaiteessa, teatteritaiteessa, arkkitehtuurissa, audiovisuaalisessa taiteessa, kuvataiteessa ja käsityöissä on kymmenen opintokokonaisuutta jaoteltu oman taidealansa opintojen perusteisiin (esimerkiksi Sirkustaiteessa opintokokonaisuudet 1-5 ja syventäviin työpajaopintoihin opintokokonaisuudet 6-10.) (Opetussuunnitelman perusteet 2005.)

Tässä tulee esiin kenties niitä eroja, joita eri taideaineiden taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen välillä on tällä hetkellä. Musiikissa voi periaatteessa tehdä kuoro/lauluyhtyeopintokokonaisuudessa 10 syventävää opintokokonaisuutta, joista opintokokonaisuudet etenevät järjestyksessä esim. kuoro/lauluyhtye 1, kuoro/lauluyhtye 2. jne. Sirkustaiteessa opintoihin on erilainen lähestymistapa ja opiskelijoiden tavoitteena on opiskella ensin kaikille yleiset opintojen perusteet (opintokokonaisuudet 1-5) ja myöhemmässä vaiheessa tarkemmin määritellyt työpajaopinnot (opintokokonaisuudet 6-10).

3.3 Musiikin taiteen perusopetuksen pedagogisia suuntauksia

Opiskellessani Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa musiikkipedagogiksi omissa opinnoissani käsiteltiin melko vähän erilaisia musiikkipedagogiikan suuntauksia. YAMK-opintojen aikana olen kuitenkin törmännyt useampaan erilaiseen musiikin opetuksen suuntaukseen ja haluan kirjoittaa niistä hiukan myös omaan opinnäytetyöhöni. Samalla nämä erilaiset pedagogiset suuntaukset luovat erilaisia verkostoja opettajien välille.

3.3.1 Orff-pedagogiikka

Ja se soi Ry on vuonna 1993 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja kehittää kansainvälisen Orff-musiikkipedagogiikan toimintaa Suomessa. Yhdistys järjestää erilaisia koulutuspäiviä vuoden ympäri ja niihin voivat osallistua kaikki musiikkia työssään käyttävät. (Ja se soi Ry 2015.)

Omassa YAMK-ryhmässäni opiskeli Elisa Seppänen, joka on Ja se soi Ryn hallituksen jäsen. Halusin ottaa valinnaisiksi opinnoikseni jotain musiikin varhaiskasvatuksen opintoja YAMK-opinnoissani. Kysyin omien YAMK-opintojen alkuvaiheessa mahdollisuudesta osallistua Metropolian musiikin varhaiskasvatuksen opetuksen tunneille. Sain luvan osallistua Elisa Seppäsen pitämälle Orff-pedagogiikan kurssille Metropoliaassa syksyllä 2014. Oli erittäin antoisaa olla oman Yamk-ryhmän jäsenen opetustunneilla ja huomata, miten valtavasti voi oppia omilta kollegoiltaan uusia ideoita mm. omaan ryhmäopetukseen.

3.3.2 Suzuki-pedagogiikka

Kyselyni vastauksista selvisi, että joissain musiikkioppilaitoksissa järjestetään Suzuki-kasvatusmenetelmään pohjautuvaa musiikin opetusta. Suomen Suzuki-yhdistyksen verkkosivuilla on määritelty Suomessa tapahtuvaa opetusta ja yhdistyksen tavoitteita seuraavasti:

"Vuonna 1985 perustettu Suomen Suzuki-yhdistys ry kehittää ja edistää Suzuki-kasvatusmenetelmän käyttöä Suomessa. Se huolehtii Suzuki-opettajien erikoistumiskoulutuksesta Suomessa Euroopan Suzuki-yhdistyksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Suzuki-opetusmenetelmän kehitti japanilainen viulupedagogi Shinichi Suzuki (1898–1998). Se perustuu ajatukseen "äidinkielen menetelmästä" tai "lahjakkuuskasvatukseen-

ta". Oivallettuaan, että jokainen lapsi oppii oman äidinkiellensä helposti, Suzuki alkoi itse opettaa pienille lapsille viulunsoittoa samalla luonnollisella tavalla, jolla he omaksuvat oman äidinkiellensä." (Suomen Suzuki-yhdistys 2015.)

Suomen Suzuki-yhdistyksen verkkosivuilla esitellään Suzuki-opetusta ja kerrotaan, kuinka opetuksen lähtökohtana on soiva mielikuva musiikista, ei nuotit. Opetus on lähtökohtaisesti yksilöopetusta, mutta vanhemmat tai kaverit seuraavat opetusta. Keskeistä on myös vanhemman ohjaus kotona opettajan antamien ohjeiden avulla. Suzukimenetelmä perustuu siihen, että jokainen oppija voi oppia soittamaan. Pääsykokeita tai musikaalisuustestejä ei tarvita. (Suomen Suzuki-yhdistys 2015.)

3.3.3 Colourstrings

Itä-Helsingin musiikkiopiston verkkosivuilta löytyvästä IHMU-oppaasta löytyy tietoa Colour strings-metodista:

"Colourstrings metodi pohjautuu unkarilaisen Zoltán Kodály'n pedagogiikkaan ja filosofiaan. Metodin on kehittänyt Suomessa asuva, unkarilaissyntyinen viulupedagogi Géza Szilvay yhdessä sellisti veljensä Csaba Szilvayn kanssa. Kodály metodin tapaan Colourstrings perustuu relatiiviseen solmisaatioon ja tähtää lapsen kokonaisvaltaiseen kehittymiseen; sävelkorva, analyttinen ajattelu ja soittotekniikka kehittyvät käsi kädessä. Szilvayt alkoivat kehittää metodologiaa 1970 luvulla suomalaisille lapsille Kodály'n ajatusten pohjalta. Viuluaapisten ensimmäiset värikkäät alkusivut syntyivät Géza Szilvayn omille lapsille. Leikkimieliset, piirretyt värisivut muotoutuivat soittokouluksi. Juuri käyttämistään väreistä viulun kielille; keltainen E-kieli, sininen A-kieli, punainen D-kieli ja vihreä G-kieli, on metodi saanut nimensä." (IHMU-opas 2015.)

Hieman alempana tekstissä on esitetty, miten Szilway kuvaa opiskelua vanhempien ja opettajien oppaassa seuraavasti:

"Kiusaus opettaa soitinta ilman nuotinluvun taakkaa oli suuri, koska matkimiseen perustuva valmennus tuo nopeita ja näyttäviä tuloksia alkuvaiheessa. Käden taidon ja älyn epätasapaino kuitenkin lähes aina koituu oppilaalle haitaksi. Nuottien lukeminen kieltämättä hidastaa jonkin verran alkuvuosien edistystä, mutta lukutaidon kautta lasten älyn kehittyä, osallistuu oppimisprosessiin ja kohottaa käsityön intellektuaaliseksi toiminnaksi. Useamman aistin avulla opittu tieto, soittotaito ja yleinen musikaalisuus tulee olemaan syvää ja pysyvää. Kokonaisvaltaisuus ja lapsilähtöisyys ovat avainsanat tälle metodille." (IHMU-opas 2015.)

3.3.4 Näppärit

Näppäriperinne on syntynyt Kaustisilla ja sen on yleiseen tietoisuuteen tuonut Mauno Järvelä. Näppärit kotisivuilla kerrotaan pedagogiikasta seuraavaa:

"Näppäripedagogiikka on kansanmusiikkilähtöinen musiikkikasvatusfilosofia, joka pyrkii edistämään musiikista ja musiikin tekemisestä saatavan henkisen pääoman tasavertaista jakaantumista. Kasvatusfilosofia on kehittynyt suomalaisen, perinteisesti taidemusiikin hallitseman musiikinopetusjärjestelmän kyljessä. Näppäriateen mukaan musisoimisen tulisi olla luonteva osa ihmisten arkea ja kanssakäymistä. Näppäripedagogiikan keskeisiin ajatuksiin kuuluu, että harrastuspohjaa laajentamalla tuodaan hyvä ja laajakatseinen musiikkisuhde kaikkien ulottuville estämättä kuitenkaan lahjakkuuksien esille tuloa."

Näppäripedagogiikan periaatteiksi luetellaan lisäksi:

"Tarjota kaikille halukkaille mahdollisuus harrastaa musiikkia. Palauttaa soittaminen osaksi arkea. Ohjata kaikenikäiset ja -tasoiset soittajat musisoimaan yhdessä. Säilyttää pelimanniperinne elävänä ja otetaan se osaksi oppisisältöjä. Edistää rajatonta ja ajatonta musiikkikasvatusta."

Vuosaaren musiikkikoulussa toimii näppäriorkesteri, jonka oppilaista iso osa on maahanmuuttajataustaisten perheiden lapsia. Samalla Vuosaaren näppärien soittomateriaaliksi on sekoittunut maahanmuuttajien kulttuuriperinnöstä ammennettua musiikkia. (Järvelä 2014, 28.)

3.4 Keskeisiä musiikin taiteen perusopetukseen vaikuttavia toimijoita

Musiikin taiteen perusopetus koostuu useiden eri toimijoiden yhteistyön tuloksesta. Esittelen tässä lyhyesti keskeisiä toimijoita ja kunkin toimijan roolia musiikin taiteen perusopetuksessa.

3.4.1 Opetushallitus

Opetushallituksen vastuulla on määrittää taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteiden avulla oppilaitosten tulee rakentaa omat opetussuunnitelmansa opetussuunnitelman perusteiden edellyttämällä tavalla. Pohdin luvussa kahdeksan niitä kehityskohteita mitä olen havainnut musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa.

3.4.2 Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriön rooli taiteen perusopetuksessa on vastata Valtion rahoituksen myöntämisestä musiikkioppilaitoksille. Valtion tuntikohtaista osuutta voivat saa-

da ne musiikkioppilaitokset, joilla on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä taiteen perusopetuksen järjestämislupa. Musiikin taiteen perusopetuksessa järjestämisluvan voi saada vain musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen. Tällä hetkellä 88 musiikkioppilaitosta on saanut opetuksen järjestämisluvan ja nämä oppilaitokset käytännössä muodostavat yhdessä Suomen musiikkioppilaitosten liiton SML:n.

3.4.3 Kunnat

Kuntien tehtävänä on myöntää musiikkia opettaville oppilaitoksille lupa taiteen perusopetuksen järjestämiseen (laki taiteen perusopetuksesta 633/1998). Kuntien tehtävänä on valvoa, että oppilaitos jolla on taiteen perusopetuslupa toimivat Opetushallituksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti. Oppilaitos, joka on saanut luvan taiteen perusopetuksen järjestämiseen on vapautettu arvonnäköveron maksamisesta. Taiteen perusoppilaitos ei kuitenkaan saa tuottaa voittoa, eli se ei voi toimia samalla tavoin kuin yksityiset voittoa tavoittelevat yritykset.

3.4.4 Suomen musiikkioppilaitosten liitto (SML)

SML on edunvalvonta järjestö, joka ”tekee tunnetuksi ja pyrkii edistämään musiikkioppilaitosten toimintaa”. Suomen musiikkioppilaitosten liiton jäsenoppilaitoksia ovat kaikki Opetus- ja kulttuuriministeriön tuntikohtaisen avustuksen piirissä olevat musiikkioppilaitokset joita on yhteensä 88. Jäsenoppilaitokseksi päästäkseen oppilaitoksella on oltava Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä opetuksen järjestämislupa, mikä oikeuttaa tuntikohtaisen osuuden saamiseen oppilaitokselle. Jäsenoppilaitoksina on lisäksi myös 10 konservatoriota. (Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2014.)

Pääsin osallistumaan torstaina 13.11.2014 Vantaan Heurekassa pidetyille SML:n syyspäiville. Päivän aikana esiteltiin erilaisia hankkeita, joita on ollut käynnissä eri musiikkioppilaitoksissa. Hanke-esittelyt olivat todella hyviä ja toivat esiin, miten tärkeitä olisi jakaa kaikille opettajille tietoa ja kokemuksia musiikkipedagogiikan eri kehittämishankkeista.

SML:n syys- ja kevätpäiville osallistuvat lähinnä rehtorit eri musiikkioppilaitoksista. Kuitenkin esitykset eri musiikkipedagogiikan hankkeista olisivat nimenomaan tärkeitä musiikin opetuksen parissa työskenteleville opettajille. Olisikin erittäin suositeltavaa, että

eri oppilaitoksista rehtorin lisäksi myös joku opettajista pääsisi osallistumaan SML:n syys- tai kevätlähtöpäiville.

3.4.5 Musiikin opetus Suomessa-työryhmä (MOS)

Musiikin opetus Suomessa -työryhmä on toiminut SML:n alaisuudessa ja pyrkinyt pohdintaan ja kehittämään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta Suomessa. Osallistuin vuonna 2014 kahteen MOS-työryhmän järjestämään seminaariin, joissa pohdittiin musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen kehittämistä.

MOS-työryhmä on vuonna 2014 koostunut lähinnä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten rehtoreista. Nämä musiikkioppilaitokset eivät ole SML:n jäsenoppilaitoksia. Valtion tuntikohtaisen osuuden ulkopuolelle jäävillä musiikkioppilaitoksilla on ollut mahdollisuus toimia SML:n palveluasiakkaina vielä vuonna 2014.

Kuitenkin MOS-työryhmä lakkautettiin joulukuussa 2014 ja samalla SML päätti luopua valtion osuuden ulkopuolella olevien musiikkikoulujen palveluasiakkuuksista. Palveluasiakkaina myös taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää tarjoavat musiikkioppilaitokset ovat voineet osallistua SML:n järjestämille syys- ja kevätpäiville.

Tapasin SML:n toiminnanjohtaja Timo Klemettisen Floora-seminaarin yhteydessä 6.2.2015. Floora-hanke pyrkii tarjoamaan opetusta taloudellisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille ja kerron tästä lisää luvussa yhdeksän. Keskustelimme tuolloin 6.2.2015 Timo Klemettisen kanssa palveluasiakkuuksien lopettamisesta. On varmasti monia syitä, miksi SML on halunnut luopua valtion tuntikohtaisen avustuksen ulkopuolelle jäävien musiikkikoulujen palveluasiakkuuksista. Timo Klemettinen mainitsi yhdeksi syyksi sen, miten SML haluaa jatkossa keskittyä musiikin laajan oppimäärän ja omien jäsenoppilaitostensa musiikin opetuksen kehittämiseen.

Kuitenkin kenties keskeisin syy palveluasiakkuuksista luopumiseen on SML:n jäsenoppilaitosten huoli siitä, kuinka jatkossa musiikin taiteen perusopetusta rahoitetaan ja tullaanko rahoitusta leikkaamaan SML:n jäsenoppilaitoksilta. Huoli on toisaalta ymmärrettävä nykyisessä taloudellisessa tilanteessa, mutta toisaalta julkisen tuen ulkopuolelle jäävien musiikkioppilaitosten asema on hyvin hankala tällä hetkellä. Pohdin näitä lähinnä musiikkioppilaitosten rahoitukseen liittyviä kysymyksiä luvuissa 6, 9, 10 ja 11.

Mielestäni kaikki musiikin opetuksen hanke-esittelyt 13.11.2014 SML:n syyspäivillä olivat mielenkiintoisia ja toivat uutta tietoa musiikin opetuksesta eri oppilaitoksissa. Olisi erittäin hyvä jos asiat SML:n oppilaitosten ja SML:n ulkopuolisten musiikkioppilaitosten kanssa saataisiin järjestettyä niin, että SML:n ulkopuoliset musiikkioppilaitokset voisivat osallistua jatkossakin seuraamaan SML:n syys- ja keväthiittopäiville musiikkipedagogiikan kehitykseen liittyviä esityksiä.

3.4.6 Fisme

Suomen musiikkikasvatusseura FISME ry. on musiikkipedagogiikan kehittämiseen osallistuva yhdistys. "Yhdistys on toiminut vuodesta 1992 International Society for Music Educationin (ISME) Suomen kansallisena edustajana (INA-member). ISME on UNESCO:n alaisen International Music Councilin (IMC) musiikkikasvatusta edustava maailmanlaajuinen organisaatio". (Fisme 2015.)

Osallistuin 22.11.2013 Fismepäivien seminaareihin Helsingin konservatoriolla. Oli mielenkiintoista seurata päivän esityksiä ja työpajoja ja samalla havaita, kuinka vähän tuossa suuressa opettajajoukossa oli vanhoja "Arabia tuttuja". Arabia-tutuilla tarkoitan niitä henkilöitä, joita olen kohdannut opiskellessani Pop/jazz-konservatoriolla (v.1990-2002) ja ammattikorkeakoulu Stadiassa (v.2002-2007). Sadoista opettajakollegoista näin vain kaksi Arabialta, jotka tunsin. Tämä sai minut pohtimaan sitä, kuinka tärkeitä verkostoitumisen ja musiikkipedagogiikan kannalta on saada eri musiikkityylit keskustelemaan keskenään.

Olen pohtinut YAMK-opintojen aikana, miten vahvoina ovat edelleen raja-aidat eri musiikkityylien välillä. Opiskellessani ammattikorkeakoulu Stadiassa en muistaakseni itsenkään käynyt koskaan Ruoholahden konservatoriolla, missä Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian ja klassisen musiikin opetus tapahtui. Tämä johtui pitkälti siitä, että kaikki Rytmimusiikin opetus Stadiassa oli sijoitettu Pop/jazz-konservatorion opetustiloihin Arabialle.

3.4.7 Taiteen perusopetus -liitto (TPO)

Taiteen perusopetus -liitto (TPO) on kattojärjestö kuudelle taiteen perusopetuksen järjestölle: Esittävien taiteiden oppilaitosten liitolle, Käsi- ja taideteollisuusliitolle, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitolle, Suomen musiikkioppilaitosten liitolle, Suomen sanataideopetuksen seuralle ja Suomen Tanssioppilaitosten liitolle.

3.4.8 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset. Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat tarjota myös taiteen perusopetusta oppilaitoksissaan. (Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998 2014.)

Vapaan sivistystyön piirissä on musiikin taiteen perusopetuksesta lähinnä yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia. Vain muutama Vapaan sivistystyön oppilaitos tarjoaa myös musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. Musiikin laajan oppimäärän opetuksen tehtävä on kunnissa jaettu perinteisesti kunnissa toimiville laajan oppimäärän mukaista musiikin opetusta tarjoaville musiikkiopistoille.

3.4.9 Suomen musiikinopettajien liitto (SMOL)

Suomen musiikin opettajien liitto (SMOL) toimii OAJ:n alaisena jäsenjärjestönä, jonka tehtävänä on toimia musiikkioppilaitoksissa toimivien opettajien ja rehtoreiden edunvalvojina. Käytännössä kaikki musiikin opettajat, jotka liittyvät OAJ:n jäseniksi liittyvät samalla myös SMOL:n jäseniksi. OAJ:ssa on edustettuna kaikenlaisia opettajia, erilaisilta aloilta ja sikäli on hyvä, että myös musiikinopettajat ja musiikkioppilaitosten rehtorit toimivat yhtenä erillisenä organisaationa, mikä voi ottaa kantaa ja antaa lausuntoja musiikin opettajia koskeviin asioihin.

SMOL järjestää vuosittain erilaisia seminaareja ja kokouksia, joihin musiikkioppilaitosten SMOLliin kuuluvat opettajat ovat tervetulleita. Lisäksi isommissa musiikkioppilaitoksissa toimii opettajayhdistys, joka valitsee keskuudestaan luottamusmiehen edustamaan työntekijöitä työnantajan kanssa käytävissä työntekijöitä koskevissa neuvotte- luissa.

Osallistuin 23.11.2013 SMOLlin syysliitopäiville, jotka järjestettiin Helsingissä. SMOLlin puheenjohtaja Mirja Kopra totesi avauspuheessaan SMOLlin jäsenien olevan työntekijöitä eikä yrittäjiä. Tämä kiteyttää mielestäni sen ajatuksen, mikä on SMOLlin toiminnan ydintä, eli pyrkiä ajamaan musiikkioppilaitoksissa toimivien opettajien etuja. (Kopra 2013.)

SMOL toimii mielestäni hyvin musiikinopettajien edunvalvontajärjestönä. Se pyrkii pitämään huolen musiikkioppilaitosten opettajien ammatillisesta arvostuksesta ja eri tavoin vaikuttamaan musiikinopettajien aseman parantamiseen yhteiskunnassa. SMOLlin aktiivijäsenistö koostuu kuitenkin tällä hetkellä valtaosin sellaisten musiikkioppilaitosten opettajista, jotka nauttivat valtion tuntikohtaista osuutta.

Huomasin tämän osallistuessani OAJ:n järjestämille luottamusmiespäiville 26-27.3.2012. Kysyin tällöin oliko yksikään paikalla ollut luottamusmies sellaisesta oppilaitoksesta mikä ei kuulu valtion tuntikohtaisen osuuden piiriin? Yhtäkään sellaista oppilaitosta ei tuolloin löytynyt.

SMOL on olennainen osa sitä verkostoitumista, jota tarvitaan. Opettajien työnteolle on oltava selkeät rajat ja näiden rajojen pohtiminen on SMOLlissa yhdessä muiden opettajakollegoiden kanssa hyvä tapa verkostoitua ja jakaa tietoa. Samalla voidaan opettajia koskevia työntekoon liittyviä käytänteitä yhdenmukaistaa.

3.5 Musiikin taiteen perusopetuksen laajuus Suomessa

Marika Koramo (2009, 12) selvityksessään *"Taiteen perusopetus 2008"* löysi yhteensä 187 musiikin taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta lukuvuonna 2007-2008. Aluehallinto viraston raportti *"Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus"* toi vastaavia lukuja tietoon vuoden 2012 taiteen perusopetuksen toiminnasta koko maassa. Aluehallintoviraston selvityksessä ei ole mukana erikseen tietoa taiteen perusopetuksen musiikkia opettavista oppilaitoksista. Pyytäessäni lisätietoja sain jokaiselta Aluehallinto virastolta oman Excel-tiedoston, jossa on lueteltu alueen musiikin taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset oppimäärien mukaan.

Opinnäytetyöni liitteessä numero yksi on lueteltu kaikki aluehallintoviraston löytämät musiikin taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset Suomessa. Laskiessani kaikki eri

Aluehallintovirastojen alueiden oppilaitokset yhteen sain selville, että Suomessa toimii tällä hetkellä noin 172 musiikin taiteen perusopetusta tarjoavaa oppilaitosta. (Aluehallintoviraston sähköpostiviestit 2014.)

Tämä luku on suuntaa antava, koska aluehallintovirasto ei ole tavoittanut kyselyssään kaikkia musiikin taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia. Huomasin tutkiessani Aluehallinto viraston lähettämiä listoja heidän kyselyyn vastanneista oppilaitoksista, että sieltä puuttui ainakin kahdeksan vastausta. Nämä puuttuvat oppilaitokset olivat valtion tuntikohtaista avustusta saavia musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia. Tämä tieto oli helppo selvittää vertaamalla opetuksen järjestysluvan saaneita oppilaitoksia listassa oleviin oppilaitoksiin. On mahdollista, että Aluehallinto viraston raportista puuttui myös musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia, mutta tästä minulla ei ole tietoa.

Aluehallintovirastojen lähettämien tietojen perusteella näistä 172:sta musiikin taiteen perusopetusta tarjoavasta oppilaitoksesta 79 tarjoaa pelkästään musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ja 75 pelkästään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Oppilaitoksista 18 oppilaitosta tarjoaa laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Luvuista voi huomata, kuinka musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten lukumäärä on melko lähellä musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten lukumäärää. Kuitenkin musiikin laajaa oppimäärää tarjoavissa oppilaitoksissa opiskelee huomattavasti enemmän oppilaita kuin musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa. (Aluehallintoviraston sähköpostiviestit 2014.)

Onko taiteen perusopetusta tarjoavien musiikkioppilaitosten määrä sitten vähentynyt viime vuosina? Etsiessäni oppilaitosten yhteystietoja huomasin, että esimerkiksi Jyväskylän seudulle oli perustettu monta uutta musiikkioppilaitosta Koramon tekemän selvityksen jälkeen. Toisaalta oppilaitokset ovat voineet yhdistää hallintoaan ja toimintojaan ja sellaisia oppilaitoksia, joita on ollut tuolloin vuoden 2007-2008 selvityksessä, mukana ei enää ole olemassa. Oleellista oppilaitosten määrän suhteen on kuitenkin niissä opiskelevien oppilaiden määrä. Kuinka paljon siis musiikin taiteen perusopetuksen parissa opiskelee oppilaita?

Aluehallintoviraston raportissa taiteen perusopetuksen musiikin parissa opiskeli yhteensä 69317 oppilasta ja näistä musiikin yleisen oppimäärän 10:tä opintokokonaisuut-

ta opiskeli 8921 oppilasta ja laajaa oppimäärää musiikin perus- ja opistotasoilla yhteensä 35313 oppilasta. Oppilasmääriä ei voida täysin verrata Koramon (2009) raporttiin, koska Aluehallintoviraston raportissa varhaisiän musiikkikasvatusta ei ole luokiteltu musiikin yleisen tai laajan oppimäärän mukaiseksi opetukseksi. Musiikin varhaiskasvatusta opiskeli Aluehallintoviraston raportin mukaan yhteensä 25083 lasta. Olenkin pohjennut, miksi Aluehallintoviraston selvitystä ei ole voitu tehdä samalla periaatteella kuin Koramon selvitystä? Toki musiikin varhaiskasvatuksen kohdalla ei kenties ole mielekästä keskustella taiteen perusopetuksen laajan- tai yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta. (Koramo 2009, 12, Taiteen perusopetuksen saavutettavuus 2012 2014 liite6.)

Verrattaessa Koramon (2009) raporttia Aluehallintoviraston (2014) raporttiin voidaan musiikin taiteen perusopetuksen oppilasmäärässä havaita pientä kasvua. Koramon raportista oppilasmäärä oli kasvanut verrattaessa Aluehallintoviraston raporttiin 2153:lla oppilaalla ollen yhteensä tuo 69317 oppilasta. (Koramo 2009, 12; Taiteen perusopetuksen saavutettavuus 2012 julkaistu 2014, liite6.)

Taulukko 2. Aluehallintoviraston raportin "Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus" mukaan koko Suomen musiikin taiteen perusopetuksen opiskelijamäärät. (Musiikin laajan oppimäärän opiskelijoiden lukumäärä 35313 oppilasta. Musiikin yleisen oppimäärän opiskelijoiden lukumäärä 8921 oppilasta. Musiikin varhaiskasvatus oppilaiden määrä 25083 oppilasta ja kaikki oppilaat yhteensä 69317 oppilasta.) (Taiteen perusopetuksen saavutettavuus 2012 julkaistu 2014, liite6.).

3.6 Musiikin taiteen perusopetuksen rahoituksesta

Käyn seuraavaksi läpi musiikin taiteen perusopetuksen julkista rahoitusta ja miten se on jakautunut eri oppilaitosten kesken.

3.6.1 Suomessa toimivat musiikin laajan oppimäärän oppilaitokset

Valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä olevalla musiikkioppilaitoksella tarkoitetaan sellaista musiikkioppilaitosta, joka on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan. Järjestämisluvan saaneita, taiteen perusopetusta musiikissa tarjoavia musiikkioppilaitoksia on yhteensä 88. Vuonna 2014 taiteen perusopetuksen musiikin valtion tuntikohtaisen avustuksen piirissä olevien oppituntien määrä oli yhteensä 1 653 000 tuntia. Nämä tunnit siis jaetaan oppilaitoksille niiden koon mukaan. Isoimmassa musiikkioppilaitoksessa oli tunteja yhteensä 57 853 tuntia vuonna 2014 ja pienimmässä 4979 tuntia. Laskennallinen valtion tuki on 124 938 805 euroa ja kun lasketaan valtion osuus (57 prosenttia tuosta summasta), niin saadaan yhteensä 71 215 118,85 euroa. Eli noin 71:llä miljoonalla eurolla valtio tuki taiteen perusopetuksen tuntikohtaista avustusta saavia musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia musiikkioppilaitoksia, joilla on koulutuksen järjestämislupa vuonna 2014. (Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus 2014, 56-57.)

Musiikin laajan oppimäärän opetusta tarjoavien oppilaitosten joukossa on myös oppilaitoksia, jotka eivät saa Opetusministeriön musiikkioppilaitoksille suunnattua tuntikohtaista avustusta. Koramon (2009) mukaan lukuvuonna 2007-2008 tällaisia oppilaitoksia oli yhteensä 23 oppilaitosta. Aluehallintoviraston tietojen mukaan samankaltaisia oppilaitoksia olisi kymmenen vähemmän eli 13. (Koramo 2009, 13, Aluehallintoviraston sähköpostiviestit 2014.)

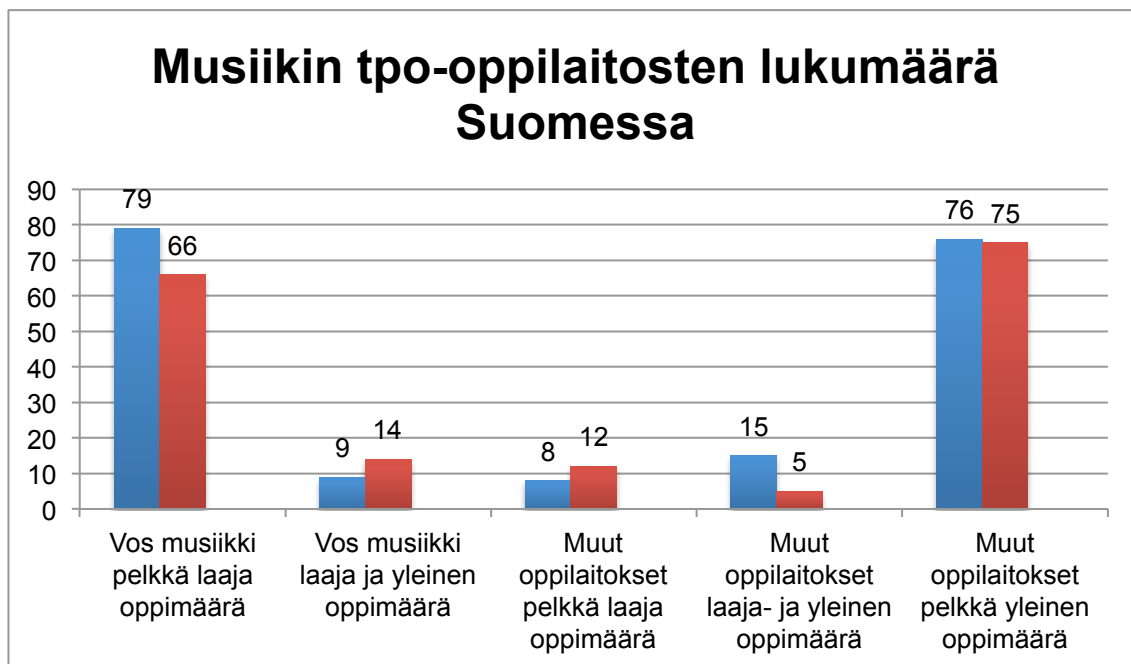
3.6.2 Musiikin laajaa ja yleistä oppimäärää tarjoavat oppilaitokset

Suomessa on musiikkioppilaitoksia, joissa samassa oppilaitoksessa tarjotaan taiteen perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Tämänkaltaiset oppilaitokset voivat olla Vapaan sivistystyön oppilaitoksia, valtion tuen piirissä olevia musiikkiopistoja tai yksityisiä musiikkioppilaitoksia jotka eivät saa Opetusministeriön tuntikohtaista osuutta toimintaansa.

Koramon (2009) tekemästä selvityksestä taiteen perusopetuksen järjestämisestä luvu-
vuonna 2007-2008 käy ilmi, että 88:sta Opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä
olevista oppilaitoksista yhdeksässä oppilaitoksessa tarjottiin musiikin yleisen ja laajan
oppimäärän mukaista opetusta. Aluehallintoviraston lähettämien oppilaitoslistojen mu-
kaan vuonna 2012 näiden oppilaitosten lukumäärä olisi noussut 14:ta musiikkioppilai-
tokseen. (Koramo 2009, 13, Aluehallintoviraston sähköpostiviestit 2014.)

Valtion tuntikohtaista avustusta saavia laajaa ja yleistä oppimäärää tarjoavia oppilai-
toksia on edelleen kuitenkin melko vähän. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuntikohtaista
osuutta voi saada vain musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen. Tämä saat-
taa olla osasyynä musiikin yleisen oppimäärän vähäiseen määrään valtion osuutta
saavissa laajan oppimäärän musiikkioppilaitoksissa.

Koramon (2009) selvityksen mukaan yksityisistä musiikkioppilaitoksista, jotka eivät
olleet valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä, 15 oppilaitosta tarjosi laajan ja yleisen
oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta. Aluehallintoviraston lähettämien tietojen
mukaan samankaltaisia musiikkioppilaitoksia olisi enää vain neljä kappaletta vuonna
2012. Lisäksi Koramon (2009) selvityksen mukaan pelkästään musiikin yleisen oppi-
määrän mukaista opetusta tarjosi yhteensä 76 oppilaitosta ja Aluehallintoviraston selvi-
tyksen (2012) mukaan 75 oppilaitosta Suomessa. (Koramo 2009, 13, Aluehallintoviras-
ton sähköpostiviestit 2014.)

Taulukko 3. Sininen pylväs kuvaa Marika Koramon (2009) selvitystä ja punainen pylväs Aluehallinto viraston selvitystä (2012), missä Vos musiikki tarkoittaa Valtion tuntikohtaista osuutta saavia musiikkioppilaitoksia. Muut oppilaitokset pitävät sisällään Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja yksityisiä musiikkikouluja. Opinnäytetyön lopussa olevasta liitteestä numero yksi löytyvät kaikki Aluehallintoviraston (2012) selvitykseen osallistuneet musiikin taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset. Aluehallintoviraston raportista puuttuu kahdeksan valtion osuutta saavaa laajan oppimäärän musiikkioppilaitosta ja ne eivät ole mukana tässä taulukossa.

3.6.3 Valtion tukemat musiikin yleisen oppimäärän oppilaitokset

Musiikkioppilaitokset eivät voi saada valtion tuntikohtaista avustusta musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Kuitenkin Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat saada valtion tuntikohtaista avustusta opetustunteihinsa, ja näin ollen myös Vapaan sivistystyön alla toimiva musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus voi saada valtiolta tukea toimintaansa. (Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998)

On mielenkiintoista pohtia, minkälainen rooli musiikin taiteen perusopetuksella on Vapaassa sivistystyössä. Opetushallituksen verkkosivuilla kerrotaan tiivistetysti mitä on vapaa sivistystyö. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset (urheiluopistot) ja kesäyliopistot. Toiminnasta todetaan seuraavasti: "Olennainen piirre vapaassa sivistystyössä on, että se ei ole tutkintotavoitteista eikä sen sisältöjä säädellä lainsäädännössä." Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat kuitenkin tarjota myös taiteen perusopetusta, mikä on lain

on määritelmän mukaan tavoitteellista tasolta toiselle etenevää opiskelua. (Opetushallitus 2014.)

Tutkiessani Aluehallintoviraston selvitystä havaitsin että 28 Vapaan sivistystyön oppilaitosta tarjosi musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta.

3.6.4 Oppilaitokset, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista osuutta

Monet yksityisistä musiikkioppilaitoksista, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista avustusta toimintaansa, voivat saada omalta kunnalta avustusta toimintaansa. Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on harkinnanvarainen tuki yksityisille musiikkioppilaitoksille, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista avustusta toimintaansa. Tämä tuki on yhteensä 136000 euroa kaikille Suomessa toimiville yksityisille musiikkioppilaitoksille, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista avustusta toimintaansa.

Aluehallintoviraston lähettämien tietojen mukaan 58 musiikin taiteen perusopetusta tarjoavaa oppilaitosta ei saa valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa. Näistä 47 tarjoaa pelkästään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta, neljä laajan- ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Seitsemän oppilaitoksista tarjosi pelkästään musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta.

Taulukko 4. Aluehallintoviraston lähettämien sähköpostiviestien perusteella laskettu erittely Taiteen perusopetusta tarjoavien vapaan sivistystyön oppilaitosten ja valtion tuntikohtaisen osuuden ulkopuolelle jäävien musiikkioppilaitosten määrästä. Sininen pylväs kuvaa Vapaan sivistystyön oppilaitosten määrää. Punainen pylväs kuvaa musiikkioppilaitoksia, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa. (Liite 1.)

Omaan kyselyyni vastanneista oppilaitoksista 32 sai jonkinasteista julkista tukea toimintaansa. Kaksi kyselyyn vastanneista oppilaitoksista, jotka saivat kunnalta avustusta, olivat saaneet myös harkinnanvaraista avustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

3.6.5 Oppilaitokset, jotka eivät saa julkista tukea toimintaansa

Omassa kyselyssäni 12 oppilaitosta ei saanut minkäänlaista julkista rahoitusta toimintaansa. Näistä oppilaitoksista yhdessä tarjottiin musiikin laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Kaksi vastaajista edusti musiikkioppilaitoksia, joissa tarjottiin muuta musiikin opetusta kuin musiikin taiteen perusopetusta. Yhdeksän musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavaa yksityistä musiikkioppilaitosta ei saanut lainkaan tukea toimintaansa. Tässä kohtaa on tosin todettava, kuinka julkisen tuen määrä vaihtelee oppilaitoskohtaisesti ja oppilaitokset saavat hyvin erilaisia summia julkista tukea toimintaansa. Lisäksi osa vastaajista ilmoitti saavansa kunnalta tiloja ilmaiseksi toimintaansa.

3.7 Musiikinopettajien työehtosopimuksista oppilaitoksissa

Yksi oppilaitosten rahoitukseen liittyvä kysymys on se, miten turvataan opettajien yleissitova työehtosopimus yksityisissä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa musiikkioppilaitoksissa. Yleissitovan musiikkioppilaitoksia koskevan työehtosopimuksen mukaan kaikilla opettajilla tulisi olla samat työehdot, opettivat he sitten musiikin laajan tai yleisen oppimäärän mukaisesti. Yleissitova musiikkioppilaitoksia koskeva työehtosopimus koskee myös muuta musiikin opetusta tarjoavaa musiikkioppilaitoksia.

3.8 Opettajien työehtosopimukset musiikkioppilaitoksissa

Opettajien työehtosopimukset vaihtelevat sen mukaan, mikä taho omistaa oppilaitoksen ja toimii opettajien työnantajana. Opettajien edustajana neuvotteluissa toimii Opetusalan ammattijärjestö (OAJ). Jos oppilaitoksen omistaa kunta, tällöin työnantajien keskusjärjestönä on Kuntatyönantajat, jolloin opettajia koskevat työehtosopimukset määräytyvät Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) mukaan. (Opetusalan ammattijärjestö 2014. Kuntatyönantajat 2014.)

Palvelulaitosten työnantajayhdistys ry (PTY) toimii kuntien ja kuntayhtymien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden tai säätiöiden, muiden yhteisöjen tai säätiöiden sekä yksityisten palveluntuottajien työnantajien edunvalvojana. Eli jos oppilaitoksen ylläpitäjä kuuluu Palvelulaitosten työnantajayhdistykseen, niin työehtosopimus määräytyy PTY:n sopimuksen mukaan. (Palvelulaitosten työnantajat 2014.)

Lisäksi Elinkeinoelämän keskusliiton kuuluva Sivistystyönantajat ry edustaa yksityisten oppilaitosten työnantajia. Tässä on merkittävää huomata, kuinka Sivistystyönantajien ja OAJ:n yhdessä laatima työehtosopimus on yleissitova ja koskee yhtälailla Opetusministeriön tuntikohtaisen osuuden piiriin kuuluvia oppilaitoksia, kuin myös kaikkia yksityisiä musiikkikouluja, jotka tarjoavat musiikin opetusta. (Sivistystyönantajat 2014.)

Nämä edellisessä kappaleessa mainitut työnantajaliitot siis keskustelevat erikseen OAJ:n kanssa ja neuvottelevat työehtosopimusten ehdoista. Yksityisten musiikkia opettavien oppilaitoksien tulisi noudattaa samaa yleissitovaa työehtosopimusta, jonka ehdoista Opetusalan ammattijärjestö ja Elinkeinoelämän keskusliiton alaisen Sivistystyönantajat ovat sopineet.

3.9 Opettajien työehtosopimukset vapaan sivistystyön oppilaitoksissa

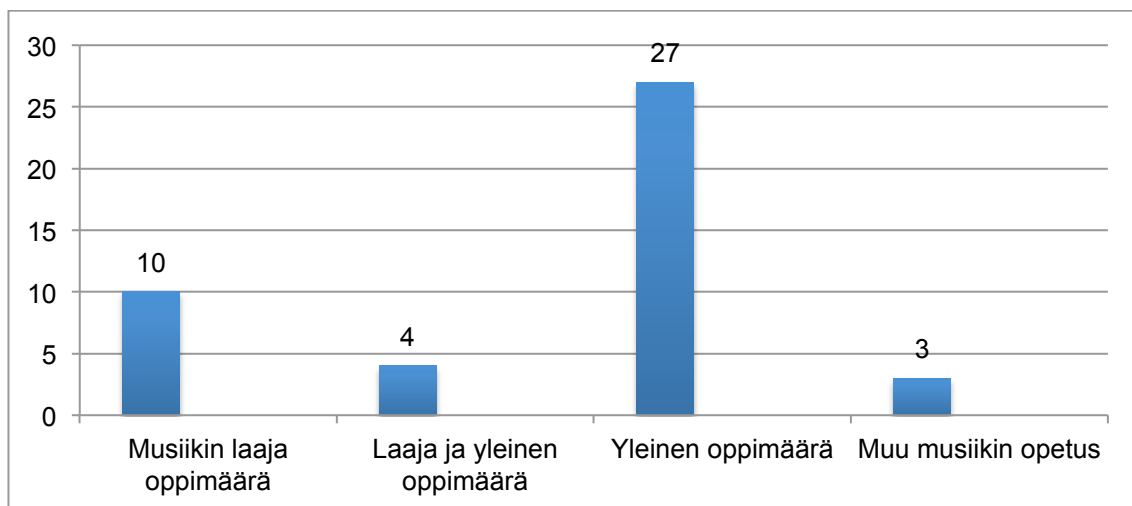
Vapaan sivistystyön työehtosopimukset eroavat musiikkioppilaitoksia koskevista työehtosopimuksista sikäli, että niissä ei ole erikseen määritetty päätoimista tuntiopettajaa. On vain opettajia joilla on työvelvollisuus. Sivistystyönantajien alaisissa kansalais- tai työväenopistoissa vuosittainen opetusvelvollisuus on 580 tuntia ja lisäksi muita töitä 350 tuntia. Tämän lisäksi kansalais- ja työväenopistoissa on tuntiopettajia, jotka "otetaan työkaudeksi kerrallaan tai työkautta lyhyemmäksi erikseen sovituksi määräajaksi". Tämä osaltaan selittää määräaikaisten sivutoimisten tuntiopettajien työehtosopimusten suuren määrän vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. (Oppilaitoskohtaiset määräykset 2012.)

4 Kyselyyn vastanneet oppilaitokset

Sain tekemääni verkkopohjaiseen kyselyyn yhteensä 44 vastausta. Kolme vastaajista edusti muuta musiikin opetusta ja näistä yksi oli kansalaisopisto ja kaksi yksityisiä musiikkikouluja. Kymmenen oppilaitosta tarjosi musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ja näistä yhdeksällä oli Opetus ja kulttuuriministeriön myöntämä opetuksen järjestämislupa.

Neljä oppilaitosta tarjosi musiikin laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta ja näistä yksi oli kansalaisopisto. Vastaajista 27 oppilaitosta tarjosi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Näistä 16 oli yksityisiä musiikkikouluja ja 11 Vapaan sivistystyön oppilaitoksia eli kansalais- tai työväenopistoja.

Taulukko 5. Kyselyyni vastanneet oppilaitokset opetussuunnitelmien mukaan.

4.1 Kyselyyn vastanneiden oppilaitosten ylläpitäjät

Sain kyselyyni yhteensä 44 koko kyselyn kattavaa vastausta. Oppilaitoksista 17 ilmoitti kunnan toimivan oppilaitoksen ylläpitäjänä. Oppilaitoksista 17 toimintaa pyöritti järjestö, kuten kannatusyhdistys, ja kymmenen oppilaitosta toimi yksityisenä yrityksenä. Vain yksi yritysmuotoinen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoava musiikkioppilaitos sai samalla myös valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa. Taiteen perusopetusta tarjoavan yrityksen tulee kuitenkin olla voittoa tavoittelematon yritys. Lisäksi esimerkiksi Helsingissä kunta on rajannut niin, etteivät yritykset, jotka tarjoavat musiikin opetusta, voi saada kunnalta tukea toimintaansa.

4.2 Oppilaitosten erilaiset rahoituspohjat

Kyselyyni vastanneista 44:stä oppilaitoksesta löytyi kahdeksan eri rahoitusmallia oppilaitoksen toiminnan pyörittämiseen. Kaikissa vastanneissa oppilaitoksissa peritään myös lukukausimaksuja, joten alla olevista kuvista nähdään vain erilaisia julkisia rahoitusmuotoja toiminnan rahoittamiseen. Keskeistä taiteen perusopetuksen kannalta on mielestäni se, kuinka mukana kyselyssä oli yhteensä 11 taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta, jotka eivät saaneet minkäänlaista julkista tukea toimintaansa.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneiden kahdeksan erilaista julkisen rahoituksen muotoa. Järjestämisluvalla tässä tarkoitetaan niitä musiikkiopistoja, jotka kuuluvat valtion tuntikohtaisen osuuden piiriin ja joilla on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä opetuksen järjestämislupa. Perässä oleva numero tarkoittaa kyselyyn vastanneiden oppilaitosten lukumäärää.

4.3 Kyselyyn vastanneiden oppilaitosten taustatietoja

Kyselyyni vastanneet oppilaitokset sijoittuvat Aluehallintoviraston aluejaon mukaan seuraavasti: Etelä-Suomen alueelta osallistui kyselyyn 22 oppilaitosta, Itä-Suomen alueelta kuusi oppilaitosta, Lapin alueelta yksi oppilaitos, Lounais-Suomen alueelta kaksi oppilaitosta, Länsi ja Sisä-Suomen alueelta yhdeksän oppilaitosta ja Pohjois-Suomen alueelta viisi oppilaitosta.

Kyselyyni vastanneista henkilöistä 25 henkilöä oli rehtoreita ja viisi apulaisrehtoreita. Opettajia vastaajista oli neljä. Kaksi henkilöä ilmoittautui oppilaitoksen omistajiksi, kuusi toiminnanjohtajaksi, yksi työnjohtajaksi ja yksi yhdistyksen puheenjohtajaksi. Kyselyyni

vastanneista 28 oli naisia ja 16 miehiä. Vastaajia oli tasaisesti eri ikäryhmistä, mutta laajan oppimäärän mukaista musiikin opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaajissa ei ollut lainkaan 31-40 vuotiaita. Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaajista vastaavasti seitsemän henkilöä oli 31-40 vuotiaita. Rehtoreista 16 kuului ikäryhmään 51-60 vuotta.

Rehtoreista tai vastaavista 33 toimi myös opettajana hallinnollisten tehtävien lisäksi. Lähes kaikki vastasivat sen kuuluvan joko työsopimukseen tai työnkuvaan. Vastaajien Kommenteista käy myös ilmi, että monet vastaajista pitivät opetustyöstä ja halusivat tehdä sitä rehtorin työn ohella.

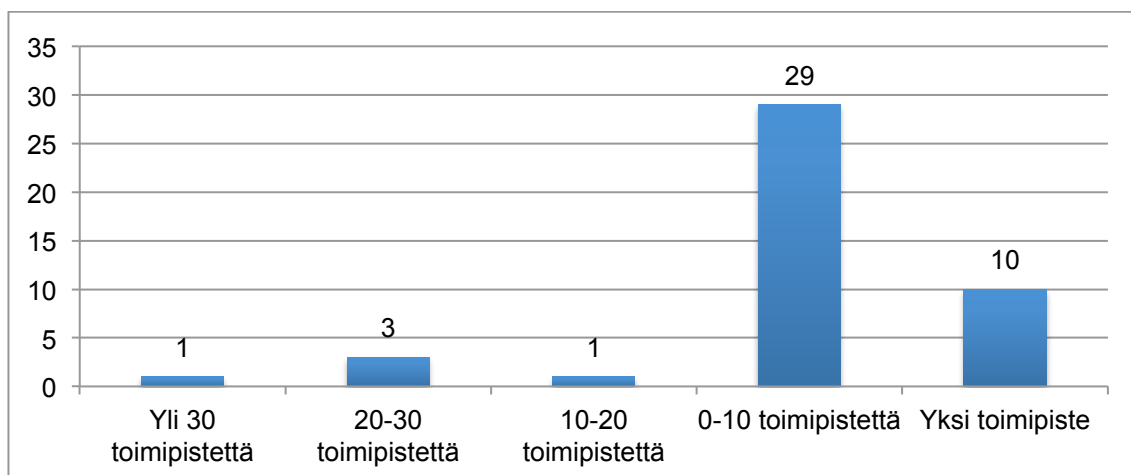
4.3.1 Oppilaitosten toimipisteet

Kaikilla vastanneista oppilaitoksista oli oma päätoimipiste, jonka neljä oppilaitosta myös omisti. Kymmenen oppilaitosta oli saanut päätoimipisteen kunnalta omaan käyttöön ja 17 oppilaitosta vuokrasi päätoimipisteen kunnalta. 11 oppilaitosta oli vuokrannut päätoimipisteen yksityiseltä vuokranantajalta. Yhden oppilaitoksen kohdalla seurakunta antoi tilat oppilaitoksen käyttöön ja yhdessä oppilaitos oli osaomistajana osakeyhtiössä. Kymmenen oppilaitosta ilmoitti musiikin opetuksen tapahtuvan yhdessä toimipisteessä.

16:ta oppilaitoksessa opetusta annettiin useamman kunnan alueella. Yksi laajan oppimäärän oppilaitos ilmoitti yhteensä seitsemän kuntaa, joissa oppilaitoksella oli opetus-pisteitä. Tämä on varmasti tyypillistä pienissä kunnissa, jossa opetusresurssien yhdistäminen on myös järkevää. Toisaalta opettajien kannalta tämä saattaa joskus tarkoittaa pitkiä työmatkoja eri opetus-pisteiden välillä.

Kymmenessä oppilaitoksessa musiikin opetusta annettiin vain yhdessä toimipisteessä. Kahdessa oppilaitoksista ei ollut musiikin opetusta oppilaitoksen päätoimipisteen yhteydessä. Päätoimipisteen lisäksi 34:llä oppilaitoksella oli opetuksen sivutoimipisteitä. Näistä sivutoimipisteistä 76 prosenttia oli jonkin muun oppilaitoksen ohessa tapahtuvaa iltakäyttö toimintaa.

Kyselyn loppupuolella esitin mielipidekysymyksen oppilaitoksen tiloista: ”Oppilaitoksemme tarvitsee paremmat tilat toiminnan pyörittämiseen”. Kymmenen vastaajaa ilmoitti olevansa täysin samaa mieltä, eli kaikissa oppilaitoksissa ei olla täysin tyytyväisiä niihin tiloihin, missä opetus ja toiminta tapahtuu.

Taulukko 6. Oppilaitosten musiikinopetustoimipisteiden lukumäärät. Oppilaitokset, joilla oli enemmän kuin 10 toimipistettä, olivat Vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

4.3.2 Oppilaitosten opettajien määrä, musiikkityylit ja instrumentit

Vastanneissa oppilaitoksissa työskenteli yhteensä 867 opettajaa. Opettajien keski-ikä vaihteli oppilaitoksittain, mutta kaikkien vastanneiden oppilaitosten osalta opettajien keski-ikäksi muodostui 40 vuotta.

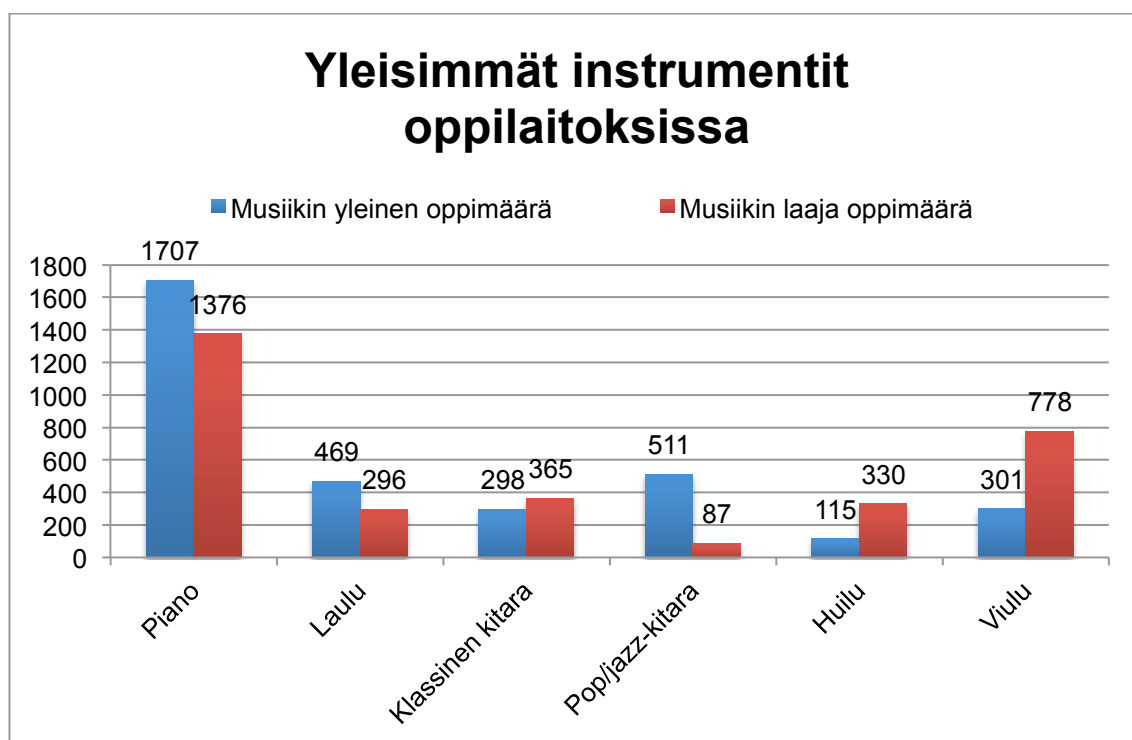
Klassisen musiikin osuus oli oppilaitoksissa 74,5% opetuksesta. Rytmimusiikin osuus 22% ja kansanmusiikin 3,5%. Tarkastelin myös musiikkityylejä eri oppimäärien mukaan. Laajaa oppimäärää opettavien oppilaitosten kohdalla klassisen musiikin osuus oli 80%, rytmimusiikin 18% ja kansanmusiikin 2%. Musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa klassisen musiikin osuus oli 69%, rytmimusiikin 26% ja kansanmusiikin 5%. Vaikka otannan määrät ovat pieniä, antaa tämä viitteitä siitä, että rytmimusiikin opetus ei ole musiikin yleisen oppimäärän puolella kovin paljoa laajempaa prosentuaalisesti kuin musiikin laajan oppimäärän puolella.

Pesosen ja Pohjanoron tekemässä selvityksessä *Musiikkialan ammattilaisten ja harrastajien kouluttajat 2008* oli havaittu, kuinka rytmimusiikin osuus valtion tuntikohtaista tukea saavissa musiikkiopistoissa oli n.8% ja yksityisissä musiikkikouluissa 21%. Tämän tutkimuksen mukaan rytmimusiikkia siis opetettaisiin enemmän yksityisissä musiikkikouluissa kuin valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä olevissa musiikkiopistoissa. Tutkimuksen aineisto on kerätty syksyllä 2008, joten havainnoista on aikaa noin kuusi vuotta. (Pohjannoro & Pesonen 2009, 8-9.)

Kyselyni oppilaitoksista löytyi yhteensä 31 instrumentin opetusta. Muutamat instrumentit olivat samoja, mutta tyyliuunnat erilaisia, kuten esim. pop/jazz-kitara ja sähköbasso. Piano oli suosituin soitin ja sen opiskelijoita oli yhteensä 3122 kaikissa 44:ssä oppilaitoksessa.

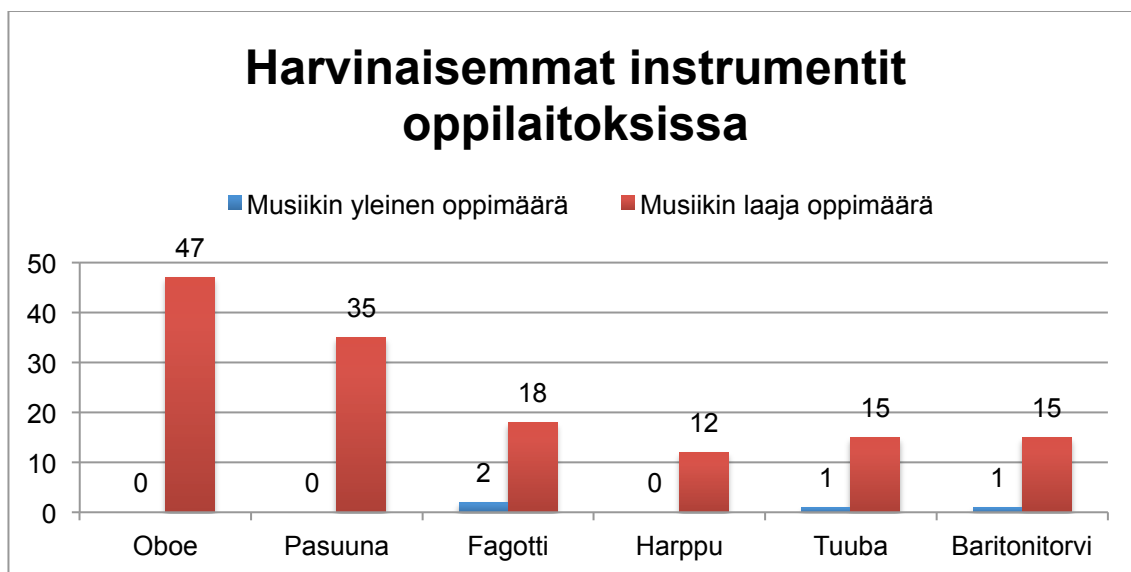
Vähän opiskelijoita oli harvinaisemmissa orkesterisoittimissa, kuten fagotissa ja tuubassa. Musiikin laajan oppimäärän puolella oli selkeästi vähemmän rumpujen ja pop/jazz-kitaran soiton opetusta, mutta taas suhteessa selkeästi enemmän viulun, sellon, huilun ja muiden perinteisten orkesterisoittimien opetusta. Eniten erilaisia instrumentteja opetettiin Opetusministeriön opetustuntikohtaista valtion osuutta saavissa laajan oppimäärän musiikkioppilaitoksissa (26 eri instrumenttia).

Vähiten instrumentteja opetettiin pienissä yksityisissä yleisen oppimäärän musiikkikouluissa tai muuta musiikin opetusta antavissa oppilaitoksissa. Yhdessä taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän oppilaitoksessa oli vain pianon soitonopetusta ja vain kaksi opettajaa.

Taulukko 7. Suosituimmat soittimet kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa. Sininen pylväs kuvaa musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia musiikkioppilaitoksia ja punainen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia musiikkioppilaitoksia.

Taulukosta 7. voidaan havaita pianon suuri suosio opiskeltavista instrumenteista sekä musiikin laajan ja yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Kyselyn avulla voitiin myös todeta rytmimusiikin soittimien eli kitaran, sähköbasson ja rumpujen olevan yleisempiä musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Vastaavasti perinteiset ns. klassisen musiikin soittimet kuten viulu, sello ja kontrabasso ovat yleisempiä musiikin laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Taulukko 8. Soittimet joissa vain vähän opiskelijoita. Punainen kuvaa musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia ja sininen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen opiskelijoita.

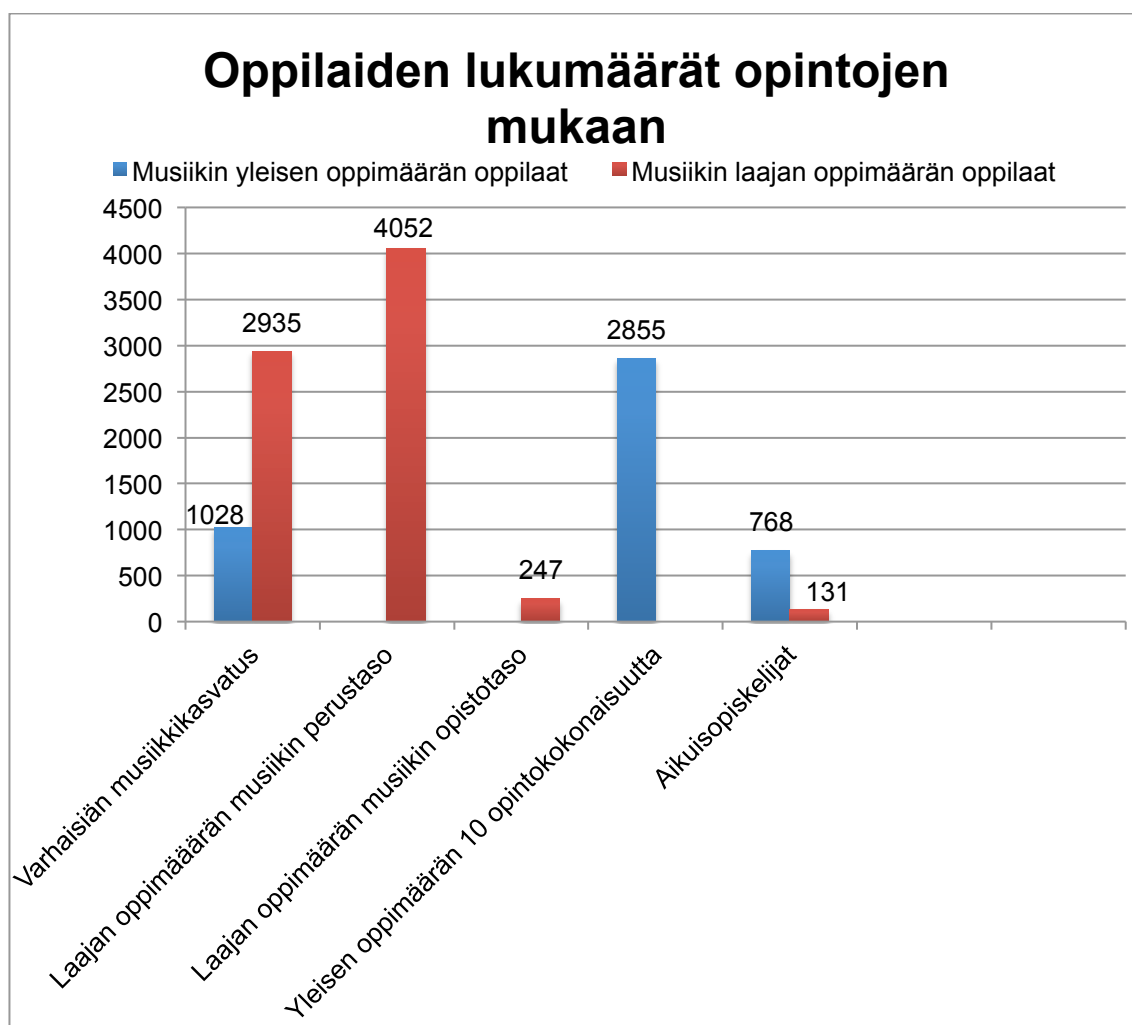
Taulukko 8. kertoo siitä, kuinka vähän musiikkioppilaitoksissa on tällä hetkellä harvinaisempien puhallinsoittimien opiskelijoita. Kyselyn avulla voidaan todeta, että harvinaisempia, lähinnä klassisen musiikin orkesterisoittimia, löytyy lähes pelkästään musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta.

4.3.3 Oppilaitosten oppilaiden määrä

Tarkasteltaessa kyselyyn vastanneiden oppilaitosten kokoja oppilasmäärien mukaan voitiin havaita, kuinka laajan oppimäärän valtion tuntikohtaista osuutta saavat musiikkioppilaitokset ovat kooltaan selkeästi suurempia kuin musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset. Suurimmassa laajan oppimäärän musiikkioppilaitoksessa opiskeli yhteensä 1000 oppilasta. Pienimmässä musiikin yleisen op-

pimäärän oppilaitoksessa opiskeli vain neljä oppilasta. Tosin tämän oppilaitoksen kohdalla kyseessä oli kansalaisopisto, joten voi hyvin olla, että heillä on myös muuta musiikin opetusta taiteen perusopetuksen lisäksi.

Laskiessani kaikki musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen osallistuneet oppilaat sain tulokseksi 7365 oppilasta, joista varhaiskasvatuksen oppilasmäärä oli 2935 oppilasta. Tämä tekee yhteensä keskimäärin 526 oppilasta jokaista 14 musiikin laajaa oppimäärää tarjoavaa oppilaitosta kohden. Musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen puolella opiskeli yhteensä vastaavasti 4651 oppilasta, joista musiikin varhaiskasvatuksen puolella 1028 oppilasta. Tämä tekee vastaavasti 150 oppilasta jokaista 31:tä musiikin yleisen oppimäärän oppilaitosta kohden.

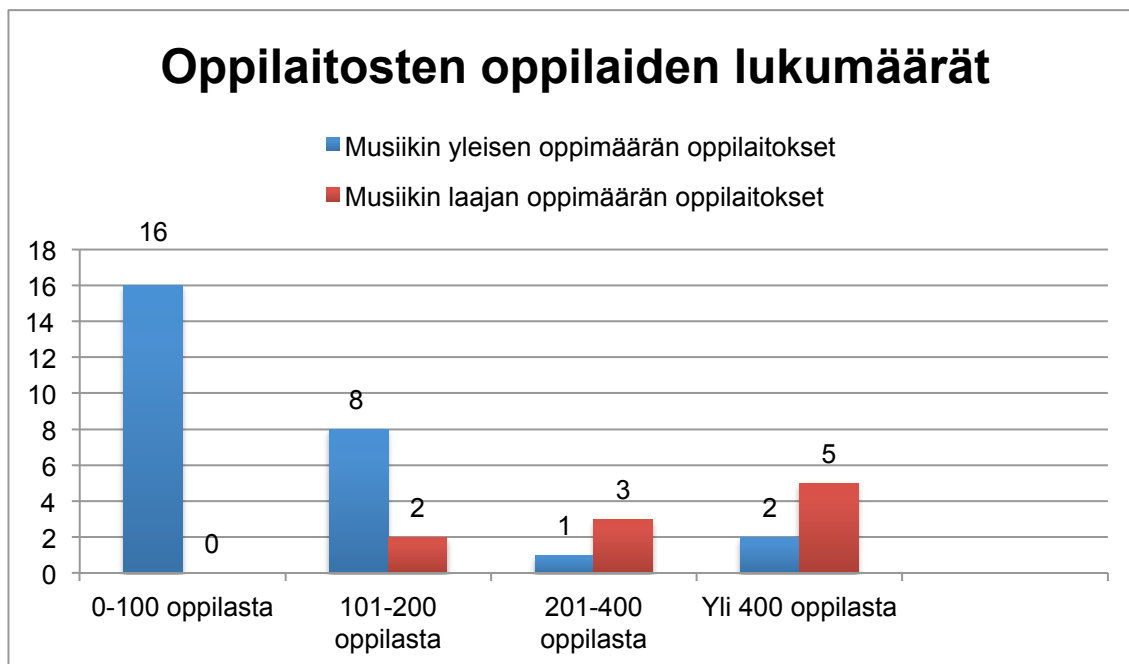
Taulukko 9. Punainen pylväs kuvaa musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen oppilasmäärää ja sininen pylväs musiikin yleisen oppimäärän opiskelijoiden lukumäärää. Musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia on mukana 14 kappaletta ja musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia yhteensä 31 oppilaitosta.

Nämä tulokset kertovat, että musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset ovat oppilasmääriltään pieniä. Kyselyyni vastanneista musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista oppilaitoksista 11 oli kansanopistoja, joiden hallinnosta vastaava samalla vastaa useammasta eri opiston opetusalaista.

Yksityisten musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten kohdalla taas hallinnosta vastaa usein jokainen oppilaitos erikseen. Kyselyyni osallistui yhteensä 16 yksityistä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavaa oppilaitosta. Kyselyni perusteella oppilasmäärät ovat melko pieniä yksityisissä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa musiikkioppilaitoksissa. Olenkin pohtinut, olisiko esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimivien yksityisten musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien musiikkioppilaitosten järkevää yhdistää hallinnollista toimintaansa.

Alla olevasta kuviosta voi havainnollisesti nähdä, miten kyselyyni vastanneet musiikin laajan oppimäärän oppilaitokset eroavat kooltaan musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksista. Olen jättänyt selkeyden vuoksi kaavioista pois neljä kyselyyni vastannutta oppilaitosta, joissa tarjotaan sekä musiikin yleisen että laajan oppimäärän mukaista opetusta.

Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden oppilaitosten oppilaiden lukumäärät. Sininen kuvaa musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta ja punainen musiikin laajan oppimäärän valtion tuntikohtaista osuutta saavia oppilaitoksia.

4.3.4 Oppilaiden sukupuolijakauma

Koulutuksen arviointineuvoston raportissa *Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuus* (Tiainen & Heikkinen 2012.) kerrotaan sukupuolien jakaantuvan taiteen perusopetuksessa niin, että tyttöjä on 80% ja poikia 20%. Raportissa on mukana kaikki eri taideaineet, joten suhdeluvut saattavat vaihdella eri taiteen aloilla. Aluehallintoviraston raportissa *Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus* (2012) poikien osuus musiikin opiskelijoista oli 35,5 prosenttia, eli tyttöjen osuus ei sen mukaan ole niin suuri musiikin opiskelijoiden joukosta kuin koulutuksen arviointineuvoston raportissa on yleisesti esitetty. (Tiainen & Heikkinen 2012; Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2013, 82.)

Kyselyssäni kaikki vastaukset huomioiden tyttöjen osuus oppilaista oli 70% ja poikien 30%. Tarkasteltaessa oppilaitoksia, ja oppilaiden sukupuolijakaumaa voitiin havaita, kuinka niissä oppilaitoksissa, joissa opetettiin enemmän rytmimusiikkia, oli myös suhteellisesti enemmän poikia opiskelemassa. Koulutuksen arviointineuvosto asetti raportissaan yhdeksi tavoitteeksi seuraavaa: "Oppilaiden nykyistä tasaisempi sukupuolijakautuma on turvattava sisällöllisin ratkaisuin ja pedagogisin järjestelyin sekä oppilai-

tosten keskinäisellä yhteistyöllä ja tehokkaalla tiedottamisella". Olenkin pohtinut, voitaisiinko rytmimusiikin opetuksen määrää lisäämällä saada houkuteltua lisää poikia taiteen perusopetuksen piiriin?

Esittäessäni kyselyssä monivalintakysymyksen: "Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelma huomioi pojat hyvin." Suuri osa vastaajista oli tästä joko täysin tai osittain samaa mieltä. Onko opetussuunnitelmissa oikeasti huomioitu pojat tarpeeksi hyvin, kun suuri osa musiikin taiteen perusopetuksen opiskelijoista on tyttöjä? Toisaalta poikien määrän lisäämiseen oppilaitoksissa saattaa vaikuttaa monta tekijää ja opetussuunnitelma on vain yksi osa kokonaisuutta.

4.4 Muuta musiikin opetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset

Tehdessäni kyselyä taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta halusin saada kentältä näkemyksiä myös muusta musiikin opetuksesta. MOS-seminaareissa on pohdittu mihin suuntaan musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tulisi kehittää ja yksi mahdollisuus on lisätä musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen vaikutteita muusta kuin taiteen perusopetuksen piirissä järjestettyä musiikin opetuksesta.

Suomessa toimii myös musiikkioppilaitoksia, jotka eivät anna taiteen perusopetusta. Nämä oppilaitokset ovat useimmiten yksityisiä yrityksiä, jotka antavat musiikin opetusta. Tällaisissa oppilaitoksissa usein toiminta rahoitetaan kokonaan oppilaiden lukukausimaksuilla ja opetustoiminnasta tulee maksaa arvonlisävero 24%. Lisäksi on vapaan sivistystyön oppilaitoksia, jotka eivät anna musiikin taiteen perusopetusta vaan ns. muuta musiikin opetusta. Nämä Vapaan sivistystyön oppilaitokset saavat valtion tunti-kohtaista osuutta toimintaansa.

Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset eivät voi tuottaa toiminnallaan voittoa, joten sikäli ne eivät voi toimia samalla tavalla kuin tavalliset yksityiset yritykset. Näkisin kuitenkin arvonlisäveron pelkkänä kuluna yksityiselle musiikkioppilaitokselle, mistä kannattaa pyrkiä eroon. Koska musiikkioppilaitoksen on hankalaa vähentää arvonlisäveroa omassa toiminnassaan, niin arvonlisäveron maksavat käytännössä oppilaat korkeampina lukukausimaksuina. Yksi muuta musiikin opetusta antavan oppilaitoksen johtaja arvioikin asiaa näin:

Itse olen kokenut erityisen hankalaksi löytää kunnan/valtion rahoitusta sekä ko. aihetta käsittelevää tietoa ainakaan semmoisessa muodossa mitä itse voisin/jaksaisin ymmärtää. Koen, että tilanne on melko epäedullinen kun itse maksan arvonlisäveroa kaikesta 24% mutta toisaalta en saa senttiäkään tukea verrattuna tukea saaviin kouluihin, jotka eivät yritysmuodosta johtuen ole arvonlisäverovelvollisia. Jotta opiskelu olisi oppilaillekin edullisempaa tulisi musiikinopetuksen arvonlisäveroa alentaa tai jopa poistaa kokonaan. (muuta musiikkia antavan oppilaitoksen omistaja)

Tässä vastaajalla on vääränlaista tietoa siinä, kuinka pelkkä yhdistysmuoto takaisi vapauden arvonlisäverotuksesta. Tietysti arvonlisäveroa ei tarvitse maksaa kun liikevaihto jää alle 8500 euroa, mutta noin pienellä summalla opetustoiminnan täytyisi olla täysin sivutoimista.

Kyselyssäni yksi yleisen oppimäärän opetusta antavan musiikkikoulun rehtoreista mainitsi haasteeksi arvonlisäveron, jos tilanne muuttuisi ja taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten pitäisi maksaa myös arvonlisäveroa toiminnastaan. Yhden yksityisen musiikkikoulun rehtori toisaalta kommentoi, että eivät olleet hakeneet kunnalta taiteen perusopetuslupaa, koska se on vastaajan mukaan niin hankalaa kyseisessä kunnassa. Tässä olisikin jatkotutkimuksen paikka siitä, ovatko taiteen perusopetuslupien myöntämisperusteet yhdenmukaisia koko maassa. Kunta myöntää luvan taiteen perusopetukseen, joten voisin kuvitella, että jokaisella kunnalla on myös erilaisia intressejä taiteen perusopetus luvan myöntämiseen omassa kunnassaan. (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998.)

Muuta musiikin opetusta voi olla myös laajan oppimäärän valtion tuntikohtaista osuutta saavien oppilaitosten joukossa. Musiikin laajan oppimäärän opetusta tarjoavaan oppilaitokseen on voitu perustaa oma avoin osasto, missä annetaan käytännössä muuta musiikin opetusta. Opiskelu avoimella osastolla saattaa olla hyvin samankaltaista kuin musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus, mutta jostain syystä laajan oppimäärän oppilaitokset eivät ole aina halunneet hakea kunnalta musiikin yleisen oppimäärän opetuslupaa omaan oppilaitokseensa. Myös vapaan sivistystyön oppilaitoksissa voi olla taiteen perusopetuksen lisäksi muuta musiikin opetusta.

5 Oppilaitosten vastauksia opetuksen sisällöistä

Tässä luvussa esittelen kyselyyni saamia vastauksia oppilaitosten opetuksen sisällöistä.

5.1 Tasolta toiselle eteneminen musiikin taiteen perusopetuksessa

Esitin kyselyssäni väittämän: "Tavoitteellisuus ja tasolta toiselle eteneminen toteutuvat musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa." Tähän suurin osa laajan oppimäärän vastaajista ei osannut ottaa kantaa. Yleistä oppimäärää opettavista vastaajista 75 prosenttia oli sitä mieltä, että tavoitteellisuus ja tasolta toiselle eteneminen toteutuvat musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Esitin lisäksi muutaman väittämän pelkästään yleisen oppimäärän mukaista opetusta antaville vastaajille. Ensinnäkin kysyin, ovatko oppilaitokset kehittäneet omia tasolta toiselle eteneviä opintokokonaisuuksia. Tähän 85 prosenttia vastasi myönteisesti. Kysyin lisäksi, onko oppilaitoksessa mahdollista opiskella taiteiden välisyys- opintokokonaisuutta. Puolet oppilaitoksista vastasi taiteiden välisyyden olevan mahdollista omassa oppilaitoksessa ja puolessa oppilaitoksista ei ollut mahdollista opiskella taiteiden välisyys- opintokokonaisuutta.

5.1.1 Tasosuoritusten tekeminen laajassa oppimäärässä

Tasosuoritukset pohjautuvat siihen musiikin opetuksen traditioon, minkä avulla on pyritty yhtenäistämään musiikin opetusta Suomessa ja jakamaan tietotaitoa opettajille ja oppilaitoksille. Niinpä vanhoja hyväksi havaittuja käytänteitä ei ole helppoa tai edes tarpeellista muuttaa kovin nopeasti. Monet opettajat pitävät varmasti edelleen tasosuorituksia erittäin toimivina vaihtoehtoina oppilaan edistymisen kannalta, joten miksi lähteä muuttamaan niitä? Uudet tasosuoritusohjeet ovat vapaamuotoisemmat kuin edeltävät kurssitutkinto-ohjeet.

Muistan, kuinka kurssitutkinnoista on aina puhuttu "kurssitutkintovaatimuksina", eikä ohjeina. Tämä tavallaan kuvastaa sitä, kuinka ennen nykyisiä tasosuorituksia kurssitutkintovaatimukset olivat melko tarkkoja ohjeistuksia kurssien suorittamista varten. Nykyiset tasosuoritusohjeet antavat enemmän vapauksia kurssien suorittamiseen oppilai-

toksissa. Tämä on mielestäni järkevää, koska tällä tavoin voidaan paremmin hyödyntää oppilaiden ja opettajien vahvuuksia kursseja suunniteltaessa ja tehtäessä. Samalla oppilaiden oma musiikkisuhde voidaan ottaa paremmin huomioon, kun oppilaat pääsevät valitsemaan soitettavia kappaleita tai jopa säveltämään niitä.

Taiteen perusopetuslain myötä oppilaitokset ovat voineet kehittää omia opetussuunnitelmia tasolta toiselle etenemiseen. Pop/jazz-konservatoriolla tasolta toiselle eteneminen tapahtuu jokaisen oppilaan omaan "päiväkirjamatriisiin" merkattuina suorituksina. Päiväkirjamatriisi on käytännössä Excel-taulukkotiedosto ja kun oppilas oppii taulukossa määritellyn taidon, tämä merkitään päiväkirjamatriisiin hyväksytyksi suoritukseksi. Mikäli oppilas saa tehtyä lähes kaikki osasuoritukset, niin hän voi saada musiikin perustason päättötodistukseen arvosanaksi täydet 5 musiikin perustason instrumenttiopinnoista. Mikäli osasuorituksia jää puuttumaan, niin numero on huonompi. Päättötodistuksen instrumentin numeroarvosana muodostuu siis näiden osasuoritusten mukaan. (Kataja 2014.)

Pop/jazz-konservatorion opetussuunnitelman tavoitteena on ollut tuoda opiskeltavat asiat selkeämmin oppilaiden, vanhempien ja opettajien tietoon. Samalla on helpompi ymmärtää, mistä lopullinen arvosana muodostuu. Tämän lisäksi oppilaat saavat myös suullista palautetta esiintyessään konserteissa ja ns. tasokurssiasiat liittyvät enemmän instrumentin teknisten taitojen hallintaan ja oppimiseen. Pop/jazz-konservatorion päiväkirjamatriisi toimii myös muistilistana opettajalle oppilaitoksen opetussuunnitelmaan sisällytetyistä opiskeltavista asioista. Kun asiat merkataan päiväkirjaan, on helpompi muistaa, mitä asioita on käyty läpi oppilaan kanssa ja mitä asioita voitaisiin lähteä opiskelemaan seuraavaksi. Keskeistä on se, kuinka oppilas voi olla mukana vaikuttamassa opiskeltavien asioiden järjestykseen. (Kataja 2014.)

5.1.2 Tasosuoritusten tekeminen yleisessä oppimäärässä

Ennen taiteen perusopetuslakia (633/1998) musiikkioppilaitoksissa tehtiin kurssitutkinnot. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukainen opetus uudisti vanhamuotoiset kurssitutkinnot ja nimi muutettiin tasosuorituksiksi. Tasosuoritukset on lähtökohtaisesti ajateltu vain osaksi musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Tämä aiheuttaa kuitenkin edelleen keskustelua siitä, tuleeko tasosuorituksia tehdä myös musiikin yleisen oppimäärän puolella. Minkälainen tulisi olla tasolta toiselle ete-

nevän opiskelun malli musiikin yleisen oppimäärän puolella, mikäli ei haluta edetä musiikin laajan oppimäärän tasosuoritusten mukaan?

Kysyin rehtoreilta, kuinka monta prosenttia oppilaista teki tasosuorituksen vuonna 2013. Keskimääräisesti tasokursseja tehtiin musiikin laajan oppimäärän opetuksen puolella 42 prosenttia ja vain 6 prosenttia yleisen oppimäärän puolella. Oppilaitoksissa, joissa opetettiin musiikin yleisen oppimäärän ja laajan oppimäärän mukaisesti, oppilasta 12 prosenttia teki tasokurssin.

Laadin lisäksi avoimen kysymyksen tasokursseista: "Mitä ajattelet tasosuoritusten tekemisestä musiikin yleisen oppimäärän puolella?" Suurin osa vastaajista koki, että tasokurssien tulee olla mahdollisia oppilaille myös musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen puolella. Yksi laajan oppimäärän apulaisrehtori näki asian hyvänä työkaluna oppimiseen ja oppilaiden motivoimiseen:

"Tasosuoritukset ovat oppimisen kannalta erittäin hyviä välitavoitteita! Tasosuoritukset eivät todellakaan ainakaan meillä musiikkiopistossa ole itsetarkoitus (esim. vain hyvin harva oppilaistamme suorittaa kaikki perustason tasosuoritukset), vaan ne palvelevat kokonaisvaltaista edistymistä antamalla sopivasti haasteita, tavoitteita ja päämääriä. Tasosuoritusten valmistelussa nimenomaan opitaan pitkäjänteistä, tavoitteellista työntekoa ja harjoittelua, joka on välttämätöntä kaikelle oppimiselle elämässä. Meidän musiikkiopistossamme korostetaan sitä, että tasosuorituksen arvosana sinänsä on sivuseikka, tärkeintä on yrittää parhaansa. Se miten "onnistuu" juuri tasosuorituksen hetkenä kuvastaa sitä, missä vaiheessa oppimisen ja musisoinnin prosesseja oppilas on juuri siinä vaiheessa. Palaute lautakunnalta ja opettajalta sekä itsearviointi on olennainen osa myös tasosuoritusta. Meillä on huomattu, että lähes aina tasosuorituksen tekemisen jälkeen oppilaan edistyminen ja myös innostus harppaa huiman loikan eteenpäin, mikä juuri osoittaa, että kun joutuu tekemään asian eteen vähän enemmän töitä, asia myös sisäistyy paremmin, mikä puolestaan edesauttaa uuden oppimista ja jo opitun hyödyntämistä. Tästä syystä näkisin tasosuoritusten - tai jonkinlaisten vastaavien välietappien - tekemisen olevan tarkoituksenmukaista myös yleisen oppimäärän puolella."(apulaisrehtori, laaja oppimäärä)

Monet musiikin yleistä oppimäärää opettavien oppilaitosten vastaajista painottivat tasosuoritusten mahdollisuutta niiden oppilaiden kohdalla, jotka ovat edistyneet opinnoissa hyvin ja haluavat tehdä tasosuorituksia:

"Tasosuoritusten tekeminen silloin, kun oppilas haluaa niiden kautta edetä, on erittäin suositeltavaa. Oppilas edistyy huomattavasti, kun hänellä on kunnon tähtäin, josta hän haluaa suoriutua hyvin. Yleisessä oppimäärässä on positiivista tällä alueella se, että tasosuoritusten tekeminen on täysin vapaaehtoista. edistyä voi toki muutenkin. Mutta jos haluaa edetä esimerkiksi laajan oppimäärän piiriin, se on helpompaa, jos on suorituksia takana. Tähän asti meillä on päättötodistus annettu vanhamuotoisesti tasosuoritusten kokonaisuutena."(Yhdistyksen puheenjohtaja, yleinen oppimäärä)

Muutama vastaaja oli selkeästi sitä mieltä, etteivät tasokurssit kuulu yleisen oppimäärän piiriin:

"Vanhanaikaista, opettajille kenties helpompi asettaa tavoitteet opiskelulle. Mielestäni arviointikonsertti, johon oppilas osallistuu vähintään kerran lukuvuoden aikana sopii paremmin yleiselle oppimäärälle. On kuitenkin annettu mahdollisuus myös suorittaa tasokursseja, mutta niistä ollaan siirtymässä pois."(apulaisrehtori, laaja ja yleinen oppimäärä)

5.2 Ryhmäopetus musiikin taiteen perusopetuksessa

Perinteinen instrumenttiopetus on pitkään Suomessa ollut yksilöopetusta. Olen myös itse aiemmin vastustanut ryhmämuotoista instrumenttiopetusta, koska olen kokenut sen vaivalloisena ja myöskin siksi, että kaikki mallit ja oma koulutukseni on lähes täysin painottunut instrumentin yksilöopetuksesta saatuihin malleihin.

Syksyllä 2013 pääsin kuitenkin aloittamaan instrumentin ryhmäopetuksen omassa opilaitoksessani, mikä on avannut täysin uudenlaisia näkökulmia instrumenttiopetukseen. Instrumentin yksilöopetus on mielestäni tehokas muoto opettaa soittamista, mutta myös ryhmämuotoisessa opetuksessa on omat puolensa, joita ei saisi unohtaa kun pohditaan jokaisen instrumentin opettamista. Toki ryhmätuntien suunnittelu on ollut välillä hiukan vaivalloista, kun ei ole ollut varsinaisesti koulutusta siihen, mutta myös uudenlaisen työnkuvan opettelu on ollut oman opettajan työn kannalta antoisaa puuhaa.

Olen pohtinut ryhmäopetusta eri näkökulmista ja pyrkinyt kehittämään uudenlaisia tapoja ryhmämuotoiseen instrumenttiopetukseen. Mauno Järvelä (2014) kirjassaan Näpäripedagogiikka kiteyttää hyvin niitä mahdollisuuksia, mitä yhteissoitolla voidaan saavuttaa musiikkipedagogiikassa:

"Kaikenikäisten yhteissoitossa toteutuu mestari kisälli –mallin mukainen aineettoman kulttuuriperinnön siirtyminen. Yhteisön kokoontuessa eivät välity ainoastaan tyyli, nuotit ja tekniikat, vaan tapoihin, tarinoihin ja arvoihin sidottu yhteisön hiljainen tieto." (Järvelä 2014, 32.)

Lähdin omassa kyselyssä kysymään opetussuunnitelman perusteiden kehittämisestä rehtoreilta koskien ryhmäopetusta. Musiikin opetuksessa on paljon yksilöopetusta ja sikäli on kiinnostavaa, mitä rehtorit ajattelevat musiikin ryhmäopetuksesta ja miten laajaa ryhmäopetus on tällä hetkellä. Annoin kaikkien, myös laajan oppimäärän mukaista

opetusta tarjoavien oppilaitosten vastata oman oppilaitoksen osalta, miten he näkevät ryhmäopetuksen mahdollisuudet musiikin opetuksessa.

Omissa keskusteluissani opettajakollegoiden kanssa ryhmäopetus on nähty välillä oppilaitoksen mahdollisuutena säästää opetuksen kuluissa. Kuitenkin ryhmäopetusta on musiikissa alettu pohtia enemmän myös pedagogisesta eikä pelkästään taloudellisesta näkökulmasta. Itsekin ajattelen pedagogiikasta eri tavalla kuin aikaisemmin. Omat kokemukseni ryhmäopetuksesta ovat osoittaneet, kuinka ryhmä tuo mukanaan opetuksellisia haasteita, mutta parhaimmillaan se voi olla myös todella antoisaa musiikkipedagogiikkaa oppilaiden ja opettajan näkökulmasta.

Olen havainnut omissa kitararyhmissäni, miten oppilaiden aktiivisuus omaa harjoittelua kohtaan lisääntyy niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät aluksi ole vaikuttaneet kovin innostuneilta musiikin harrastajilta. Ryhmässä on eritasoisia oppilaita ja ne jotka edistyvät nopeammin saavat koko ryhmän yrittämään parastaan. Oppilaat oppivat myös tunteilla jatkuvasti seuraamalla toisiaan. Parhaimmillaan voidaan yhdessä toteuttaa hienoa musiikkia, mutta on pidettävä huoli siitä että alussa soittomateriaalin tulee olla samanaikaisesti tarpeeksi helppoa ja toisaalta sellaista että se motivoi myös niitä oppilaita, jotka edistyvät nopeammin.

Tarkasteltaessa ryhmäopetuksen osuutta kyselyyni vastanneiden oppilaitosten opetuksesta oli havaittavissa, että laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän oppilaitosten välillä ei ollut juuri eroa ryhmäopetuksen määrässä. Laajan oppimäärän keskiarvoksi muodostuivat 86 prosenttia yksilöopetusta ja 14 prosenttia ryhmäopetusta. Vastaavat luvut yleisen oppimäärän oppilaitoksissa olivat 84 prosenttia yksilöopetusta ja 16 prosenttia ryhmäopetusta.

Oppilaitoksissa, joissa opetettiin sekä laajan että yleisen oppimäärän mukaisesti, oli keskimääräisesti hiukan enemmän ryhmäopetusta. Näiden neljän oppilaitoksen osalta suhteet muodostuivat niin, että ryhmäopetusta oli 55 prosenttia ja yksilöopetusta 45 prosenttia. Kuitenkin tarvittaisiin isompi joukko vastaajia, jotta tästä tuloksesta voitaisiin vetää merkittäviä johtopäätöksiä.

Ainoastaan yksi kyselyyn osallistuneista 44:stä oppilaitoksesta ilmoitti ryhmäopetuksen poikkeuksellisen suureksi verrattuna koko joukkoon. Tässä oppilaitoksessa tarjottiin sekä laajan että yleisen oppimäärän mukaista musiikin opetusta, ja ryhmäopetuksen

määrä oli 85 prosenttia ja yksilöopetuksen 15 prosenttia. Mikäli tässä oppilaitoksessa opetus on noin ryhmäpainotteista, miten tämä on mahdollista? (Siis verrattuna keskiarvoon, missä myös yleisen oppimäärän puolella opetus oli lähtökohtaisesti yksilöopetusta.)

Musiikin taiteen perusopetuksen laajan tai yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa ei ole mainintaa siitä, miten instrumentin opetus tulisi hoitaa oppilaitoksissa. Näin ollen on mahdollista toteuttaa instrumentin opetus myös ryhmämuotoisesti molemmissa oppimäärissä. (Opetussuunnitelman perusteet 2002, Opetussuunnitelman perusteet 2005.)

Rehtoreista 23 ilmoitti, että musiikin ryhmäopetusta tulisi lisätä omassa oppilaitoksessa ja 17 oli sitä mieltä, että ryhmäopetuksen määrän voisi säilyttää ennallaan. Kysyessäni tulisiko opettajien ryhmäopetustaitojen koulutusta lisätä, oli 20 rehtoria tai vastaavaa sitä mieltä, että opettajien ryhmäopetustaitojen koulutusta tulisi lisätä ja 20 tyytyisi pitämään ryhmäopetuskoulutuksen ennallaan. Lähes puolet kyselyni vastaajista siis näki tarpeellisen opettajien ryhmäopetustaitojen kehittämisen.

5.2.1 Ryhmäopetus laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa

Ryhmäopetuksessa laajan oppimäärän oppilailla on huomioitava, kuinka usein oppilaila on musiikin perusteiden tunteja ja orkesterisoittoa ryhmässä. Musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta opiskelevilla oppilailla on ajallisesti todennäköisesti suurempi osa opetuksesta ryhmämuotoista. Yksilöopetuksen suuri tuntimäärä ja prosenttiosuus johtuvat siitä, että oppilaat käyvät omilla henkilökohtaisilla soittotunneillaan laajan oppimäärän ryhmätuntien lisäksi.

En kysynyt tästä asiasta tarkemmin kyselyssäni. Olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka paljon myös musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa oppilaat osallistuvat musiikin perusteisiin ja orkesteritoimintaan tai kuoroihin yms. Kun siis keskustellaan siitä, kuinka yksilöpainotteista musiikin opetus on, niin yksilöpainotteisuus liittyy lähinnä jokaisen oppilaan oman instrumentin opetustunteihin.

5.2.2 Ryhmäopetus yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa

Kysyin rehtoreilta, voisiko heidän mielestään instrumentin opetuksen toteuttaa täysin ryhmämuotoisesti. 11 vastaajaa ilmoitti, että instrumenttiopetuksen voisi toteuttaa täysin ryhmämuotoisesti. 29 vastaajaa oli sitä mieltä, että instrumenttiopetusta ei voi toteuttaa täysin ryhmämuotoisesti. Neljä vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään tähän asiaan.

Kysyin lisäksi samaan aiheeseen liittyen rehtoreilta: "Millä tavalla instrumentin opetus tulisi toteuttaa musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa?" Tässä kohtaa vastauksista nousi esiin erilaisia näkemyksiä mm. instrumenttiopetuksen laadusta ja siitä, kuinka soitonopetus voi olla yleissivistävää. Eräs laajan oppimäärän rehtori pohti opetuksen laatua seuraavasti:

"Jos halutaan painottaa laatua, niin missään soittimessa ei voi aloittaa ryhmäopetuksena. Jos halutaan antaa vain yleissivistävää soitonopetusta, voi alussa parin - kolmen vuoden ajan ja soittimesta riippuen opetuksen aloittaa ryhmäopetuksena."(rehtori, laaja oppimäärä)

Monet vastaajista korostivat yksilöopetuksen tarvetta, mutta ryhmäopetus nähtiin myös hyvänä lisänä yksilöopetuksen rinnalla. Tätä kommentoi eräs yleisen oppimäärän rehtori seuraavasti:

"Soittimen opetuksen pitää olla pääasiassa yksilöopetusta, mutta ryhmätunteja tarvitaan ohessa. Ne ovat iso oppilaan motivaation lisääjä ja monet asiat voi opettaa ryhmässä."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Yksi yleisen oppimäärän rehtoreista korosti monipuolisuutta, erilaisten yksilöiden huomioimista ja ryhmäkokoja:

"Monipuolisesti. Ryhmäopetuksessa huomioitava yksilöiden erot, ryhmän koko jne. vertaisoppimisen vaikutus merkittävä, mutta ryhmä koot oltava tarpeeksi pieniä että opettajalla on tilaa ja aikaa myös yksilöille.(rehtori, yleinen oppimäärä)

Eniten vastaajat painottivat sitä, kuinka opetuksen tulisi olla lähtökohtaisesti yksilöopetusta ja ryhmäopetus voisi toimia lisänä. Alla on vielä yhden yleisen oppimäärän oppilaitoksen toiminnanjohtajan näkemys asiasta:

"Ei täysin ryhmämuotoisesti. Mielestäni yleisen oppimäärän vahvuus on siinä, että se mahdollistaa erilaisten oppijoiden eri oppimismuodot. Ja etenemisvauhdin. Osalle oppi-

joista ryhmän tuki ja kannustus toimivat erittäin hyvin, toiset taas opettelevat mieluummin "omassa rauhassa". Mielestäni on hyvä, jos yleinen oppimäärä voi tarjota eri vaihtoehtoja, ja kaikkien ei ole pakko edetä samanlaista reittiä kehittyäkseen soittajana.; ; Soitonopetus vaatii mielestäni kunnolla kehittyäkseen ainakin jossain määrin myös yksilöopetusta. Tiettyyn tasoon asti voi edetä hyvin ryhmämuotoisena. Oppilaitoksemme käyttää Suzuki-menetelmää opetuksessaan, ja tähän menetelmään ryhmäopetus kuuluu selkeänä osana. Opettajamme ovat kaikki koulutettuja tähän menetelmään, joten ryhmäopetus on heille luontevaa."(toiminnanjohtaja, yleinen oppimäärä)

5.3 Oppilaslähtöisyys ja erilaiset oppijat taiteen perusopetuksessa

Opetushallituksen vuonna 2013 julkaisemassa kirjassa "Musiikkipedagogin käsikirja", useammassa artikkelissa pohditaan musiikin opettamista eri näkökulmista. Kirjassa ei sinällään puhuta taiteen perusopetuksesta tai musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opettamisesta, mutta monen artikkelin ajatukset ovat mielestäni sovellettavissa myös musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Kirjan kantava teema on tulkintani mukaan oppilaslähtöisyys sekä opettajan ja oppilaan välinen dialogisuus. Laura Huhtinen-Hilden (2013, 165,) määrittelee mielestäni hyvin oppilaslähtöisyyden kirjan viimeisessä artikkelissa "*Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa*".

"Oppijälähtöisen soiton- ja musiikinopetuksen keskeisenä työvälteenä on opettajan ymmärrys ja kyky olla taitoineen ja tietoineen oppijan käytössä. Kutsun tätä sensitiiviseksi musiikin opettamiseksi. Tämä herkkävaistaisuus oppijaa, oppimistilanteen vuorovaikutusta ja sitä kohtaan, mitä oppiminen on ja mihin se tähtää nousee merkittävään rooliin musiikin opettamisen asiantuntijuudessa. Sen kautta opettajalla olevat erilaiset taidot ja tiedot päätyvät opetustilanteessa oppijan avuksi hänen oppimiselleen ja musiikisuhteelleen parhaalla tavalla. (Huhtinen-Hilden 2013, 165.)

Oppilaslähtöisyys toteutuu nähdäkseni kaikessa yksilöopetuksessa helposti esimerkiksi niin, että kysyy oppilaalta minkälaista musiikkia hän haluaa soittaa. Tämä avaa sen dialogisen keskustelun, jossa oppilas voi tuoda esiin omia ajatuksiaan musiikista ja opettaja sitten koettaa lisäkysymysten avulla hahmottaa oppijan maailmaa. Tärkeätä on opettajan halu ymmärtää oppijaa.

Olen viime aikoina lähtenyt omassa opetuksessani siitä ajatuksesta, että pyrin soittamaan soittotunneilla mahdollisimman paljon oppilaiden valitsemia kappaleita. Tämä on ollut erittäin antoisaa ja olen samalla oppinut lukuisia uusia kappaleita, joista en olisi muuten todennäköisesti saanut tietää mitään. Tämä on juuri tuon dialogisuuden erittäin antoisa piirre. Välillä nimittäin tapahtuu ainakin omilla soittotunneilla niin, että oppilas opettaa opettajaa ja opitaan yhdessä.

5.3.1 Oppilaslähtöisyys musiikin laajan oppimäärän opetuksessa

Kristian Wahlström (2008) on pohtinut kitaran soiton opetusta omassa opinnäytetyössään *"Oppilaan oikeat hakusanat" Oppilaslähtöisyyden ja asiantuntijuuden yhteen nivoutuminen rytmimusiikin kitaraopetuksessa ja opetussuunnitelman uudistamisessa*. Luettuani muutama vuosi sitten Wahlströmin työn vahvisti tämä omia käsityksiäni rytmimusiikin opettamisesta kitaransoitossa. Wahlström pohtii opinnäytetyössään sitä, millä tavalla opettaja voi toimia eräänlaisena oppilaan omana "hakukoneena", kun etsitään oppilasta motivoivaa soittomateriaalia. Kokemukseni kitaransoiton opettamisesta ovat hyvin samansuuntaisia kuin Wahlström työssään kuvailemat opetuskokemukset. (Wahlström 2008.)

Wahlström oli myös mukana uudistamassa Pop/jazz-konservatorion laajan oppimäärän opetussuunnitelmaa. Mielestäni tuo samainen oppilaslähtöisyys ajattelu on otettava huomioon myös musiikin yleisen oppimäärän puolella, koska oppilaslähtöisyys tärkeä työkalu siihen, että oppilaat saadaan itse arvioimaan omaa oppimistaan. Olen viime aikoina toisaalta pohtinut myös sitä, kuinka pitkälle oppilaslähtöisyyden voi viedä. Internetistä sähkökitaralle toisaalta löytyy paljon innostavaa materiaalia, mihin lapsilla on erilailla tarttumapintaa kuin vaikka harvinaisempiin orkesterisoittimiin.

5.3.2 Oppilaslähtöisyys musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa

Kyselyssäni pyrin etsimään vastauksia myös kysymykseen siitä, millaista taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tulisi olla. Eräs vastaajista nosti esiin oppilaslähtöisyyden:

Yleisen oppimäärän tehtävä tulisi mielestäni olla vapaus valinnaisuudessa ja henkilökohtainen mahdollisuus rakentaa opsia oppilaan omien tavoitteiden mukaan joustavasti. Taiteidenvälisyys olisi hieno mahdollisuus. Portfoliotyyppinen suoritus, joka ei ole vain tuntimäärään perustuva, vaan voisi saada dokumentin myös keskeneräisistä opinnoista. (opettaja, musiikin yleinen oppimäärä.)

Yksi vastaajista toi esiin sen, kuinka oppilaslähtöisyyden tulisi mahdollistaa oppilaiden opiskelu molemmissa oppimäärissä riippuen oppilaiden motivaatiosta.

Ainakin omassa oppilaitoksessa on motivoituneita ja tavoitteellisesti opiskelevia oppilaita, joiden kanssa tuntuu luontevalta suorittaa samoja tutkintosuorituksia kuin laajan oppimäärän opiskelijat suorittavat. Osa opiskelijoista haluaa soittaa enemmän "omaksi

ilokseen" ja heidän kanssaan sopivat omat henkilökohtaiset tavoitteet esim. pyrkimyksenä voi olla taito soittaa lauluja sointumerkkien avulla jne. (oppilaitoksen omistaja, musiikki yleinen oppimäärä)

Mielestäni on tärkeää, että opetussuunnitelmat tarjoavat väljyyttä tukea erilaisia oppijoita erilaisin tavoittein. Jos opettajat ovat päteviä ja ammattitaitoisia, opetuksen pitäisi mahdollistaa samat tavoitteet ja oppisisällöt joita laajan oppimäärän opetussuunnitelmat tarjoavat, niin että yksityiset oppilaitokset voisivat olla samalla lähtötasolla opetuksen tarjoajina julkisten oppilaitosten kanssa. (oppilaitoksen omistaja, musiikki yleinen oppimäärä)

Edellisessä kappaleessa käsittelin musiikin instrumenttiopetusta ryhmissä. Tässä kohtaa on myönnettävä, että ryhmäopetus asettaa haasteen oppilaslähtöisyydelle. Sitä ei voi ainakaan toteuttaa samassa mittakaavassa kuin yksilöopetuksessa. Ryhmien kanssa on mielestäni tehtävä niin, että jokainen oppilas saa valita kappaleita soittotunneille. Samalla on pidettävä huoli siitä, että kaikki oppilaat tulevat tasapuolisesti huomioitua.

5.3.3 Erilaiset oppijat laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa

Olin mukana Helsingissä järjestetyillä Fisme-päivillä syksyllä 2014. Tapahtumassa Ruoholahden konservatorion juhlasaliin oli kokoontunut iso joukko musiikkipedagogeja seuraamaan päivän ohjelmaa. Ohjelmassa oli mukana myös kehitysvammaisten musiikkiopisto Resonaarin bändi. Resonaarin esitys oli todella hieno ja on hyvä muistaa, että Resonaari tarjoaa musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. Eli musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisesti opiskelee hyvin erilaisia oppijoita.

Erilaisten oppijoiden kohdalla yksi haaste on se jos oppilaita valitaan musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen pääsykokeilla. Voi olla että pääsykokeissa toiset pärjäävät paremmin kuin toiset, mutta olisi kenties olennaisempaa jaksavatko kaikki musiikkiopistoihin sisään päässeet nähdä yhtä paljon vaivaa musiikin laajan oppimäärän mukaisten opintojen eteen.

5.3.4 Erilaiset oppijat yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa

Yksi yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista vastaajista näki tärkeänä erilaisen oppijoiden huomioimisen musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Mielestäni on tärkeää, että opetussuunnitelmat tarjoavat väljyyttä tukea erilaisia oppijoita erilaisin tavoittein. Jos opettajat ovat päteviä ja ammattitaitoisia, opetuksen pitäisi

mahdollistaa samat tavoitteet ja oppisisällöt joita laajan oppimäärän opetussuunnitelmat tarjoavat, niin että yksityiset oppilaitokset voisivat olla samalla lähtötasolla opetuksen tarjoajina julkisten oppilaitosten kanssa. (oppilaitoksen omistaja, musiikki yleinen oppimäärä)

Musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen oppilaat hakeutuvat usein suoraan tai jonottamalla. En ole vielä kohdannut sellaista musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavaa oppilaitosta, joka järjestäisi pääsykokeita opetukseen hakeville oppilaille.

Musiikin yleisen oppimäärän opiskelijoissa onkin hyvin erityyppisiä oppijoita. Toiset ovat hyvinkin "musikaalisia" ja oppivat nopeasti. Joukossa on myös niitä, joilla on eri musiikin osa-alueella heikkouksia ja jotka haastavat opettajia eri tavalla kuin musiikillisesti lahjakkaat oppilaat. Tässä kohtaa kuitenkin näkisin erittäin tärkeäksi juuri ohjata näitä ns. haastavia oppilaita musiikin pariin. Jokainen nauttii erilailla musiikillisista onnistumisista ja on tärkeitä huomioida kaikki oppilaat tasa-arvoisesti.

5.4 Musiikin taiteen perusopetuksen arviointi ja Virvatuli-malli

Kuten kappaleessa 3.2 kirjoitin, opetushallituksen sivuilta löytyvissä ohjeissa on paljon esimerkkejä musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen arvioinnista ja opetuksen tavoitteiden asettamisesta opiskelussa. Nämä ohjeet soveltuvat varmasti monelta osin myös taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Olisi kuitenkin edelleen ensiarvoisen tärkeätä pohtia, mitkä ovat ne tavoitteet, joita asetamme musiikin yleisen oppimäärän mukaiselle opetukselle ja miten ne poikkeavat musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Musiikin ilo, merkitys hyvinvoinnille, itseilmaisulle, kasvulle ja kommunikaatiolle ovat myös merkittäviä tavoitteita.

Taiteen perusopetuslaissa (633/1998) on määritelty, miten taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten tulisi arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta ja osallistua ulkopuoliseen oman toimintansa arviointiin. Tätä arviointia varten Taiteen perusopetus liitto (TPO-liitto) on kehittänyt Virvatuli mallin, jonka avulla taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset voivat arvioida omaa toimintaansa. Virvatuli-malli (Koivisto-Nieminen & Holopainen (2011) on ladattavissa maksutta Taiteen perusopetusliiton verkkosivuilta sekä suomen- että ruotsinkielisenä pdf-julkaisuna". (Marsio 2014, 5)

Taiteen perusopetusta tarjoavissa musiikkioppilaitoksissa opetusta ei siis arvioida enää pelkästään oppilaiden musiikillisilla taidoilla, vaan arvioinnilla pyritään kokonaisvaltaisesti löytämään niitä kehityskohteita, mitä kullakin oppilaitoksella on toiminnassaan.

5.4.1 Musiikin laajan oppimäärän arviointi

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen arvioinnissa oppilaille tulee antaa musiikin perustason päättötodistukseen numeroarvosana. Musiikin perustason aiemmista opinnoista, kuten ensimmäisestä ja toisesta tasosuorituksesta, voidaan antaa suullinen ja kirjallinen palaute, mutta ilman numeroarviointia. Vasta viimeisestä kolmostason tasokurssista oppilaitoksen tulee antaa numeroarvosana oppilaalle. (Opetussuunnitelman perusteet 2002.)

Kysyin vertailun vuoksi laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavilta oppilaitoksilta, kuinka monta prosenttia heidän oppilaistaan suorittaa musiikin laajan oppimäärän perustason ja opistotason. Eniten suorituksia oli musiikkiopistossa, jossa 80 prosenttia oppilaista suoritti musiikin laajan oppimäärän perustason opinnot. Vähiten suorituksia oli musiikkiopistossa, jossa vain 3 prosenttia oppilaista suoritti musiikin laajan oppimäärän mukaiset perustason opinnot. Onkin mielenkiintoista pohtia, miten musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa voi olla näin suuret erot opintojen suorittajien osuuksissa. Keskiarvoksi musiikin perustason koko laajan oppimäärän suorittajista muodostui 30 prosenttia. Musiikin opistotason suorittajien keskiarvo oli 14 prosenttia.

5.4.2 Musiikin yleisen oppimäärän arviointi

Musiikin yleisen oppimäärän suorittamiseen vaaditaan 500 tuntia opiskelua musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen parissa ja opetuksesta vastaavan oppilaitoksen on annettava tuntien täyttymisestä todistus opiskelijalle. Opiskelija ei saa musiikin yleisen oppimäärän suorittamisesta numeroarvostelua, vaan pelkästään todistuksen, johon on kirjattu kaikki kurssit.

Kysyin kyselyssäni, kuinka moni opiskelija suorittaa kokonaan musiikin yleisen oppimäärän mukaiset opinnot. Pelkästään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista oppilaitoksista vastaajat ilmoittivat 24% oppilaista suorittavan musiikin yleis-

sen oppimäärän opinnot kokonaan. Vastausten perusteella vain joka neljäs oppilas suorittaa koko musiikin yleisen oppimäärän.

Tämä on mielenkiintoinen tieto, sillä luulisi useamman opiskelijan saavan musiikin yleisen oppimäärän opinnot ajallisesti suoritettua. On tietysti mahdollista, että osa opiskelijoista lopettaa, tai siirtyy musiikin laajan oppimäärän mukaisiin opintoihin ennen kuin tuo 500 tuntia tulee täyteen. Tässä kohtaa on myös oppilaitoskohtaisia eroja 500 tunnin määrittelyssä.

MOS-seminaarissa 30.10.2014 keskusteltiin siitä, miten joissain oppilaitoksissa kotona tapahtuva harjoittelu oli laskettu mukaan tuntimääriin. Kotona tapahtuvasta harjoittelusta ei mainita mitään musiikin laajan tai yleisen oppimäärän Opetussuunnitelman perusteissa. Vaikuttaakin olevan epäselvyyttä kentällä miten oppilaiden kotona tapahtuva harjoittelu tulisi huomioida oppilaitosten opetussuunnitelmia tehtäessä.

MOS-seminaarissa Lahdessa 17.1.2014 Töölön musiikkikoulun rehtori Harri Hölttä esitteli heidän oppilaitoksensa musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Hölttä toi mielestäni hyvän idean esiin musiikin yleisen oppimäärän opintojen suorittamiseen. Hän kertoi pohtineensa portfolio-mallin soveltamisesta musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen arviointiin. Oppilailla olisi siis oma portfolio, johon kerättäisiin tietoja esiintymisistä ja kursseista. (Hölttä 2014.)

Tämä on minusta mielenkiintoinen ajatus. Olen itse nauhoittanut omien oppilaideni esiintymisiä ja harjoituksia jo usean vuoden ajan. Harri Höltän esitys sai minut pohtimaan, olisiko digitaaliseen portfolioon mahdollista kerätä tietoja oppilaiden osallistumisista kursseille ja mahdollisesti ääni- tai videoesimerkkejä esiintymisistä yms. Tämä vaatisi tietysti jonkin verran lisäresursseja oppilaiden tekemisten arkistointiin, mutta nykytekniikoilla näkisin tämän ainakin isommissa opetusyksiköissä täysin mahdollisena.

6 Opettajien työ sopimukset ja oppilaiden lukukausimaksut

Kysyin kyselyssäni opettajien työ sopimuksista ja oppilaiden lukukausimaksuista. Minua kiinnosti tieto siitä onko oppilaitosten saamalla taloudellisella tuella vaikutusta opettajien työ sopimukseen. Toisaalta vaikuttaako julkisen tuen määrä oppilailta perittäviin lukukausimaksuihin.

6.1 Opettajien työ sopimukset kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa

Kysyin rehtoreilta, minkälaisissa työsuhteissa opettajat työskentelevät oppilaitoksissa. Vastanneissa oppilaitoksissa työskenteli yhteensä 867 opettajaa, joista virkaa tekeviä tai toimenhaltijoita oli yhteensä 218. Päätoimisia tuntiopettajia oli yhteensä 71 ja sivutoimisia tuntiopettajia 517 henkilöä.

Sivutoimisia ja määräaikaista opettajia oli suhteessa eniten musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa yksityisissä musiikkioppilaitoksissa ja muuta musiikin opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksissa työskentelevistä opettajista 85 prosenttia oli sivutoimisia opettajia ja 87 prosenttia työskenteli määräaikaista työsuhteessa.

Tämä asettaa varmasti haasteita opetuksen kehittämiseksi oppilaitoksissa, mikäli halutaan luoda oppilaitokselle oma opetussuunnitelma ja kehittää opetusta. Myös määräaikaisten työ sopimusten suuri määrä aiheuttaa ihmettelyä luottamusmiehen näkökulmasta. Voivatko nämä kaikki määräaikaaisuudet olla laillisesti perusteltuja, mikäli opetustoiminta jatkuu vuodesta toiseen toistuvina määräaikaistena työ sopimuksina?

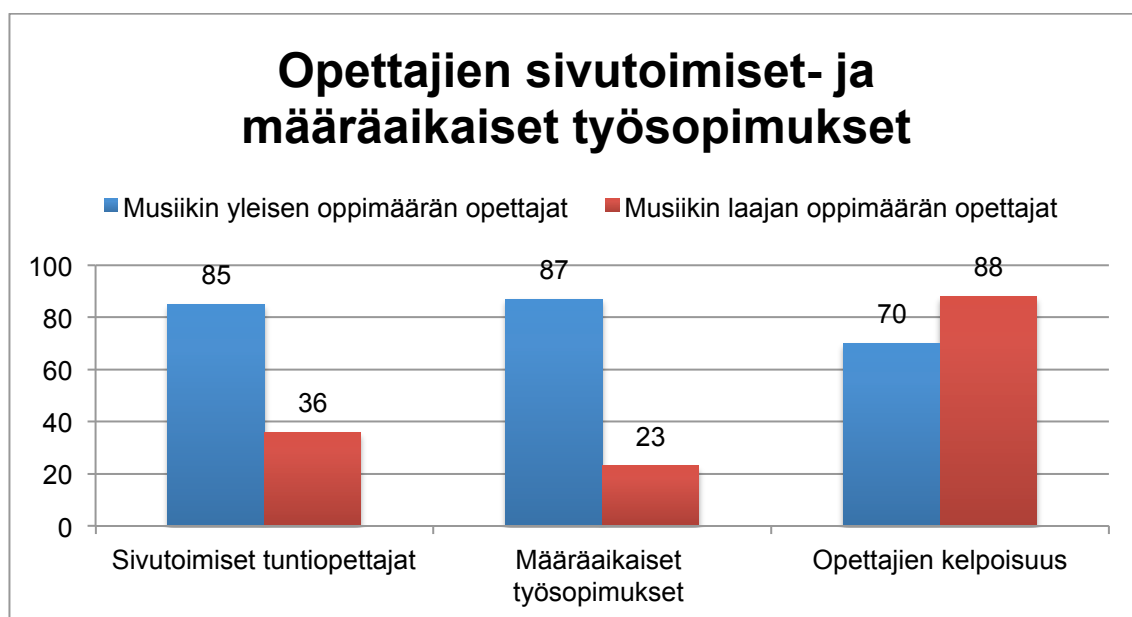
Valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä olevissa musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa sivutoimisten tuntiopettajien osuus oli 36 prosenttia ja määräaikaisten työ sopimusten määrä 23 prosenttia. Eli musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa musiikkioppilaitoksissa oli selkeästi vähemmän sivutoimisia tuntiopettajia ja määräaikaista työ sopimusta, kuin musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa.

Toki on myös opettajia, jotka haluavat tehdä töitä vain sivutoimisina tuntiopettajina esim. soittokeikkailun ohessa. Kuitenkin ajattelisin, että musiikin yleisen oppimäärän

opetuksen kehittämisen kannalta olisi hyvä saada lisää päätoimisia tuntiopettajia ja toimen- tai viranhaltijoita ideoimaan yhdessä musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen kehittämistä.

Yksi määräaikaisen työsopimuksen peruste voi olla se, ettei opettaja ole muodollisesti pätevä hoitamaan opettajan työtehtävää. Opettajan tehtävään kelpoisten osuus oli kaikissa vastanneissa oppilaitoksissa 76 prosenttia kaikista opettajista. Pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta antavissa oppilaitoksissa opettajien kelpoisuusaste oli 88 prosenttia. Musiikin yleisen oppimäärän opettajien kelpoisuusaste oli 70 prosenttia.

Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa toimivien opettajien määräaikaaisuutta voidaan siis osittain selittää sillä, että osa (30%) oppilaitoksissa toimivista opettajista ei ole muodollisesti päteviä opettajan työhön.

Taulukko 11. Opettajien sivutoimiset- ja määräaikaiset työsopimukset sekä kelpoisuusaste eri oppimäärien opetuksessa.

6.2 Opettajien järjestäytyminen oppilaitoksissa

Kaikissa pelkästään musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa toimii OAJ:n luottamusmies. Kahdessa oppilaitoksessa, joissa annettiin laajan ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta oli myös luottamusmies. Musiikin yleistä op-

pimäärrää tarjoavien oppilaitosten joukossa oli 12 oppilaitosta, joissa opettajia edusti OAJ:n luottamusmies.

Pienemmillä paikkakunnilla luottamusmies saattaa toimia eri oppilaitoksessa kuin edustettavansa, mutta käytännössä luottamusmies valvoo kaikkien niiden opettajien etuja joita hän edustaa. Seitsemässä pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa toimi Suomen musiikin opettajien liiton (Smol) opettajayhdistys. Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista oppilaitoksista löytyi vastaa- vasti vain kaksi Smol:n jäsenyhdistystä.

Tämä antaisi viitteitä siitä, että opettajien järjestäytyminen työpaikoilla on musiikin laajan oppimäärän puolella yleisempää kuin musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Kyselyyni vastanneista musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia oli mukana 31, ja siis vain kahdella näistä työpaikoista opettajat ovat perustaneet Smolliin kuuluvan opettajayhdistyksen.

6.3 Päätoimisten opettajien palkka kesäajalta

Esitin rehtoreille kysymyksen, saavatko oppilaitoksessa toimivat päätoimiset tuntiopettajat palkkaa kesäajalta? Tämä kysymys oli kenties kansalais- ja työväen opistoissa toimiville vastaajille hankala, koska Vapaan sivistystyön työehtosopimukset ovat erilaisia, kuin musiikkioppilaitoksia koskevat työehtosopimukset. Vapaan sivistystyön puolella päätoimisuutta ei ole määritelty samalla tavalla, kuin musiikkioppilaitoksia koskevissa sopimuksissa.

Kaikissa pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa maksettiin päätoimisille opettajille myös kesäajalta palkkaa. 18 vastaajaa ilmoitti ettei oppilaitoksessa työskentele päätoimisia tuntiopettajia.

Musiikkioppilaitoksissa toimiville päätoimisille 16 tuntia minimissään viikossa opettaville opettajille tulisi maksaa kuukausipalkkaa koko vuoden ympäri. Kysyin niiltä vastaajilta, jotka vastasivat etteivät maksa päätoimisille palkkaa kesäajalta, miksi näin on. Sain muutaman kommentin, jotka liittyivät oppilaitosten rahoitukseen ja siitä kuinka kesäajan palkka vaikuttaisi oppilaiden maksamiin lukukausimaksuihin:

"Rahat eivät riitä. Jos nostamme reilusti lukukausimaksuja, ei meillä ole oppilaita, eikä siis opettajilla töitä. Tarvitsemme rahoitusta opetusministeriöltä."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Yksi yleisen oppimäärän puolella toimiva yhdistyksen puheenjohtaja näki tilanteen käytännöllisestä näkökulmasta:

"Ei ole ollut mahdollisuutta maksaa palkkaa kesäajalta, koska ei ole ollut toimintaa."(yhdistyksen puheenjohtaja, yleinen oppimäärä)

Yhden musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta edustavan rehtorin vastauksesta voidaan päätellä, miten rahoitus vaikuttaa siihen, että opettajille tehdään määräaikaista työsopimuksia:

"Määräaikaiset työsopimukset, muuten lukukausimaksut nousee pilviin."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Vaikuttaa siltä, että rahoituksen puute saa yleisen oppimäärän rehtorit ajattelemaan opettajan työnkuvan eri tavalla kuin yksityisiä musiikkioppilaitoksia koskevassa työehtosopimuksessa on määritetty. Samalla nähdään ongelmana oppilaitokset, jotka saavat valtion tuntikohtaisia avustuksia ja määrittävät myös lukukausimaksujen tason:

"Mikä viisaus on siinä, että vuodessa on 52 viikkoa, joista opetusta on 30 viikkoa. 22 viikkoa on siis toimetonta aikaa. Kesäajalle opettajille tulisi keksiä muuta toimintaa musiikin parissa. Oppilaitoksen rahoituspohja ei kestä lukukausimaksujen nostamista. Lakisääteiset musiikkiopistot määrittää myös harkinnan varaisten lukukausimaksut."(rehtori, yleinen oppimäärä)

6.4 Lukukausimaksut kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa

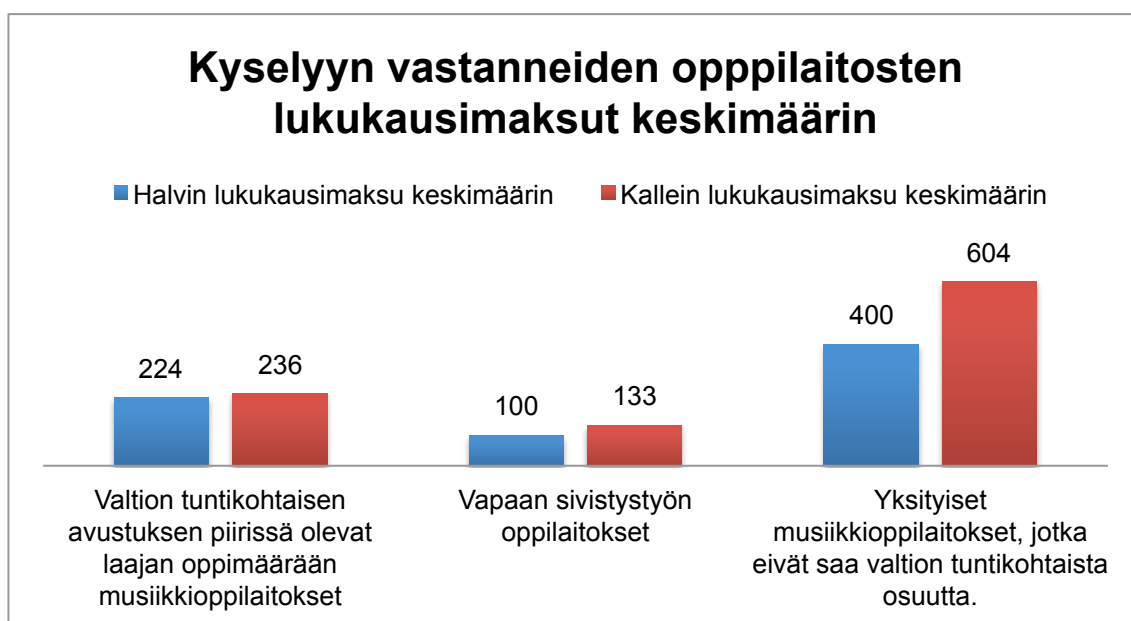
Taiteen perusopetuslaissa on kirjoitettu, että lukukausimaksujen tulisi olla kohtuullisia. Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset eivät saa myöskään tuottaa voittoa toiminnallaan. Kyselyni perusteella voitiin havaita, että lukukausimaksujen suuruudet vaihtelivat melko paljon. Miten tarkemmin määritellään kohtuullisuuden raja ajateltaessa oppilaiden vanhempien maksamia lukukausimaksuja?

Kysyin, kuinka monta prosenttia lukukausimaksut kattavat oppilaitoksen rahoituksesta. Valtion tuntikohtaisen tuen piirissä olevissa musiikkioppilaitoksissa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa lukukausimaksut kattoivat keskimäärin 18 prosenttia oppilaitoksen koko rahoituspohjasta. Vastaava luku yksityisissä musiikkioppilaitoksissa, jotka eivät

saaneet valtion tuntikohtaista tukea, oli 87,5 prosenttia. Valtion tuntikohtaisella osuudella näyttäisi siis olevan merkittävä vaikutus siihen, kuinka paljon oppilailta perittävillä lukukausimaksuilla rahoitetaan oppilaitoksen toimintaa.

Musiikin varhaiskasvatuksen lukukausimaksut sijoittuivat tasaisesti 0-200 euron välille. Neljässä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta antavassa oppilaitoksessa musiikin varhaiskasvatuksen lukukausimaksut ylittivät 200 euroa lukukaudessa ja kahdessa yleistä oppimäärää tarjoavassa oppilaitoksessa jopa 300 euroa lukukaudessa.

Isoimmat erot lukukausimaksuissa voitiin havaita tarkasteltaessa valtion tuntikohtaisen tuen piirissä olevia musiikkioppilaitoksia ja vapaan sivistystyön oppilaitoksia, kun näitä verrattiin yksityisiin musiikkioppilaitoksiin, jotka eivät ole valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä. Seuraavasta taulukosta nähdään keskimääräisesti lukukausimaksujen eroja sen mukaan ovatko oppilaitokset saaneet valtion tuntikohtaista osuutta vai eivät. Vertailussa on huomioitu musiikin laajan oppimäärän musiikin perustason lukukausimaksut, yleisen oppimäärän 10 opintokokonaisuutta ja muuta musiikin opetusta tarjoavien 7-17 vuotiaiden oppilaiden lukukausimaksut:

Taulukko 12. Oppilaitosten lukukausimaksut pylväsdiagrammeina, missä pylväiden päällä olevat luvut tarkoittavat euroa/lukukausi.

On vielä hyvä huomioda se, että usein musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksissa lukukaudet ovat lyhyempiä kuin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten lukukaudet. Tätä asiaa en kysynyt kyselyssäni, koska periaatteessa kaikkien

musiikkioppilaitosten pitäisi tarjota vuodessa tuo 35 opetusviikkoa, joka kuuluu opettajien työehtosopimukseen. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ei tällaista sopimusta opettajien vuosittaisesta työajasta (35 viikkoa) ole. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa lukukausi voi kestää esimerkiksi vain 14 opetusviikkoa. Tämä saattaa osaltaan myös selittää Vapaan sivistystyön oppilaitosten halpoja lukukausimaksuja.

6.5 Oppilaitoksen toimintaan vaikuttavia tekijöitä

Esitin kyselyssäni väittämän: "Oppilaitoksemme talous on vakaalla pohjalla". Väittämä jakoi valtion tuntikohtaista osuutta saavat oppilaitokset niin, että 16 oppilaitosta katsoi taloutensa olevan vakaalla pohjalla ja neljä ilmoitti ettei näin ole. Musiikin yleistä oppimäärää tarjoavista yksityisistä musiikkioppilaitoksista seitsemän ilmoitti taloutensa olevan vakaalla pohjalla ja 11 oppilaitosta oli väittämän kanssa eri mieltä.

28:n vastaajan mukaan "Uusien työntekijöiden löytäminen oppilaitokseen on ollut helppoa". Kymmenen vastaajaa oli tästä eri mieltä. Tähän ei kuitenkaan näyttäisi vaikuttavan pelkästään sijainti, koska osa näistä oppilaitoksista, jotka mainitsivat opettajien löytämisen olevan hankalaa, sijaitsi isoissa kaupungeissa.

Minulla oli väittämä jatkuvasti paljon keskustelua herättävästä aiheesta, eli soiton opettajien muun työn tunteista: "Opetuksen ulkopuolelle jäävistä ns. muista työtunneista on helppo sopia opettajien kanssa". Oli hiukan yllättävää, kuinka vain kahdeksan vastaajaa oli asiasta eri mieltä ja 25 vastaajaa samaa mieltä väittämän kanssa. Eli valtaosa vastaajista koki opettajien muun työn tuntien sopimisen helpoksi opettajien kanssa.

Väittämän "Oppilaitoksemme kilpailee oppilaista toisen musiikkioppilaitoksen kanssa". hiukan suurempi enemmistö (22 vastaajaa) ilmoitti ettei näin ole ja 17 vastaajaa oli sitä mieltä, että oma oppilaitos kilpailee oppilaista toisen musiikkioppilaitoksen kanssa.

7 Kyselyn musiikkioppilaitosten verkostoitumisesta

Oma oppilaitokseni on verkostoitunut melko laajalti ja ajattelisin, että verkostoitumisen yksi keskeinen tavoite on saada uusia ideoita opetukseen ja sen kehittämiseen. Yksi hyvä esimerkki verkostoitumisen eduista Espoossa on (Karatalon konserttisaliin) järjes-

tämämme "rytmilauantai"-yhteissoittotapahtuma. Rytmilauantain ideana on ollut, että oppilaat harjoittelevat kappaleita omilla soittotunneilla. Rytmilauantaina sitten harjoittelaan ns. yhteissoittoa muiden instrumenttien kanssa ensin yhdessä. Harjoitusten jälkeen kappaleet esitetään yhteisessä konsertissa. Karatalolla on rytmimusiikkiopisto Taukon opetustiloja. Olemme voineet mennä aamulla harjoittelemaan Taukon opetustiloihin ja iltapäivällä on pidetty konsertti Karatalon konserttisalissa.

Lisäksi Espoon nuorisotoimi on järjestänyt Max.vol. nimisiä tapahtumia, joihin eri musiikki oppilaitosten oppilaat ovat voineet mennä esiintymään. Tapahtumassa 29.3.2014, oli mukana kolmen eri musiikkioppilaitoksen bändejä soittamassa. Konsertissa nähtiin myös muutama tanssiesitys. On ollut antoisaa nähdä muita opettajia konserteissa ja tämän tapaisella yhteistyöllä voidaan lapsille ja nuorille tuottaa aitoja konserttielämyksiä. Samalla pienempien musiikkioppilaitosten opetusta voidaan varmasti yhteistyöllä kehittää myös eteenpäin.

7.1 MOS-työryhmä kehittämässä musiikin yleisen oppimäärän opetusta

Sain seurata tarkemmin noin vuoden verran Musiikin opetus Suomessa -työryhmän työskentelyä kahden seminaarin ja yhden tapaamisen merkeissä. MOS-työryhmä on toiminut SML:n alaisuudessa, mutta SML:n hallituksen kokous päätti lakkauttaa nykyisen MOS-työryhmän joulukuussa 2014. SML:n verkkosivuille ilmestyi tammikuussa 2015 tästä lyhyt tiedote, jossa kerrottiin, kuinka uusi SML:n hallitus pohtii miten "yleisen oppimäärän asioita hoidetaan jatkossa".

MOS-työryhmä pystyttiin muodostamaan lähinnä musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetusta tarjoavista musiikkioppilaitoksista ja pohtimaan yhdessä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Opetusta on siis pyritty kehittämään yhdessä etsimällä musiikin yleisen oppimäärän mukaisia yhteisiä opetuksen tavoitteita ja päämääriä. Vaikka vuonna 2014 toiminut MOS-työryhmä on lakkautettu SML:n alaisuudesta, pyrkii se kuitenkin jatkamaan edelleen toimintaansa.

7.2 Kyselyn oppilaitosten verkostoitumisesta

Kysyin kyselyssäni " Miten oma oppilaitoksesi on verkostoitunut musiikin yleisen oppimäärän opetuksen kanssa?" Yksi musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori vastaisi seuraavasti:

"Kansalaisopiston musiikin oppilaat saavat käydä musiikkiopiston musiikin perusteiden tunneilla,,; yhtyesoittoa voi suorittaa kansalaisopiston puolella." (rehtori, laaja oppimäärä)

Tässä nähdään, miten samalla paikkakunnalla toimivilla musiikin opetusta tarjoavilla toimijoilla kuten kansalaisopistolla ja musiikkiopistolla voi olla hyötyä yhteistyöstä.

Samoin yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan Vapaan sivistystyön oppilaitoksen rehtori ilmaisi asian toisin päin:

"Toteutamme sitä itse. Teemme yhteistyötä laajan oppimäärän toteuttajien kanssa."(rehtori musiikki yleinen oppimäärä, Vapaa sivistystyö)

Yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista rehtoreista vastasi kysymykseen seuraavasti:

"Ei juurikaan, koska tällä hetkellä satsataan koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lisäksi oppilaitoksemme tekee poikkitaiteellista yhteistyötä paikallisten taideyhteisöjen kanssa. Halua kaikenlaiseen yhteistoimintaan kuitenkin löytyy, joten ehkä kyse enemmän ajanpuutteesta kuin tahdosta"(rehtori, musiikki yleinen oppimäärä)

Eräs musiikin yleisen oppimäärän rehtoreista kertoi verkostoitumisen sujuvan seuraavasti:

"Ihan hyvin, teemme omasta pussista projekteja joita toteutamme yhteiskunnan hyväksi esim vanhainkodeissa ja päiväkodeissa. Yhteisprokkikset muiden oppilaitosten kanssa kehnoa. Mutta esim teoriaopetuksemme on yhetistyössä alueen kansalaisopiston kanssa; molemmilla oppilaita vähän teoriassa joten on viisasta yhdistää opetus."(rehtori, musiikki yleinen oppimäärä)

Yksi vastaajista kertoi tekevänsä yhteistyötä muiden taidelajien kanssa:

"Teemme yhteistyötä kuvataidekoulun, tanssiopiston ja rock-koulun kanssa." (rehtori, yleinen oppimäärä)

Yksi yleisen oppimäärän vastaajista kertoi tekevän pedagogista yhteistyötä muiden Suzuki-oppilaitosten kanssa:

"Olemme mukana mm. Lasten Tampere -järjestön kanssa yhteistyönä tehtävissä produktioissa, ja muuten lähinnä opettajiemme kautta yhteisiä tahoja. Toimimme aktiivisesti Suzuki-opetusta antavien yksiköiden kanssa; osa heistä on musiikin laajan oppimäärän piirissä ja osa yleisen."(rehtori, musiikki yleinen oppimäärä)

Yksi eri taidemuotoja edustavan oppilaitoksen rehtori toi esiin mielenkiintoisen näkökulman varhaiskasvatuksen eri taidemuotojen verkostoitumisen merkitykseen:

"Omassa oppilaitoksessa on monia eri taidemuotoja, joten ei ole ollut sillä tavalla tarvetta verkostoitumiseen. Taidepomppu on työmuoto, missä 2-5 vuotiaiden ryhmässä, on mukana opettajat tekemässä lapsille tutustumista eri taidemuotoihin: sirkus, teatteri, tanssi ja musiikki. Päiväkodit pitäisi saada mukaan tähän toimintaan. Tästä voisi kaikki toiminta lähteä yhdessä muiden taidekoulujen kanssa."(rehtori musiikki yleinen oppimäärä)

Olen pohtinut, kuinka verkostoitumisessa musiikkioppilaitosten olisi hyvä hyödyntää yhteistyötä peruskoulujen kanssa. Musiikin yleistä oppimäärää tarjoavan musiikkikoulun, joka toimii jonkin peruskoulun yhteydessä, olisi tärkeätä toimia vuorovaikutuksessa tämän kyseisen peruskoulun rehtorin ja musiikinopettajan kanssa. Tällä tavalla voitaisiin yhdistää opetusresursseja palvelemaan paremmin oppilaita ja opetusta, kun opetus olisi suunniteltu musiikkioppilaitoksen ja koulun välillä yhdessä.

8 Musiikin yleisen oppimäärän pedagogiikan kehittämisestä

Tässä luvussa pohdin eri aineistojen pohjalta, miten musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteita olisi mahdollista kehittää pedagogiikan näkökulmasta. Tähän kuuluvat myös osallistumiseni kahteen MOS-työryhmän järjestämään seminaariin.

8.1 Musiikin yleisen oppimäärän pedagogiikan mahdollisuuksista

Tekemäni kyselyn perusteella musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen vahvuuksia on se, että 93 prosenttia musiikin yleiseen oppimäärään hakeneista pääsi opiskelemaan musiikin yleisen oppimäärän mukaisesti. Musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen kyselyn tulosten perusteella pääsee vain noin puolet (48%) hakijoista.

Tämä viestisi siitä, kuinka lähes kaikki halukkaat pääsevät opiskelemaan musiikin yleisen oppimäärän mukaisesti. Samalla oppilaat toki haastavat opettajaa erilaisina oppilaina, mikä tulee ottaa huomioon pedagogiikkaa suunniteltaessa. Kuitenkin ajatus siitä, kuinka tärkeätä olisi tarjota musiikin opetusta mahdollisimman monelle halukkaalle lapselle ja nuorelle, näyttäisi toteutuvan musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Olen kentältä saamieni tietojen valossa havainnut, miten valtavan paljon musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa on edelleen instrumentin yksilöopetusta. Mikäli jatkossa halutaan tarjota vielä isommalle joukolle lapsia ja nuoria musiikin opetusta, tulisi myös instrumentin ryhmäopetuksen mahdollisuuksia edelleen tutkia ja kehittää eteenpäin.

8.1.1 Yleisen oppimäärän oma profiili

MOS-seminaarissa Lahdessa 17.1.2014 keskusteltiin musiikin yleisen oppimäärän tulevaisuudesta. Päivän avauspuheenvuorossa Eija Kauppinen opetushallituksesta korosti mm. sitä, kuinka olisi tarpeellista pyrkiä kehittämään musiikin yleiselle oppimäärälle oma profiili. Kauppinen halusi korostaa lisäksi, kuinka siirtyminen eri oppimäärien välillä ei ole lähtökohtaisesti tavoite, mihin pyritään. Ajatuksena on, että oppilaat opiskelevat ja suorittavat joko musiikin yleisen oppimäärän opinnot tai musiikin laajan oppimäärän opinnot. (Kauppinen 2014.)

Esitin kyselyssäni vastaajille väittämän: "Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän tavoitteita ja tehtäviä tulisi selkeyttää." Tästä suuri osa rehtoreista oli joko täysin tai osittain samaa mieltä. Tämä kertoo mielestäni siitä kuinka laajan ja yleisen oppimäärän välistä rajaa on edelleen hankala hahmottaa ja molempien oppimäärien tavoitteita ja tehtäviä tulisi selkeyttää.

Kysyin myös Suomen musiikkioppilaitosten liiton toiminnanjohtajalta Timo Klemettiseltä, minkälaisia asioita voisin kysyä kyselyssäni rehtoreilta. Klemettinen ehdotti, että kysyisin rehtoreilta: Minkälainen tulisi olla yleisen oppimäärän oma profiili? Laadinkin tällaisen kysymyksen kyselyyni: "Musiikin laajalla oppimäärällä on omat tehtävät ja tavoitteet. Musiikin yleisellä oppimäärällä voisi myös olla selkeästi oma profiili. Minkälaisia tehtäviä ja tavoitteita yleisen oppimäärän opetussuunnitelman tulisi mielestäsi sisältää?"

Vastauksissa yhdistävä tekijä on oppilaslähtöisyys, eli musiikin yleisen oppimäärän opetuksen tulisi lähteä oppilaiden tarpeista ja tämä vaatisi väljyyttä opetussuunnitelmissa. Samalla tarvitaan taitavia opettajia, joilla on kykyä asettua oppilaiden tasolle ja osaamista erilaisten oppijoiden ohjaamiseen. Yksi muuta musiikin opetusta antava oppilaitoksen omistaja vastasi tähän opettajan käytännön työn näkökulmasta:

"Tärkeintä on istuttaa opiskelijaan innostus musiikkiin ilman suurempia tavoitteita. oppilaita kannustamalla ja motivoimalla moni löytää itsestään tulevan muusikon alun, ja silloin voi opetusta viedä eteenpäin kun oppilas itse sitä haluaa - ei siis silloin kun oppilas haluaa lähinnä harrastaa ja oppia vaikkapa hyviä biisejä."(oppilaitoksen omistaja, muu musiikin opetus)

Yksi yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori nosti esiin hyvin sen problematiikan, mitä myös itse olen pohtinut. Mielestäni vanhempien mukaan saaminen on keskeinen asia hyvien oppimistulosten saavuttamiseksi:

"Silloin kun 7v. lapsi aloittaa opiskelun, niin ei se voi tietää, että haluaako laajaan vai yleiseen oppimäärään. Kaikki oppilaat voisivat aloittaa yleisestä oppimäärästä. Kenellä on valmiudet opetella laajemmin, niin voidaan tarjota tällöin opetusta laajemmin. Tällöin myös vanhemmat otetaan mukaan keskusteluun, että voidaanko lähteä mukaan laajempaan musiikin opetukseen."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Esiin nousi myös harrastuspaikan valinta läheltä kotia:

"Sisällöllisesti tavoitteellista opetusta oppilaslähtöisesti. Usein harrastuspaikka valitaan läheltä kotia, vaikka taitoja oppilaalla saattaisi olla laajan oppimäärän opiskeluakin varten riittävästi. Opettajilla haasteellinen tehtävä kartoittaa oppilaan potentiaali ja motivaatio opetuksen aikana.(rehtori, yleinen oppimäärä)

Ero musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen välillä aiheuttaa selvästi vastaajissa pohdintaa. Alla olevan rehtorin kommentista käy ilmi mielestäni se, kuinka kaikki eivät halua ajatella laajan ja yleisen oppimäärän profiileita niin kovin erilaisiksi:

"Jokainen oppilaitos on omannäköisensä ja hyvä niin. Kaikille yhteisessä OPS:ssa on hyvä olla hengittävyyttä. Yhteistä, tarkasti kuvaavaa OPSia tärkeämpää on se että joka talossa on oma, huolella tehty suunnitelma eikä copypastettu jostain muualta. Samaa musiikkia tässä opetetaan, joten laajan ja yleisen profiilin ero on ehkä vain se että laajalla on takanaan rahoitus, joka mahdollistaa laajemman kurssitarjottimen, mutta myös tietyt raamit joita rahoitus mukanaan tuo. Yleisen oppimäärään oppilaitosten kenttä on villimpi, mutta se ei ole välttämättä huono asia."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Myös yksi yleisen oppimäärän toiminnanjohtaja piti hienona, jos oppilailla olisi mahdollisuus edetä laajan oppimäärän perustason mukaan, mutta samalla harrastaa:

"Mielestäni olisi hienoa, jos oppilas voisi edetä halutessaan yhtä pitkälle kuin laajan oppimäärän perustaso, mutta toisaalta halutessaan kerryttää tunteja musiikin ja soiton perusasioissa. (Eli saisi "vain harrastaa") Eli kunkin oppilaan intressien ja taitotason mukaan olisi valinnan mahdollisuus. Yleisiä tehtäviä ja tavoitteita voisi mielestäni olla tutustuttaminen musiikin maailmaan. Muutenkin kuin pelkän instrumentin kautta, eli myös musiikin perusteiden (tai muun laulu-, historia-, ja nuottiopetuksen kautta), yhteissoiton, mahdollisesti eri musiikkikulttuurien kautta."(toiminnanjohtaja, yleinen oppimäärä)

Yksi laajan oppimäärän rehtori nosti esiin sen kuinka musiikin yleinen oppimäärä voisi toimia ponnahduslautana laajaan oppimäärään. Tämä voi joidenkin oppilaiden kohdalla olla tarpeellista, mutta ei varmasti kaikkien oppilaiden kannalta tavoiteltavaa. Keskustelin yleisen oppimäärän profiilista myös Mos-ryhmän tapaamisessa 14.4.2014. Keskustelussa nousi esiin se miten tärkeätä olisi pyrkiä löytämään uudenlaisia tapoja toimia musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa. (Mos-tapaaminen 2014.)

Yksi kyselyni vastaus sisältää erikoisen ajatuksen siitä, kuinka todistuksen voisi saada keskeneräisistä opinnoista:

"Yleisen oppimäärän tehtävä tulisi mielestäni olla vapaus valinnaisuudessa ja henkilökohtainen mahdollisuus rakentaa opsia oppilaan omien tavoitteiden mukaan joustavasti. Taiteidenvälisyys olisi hieno mahdollisuus. Portfoliotyyppinen suoritus, joka ei ole vain tuntimäärään perustuva, vaan voisi saada dokumentin myös keskeneräisistä opinnoista."(opettaja, yleinen oppimäärä)

8.1.2 Laajan ja yleisen oppimäärän yhdistäminen

Kuten edellä esitetyt kyselyni vastaukset osoittavat, monet vastaajista pitivät tärkeänä sitä, kuinka oppilaille tulisi antaa mahdollisuus toisaalta soittaa ja harrastaa "vapaasti" ja toisaalta edetä tutkintotavoitteisesti kohti musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta.

Yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori sanoi asian suoraan:

"Pitäisi olla yksi yhteinen oppimäärä, josta sitten motivoituneimmat, kykenevimmat yms saisivat enemmän opetusta"(rehtori, yleinen oppimäärä)

Minulla oli kyselyssäni myös väittämä musiikin yleisen ja laajan oppimäärän yhdistämisestä: "Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän voisi yhdistää." Tästä suuri osa pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta antavista vastaajista oli joko täysin tai osittain eri mieltä. Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta antavista vastaajista noin puolet oli valmis yhdistämään oppimäärät ja puolet olivat asiasta joko osittain tai täysin eri mieltä. Eli musiikin yleistä oppimäärää tarjoavien oppilaitosten puolella suhtauduttiin laajaa oppimäärää myönteisemmin musiikin oppimäärien yhdistämiseen.

Kysyin tätä samaa asiaa hiukan eri näkökulmasta: "Kaikki opiskelijat voisivat aloittaa musiikin opiskelun yleisestä oppimäärästä ja osa opiskelijoista voisi siirtyä myöhemmin laajan oppimäärän piiriin." Tähänkin ajatukseen musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaajat suhtautuivat myönteisemmin. Näistä vastaajista 83 prosenttia oli joko täysin tai osittain sitä mieltä, että kaikki oppilaat voisivat aloittaa opiskelun yleisen oppimäärän mukaisesti. Pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaajista puolet oli samaa mieltä ja puolet eri mieltä asiasta.

Omassa opetustyössäni kohtaan tämän haasteen jatkuvasti. Minulla on useampikin oppilas, joka voisi yhtä hyvin opiskella musiikin laajan kuin yleisen oppimäärän mukaisesti. Näen yhdeksi merkittäväksi haasteeksi oppilaille siirtyä musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen esimerkiksi pitkät matkat oppilaitokseen. Toisaalta osalle oppilaista muiden harrastusten lisäksi riittää musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus, eivätkä he halua sitoutua laajempaan opiskeluun.

8.2 Musiikin yleisen oppimäärän mukaisen pedagogiikan haasteita

Esitin kyselyssäni väittämän: "Oppilaitoksemme opettajat ovat hyvin perillä musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelmasta ja sen toteuttamisesta oppilaitoksesamme." Lisäksi esitin hieman saman tyyppisen väittämän: Oppilaitoksemme opettajat osallistuvat aktiivisesti musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman kehittämiseen oppilaitoksesamme. Näihin molempiin väittämiin suuri osa vastaajista vastasi olevansa osittain samaa mieltä.

Onko asia kuitenkin näin? Eri musiikkioppilaitoksissa työskentelevien opettajakollegoideni kanssa käymieni keskustelujen perusteella väittäisin, että opettajat eivät ole

kovin hyvin perillä musiikin yleisen oppimäärän mukaisista opetussuunnitelmista eivätkä osallistu aktiivisesti niiden kehittämiseen oppilaitoksissa.

Minulla oli kyselyssä avoin kysymys: "Mitkä ovat mielestäsi keskeisimmät haasteet musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa?" Eräs muuta musiikin opetusta antava toiminnanjohtaja avasi keskustelun mielestäni hyvin:

"Edelleen monilla vanhemmilla ja oppilailla on musiikkiopistoon pääsy se "ykkösjuttu". Musiikkiopistoilla (laajalla oppimäärällä) on status, mitä musiikkikouluilla/kansalais ja työväenopistoilla (yleinen oppimäärä) ei ole. Toisaalta myös musiikkiopistot haluavat ylläpitää tätä mielikuvaa, informoimalla että musiikkiopistossa opiskeleminen on tavoitteellista. Ikään kuin opiskeleminen ei olisi tavoitteellista myös yleisessä oppimäärässä. Ero lähinnä vain se että laajassa oppimäärässä asettaa tavoitteet joku muu kuin opiskelija itse. Tästä johtuen musiikkiopistot imaisevat parhaimman oppilasaineksen eli ne jotka ovat musikaalisimpia ja jotka haluavat panostaa musiikin opiskeluun. Sitten yleiselle puolelle jää suurimmaksi osaksi ne soittajat joilla soittaminen on yksi harrastus kymmenen muun joukossa ja soittaminen ei sitten ole sitä tavoitteellista. Jonkin aikaa harrastetaan ja sitten lopetetaan, koska ei ymmärretä että musiikin harrastuksen luonteeseen kuuluu tietty tavoitteellisuus joka vaatii mm. kotona harjoittelua. Liian paljon esim. vapaan sivistystyön oppilaitokset menevät mukaan siihen hömpötykseen, että alkavat järjestää laajan opetuksen mukaista opetusta. Perustetaan musiikkiopistoja vapaan sivistystyön opistojen alaisuuteen tai sisään. En oikein ymmärrä mitä järkeä asiassa on, kun on näin hyvä "työkalu" käytettävissä kuin yleisen oppimäärän mukainen opetus."(toiminnanjohtaja, muu musiikin opetus)

Tässä kohtaa aloin pohtia, miksi tämän oppilaitoksen toiminnanjohtaja ei ole hakenut taiteen perusopetuslupaa. Minulla oli kysymys tästä muuta musiikin opetusta antaville oppilaitoksille ja kyseinen toiminnanjohtaja oli vastannut aiemmin, että kyseisessä kunnassa taiteen perusopetusluvan saaminen on hankalaa ja vaatii paljon perehtymistä luvanhakuasiaan. Tämän vuoksi hän ei ollut hakenut taiteen perusopetuslupaa.

Yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori tiivisti koko yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen haasteet seuraavasti:

"Rahoituksen järjestäminen->opetusministeriöltä tukea yleiselle oppimäärälle; - opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen-> yleisen oppimäärän profiilin kirkastaminen; -opettajien ryhmäpedagogiikkaopetustaitojen kehittäminen(rehtori, yleinen oppimäärä)

Yksi kansalaisopiston apulaisrehtori näki musiikin yleisen oppimäärän sisältämän tuntimäärän hankalaksi:

"Tuntimäärä on haastava, jos opiskelee pelkästään esim. instrumenttiopintoja 30 min. tai 45 min./vko. Opintokokonaisuuksia voi helpomminkin tulla 10 kasaan, mutta täytyykö tuntimäärän olla joka taiteen alalla sama 500 tuntia?" (yleinen oppimäärä, apulaisrehtori)

Eräs vapaan sivistystyön oppilaitoksen rehtori näki haasteena erottautua musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta:

"Ero laajaan oppimäärään ja ero vapaa tavoitteiseen oppimiseen." (rehtori yleinen oppimäärä).

Vapaan sivistystyön oppilaitoksessa toimiva musiikin vastuupettaja näki haasteena uusien opintokokonaisuuksien luomisen ja vakituisen henkilökunnan.

"Lukukausittain tapahtuva uusien opintokokonaisuuksien luominen ja kehittäminen (vapaaehtoiset opinnot), opiskelijoiden tiivis sitouttaminen ja ilmoittautuminen uusille opintokokonaisuuksille, vakituisen opetushenkilökunnan puute." (musiikin vastuupettaja, yleinen oppimäärä.)

Yhdessä tekeminen ja opetuksen arvostus koettiin myös haasteeksi:

Omissa kopeissa, silmät ja korvat kiinni opettamisessa ja siinä ettei haluta tehdä yhdessä asioita. Ehkä myös opetuksen tason aliarvostaminen, eli laaja opetus on ns. parempaa opetusta, paremmat opettajat. (rehtori, yleinen oppimäärä)

Oppilaat nähtiin myös haastavina:

Oppilaiden riittävä motivointi ja harjoitteluun kannustaminen. (toiminnanjohtaja, yleinen oppimäärä)

Yksi Vapaan sivistystyön puolella toimiva opettaja näki myös tärkeänä laajan ja yleisen oppimäärän yhdistämisen:

"Se miten kiireiset oppilaat saadaan motivoitumaan osallistumaan ryhmäaineisiin. Miten tuntimäärä ja opetusryhmät saadaan toteutettua, jos opintoja ei valita tarpeeksi. Suunnittelua tulisi yhä jatkaa ja linjauksia joko tehdä yhtenäisemmäksi tai vapaammaksi. Pienellä opistolla on haaste saada tarpeeksi päteviä opettajia jatkuvaan työhön ja ops: suunnitteluun. Mahdollisuus yhdistää yleisen ja laajan oppimäärän kokonaisuuksia antaisi pienille opistoille lisää valinnaisuutta." (musiikin opettaja, yleinen oppimäärä)

Eräs musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoava rehtori näki toisenlaisia haasteita:

"Löytää uusia musiikin opetus tapoja myös esim. vanhemmille ikääntyville eläkeläisille. Löytää musiikin käyttämiselle uusia toimintamuotoja. Lisätä sosiaalista musiikkikasvatusta."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Pelkästään laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien vastaajien mielestä rahoitus oli keskeinen haaste musiikin yleisen oppimäärän puolella. Yksi vastaajista mainitsi myös, että yleisen oppimäärän puolella ei synny laadukkaita tuloksia.

Yhden musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori toi esiin myös näitä samoja haasteita:

"Valitettavasti raha on se asia, johon kulminoituu hyvin monta ongelmaa....; Yleiseen oppimäärään kuuluvaa ryhmäopetusta on vaikea järjestää;; hinnoittelu (muu kuin omat soittotunnit koetaan ylimääräiseksi josta ei haluta maksaa), oppilasmäärä (pienessä oppilaitoksessa hankala järjestää tasoryhmiä harvinaisimmissa soittimissa), aikatauluongelmat (opettajat sivutoimisia, oppilailla monia muita harrastuksia)."(rehtori, yleinen oppimäärä)

8.2.1 Yleinen on laajaa ja laaja yleistä

Olen lukenut musiikin taiteen perusopetusta tarjoavien eri oppilaitosten opetussuunnitelmia. Kaikki opetussuunnitelmat, joita olen nähnyt sisältävät mielestäni samankaltaisia elementtejä kuin musiikin laajan oppimäärän mukaisissa opetussuunnitelmissa. Usein musiikin yleisen oppimäärän mukaiset opetussuunnitelmat ovat mielestäni suppeampia versioita laajan oppimäärän mukaisista opetussuunnitelmista.

Keskustelimme tästä aiheesta myös kun tapasin MOS-työryhmän 14.4.2014. Keskustelussa nousi esiin se, kuinka musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen rinnalle on hankala laatia omaa erilaista musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Tämä johtuu pitkälti siitä vahvasta traditiosta, mikä vaikuttaa edelleen musiikin opetukseen musiikkioppilaitoksissa kautta koko Suomen maan. Lisäksi Mos-työryhmän tapaamisessa keskusteltiin siitä, kuinka musiikin laajan oppimäärän mukainen opetus etsii myös suuntaa eikä ole kovin kaukana enää siitä, mitä musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen on suunniteltu alunperin olevan. (MOS-työryhmän tapaaminen 2014.)

Musiikin opetuksen traditio on ollut perinteisesti musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ja tämä näkyy myös edelleen oppilaitosten laatimissa musiikin yleisen oppimäärän mukaisissa opetussuunnitelmissa. Toisaalta voiko esimerkiksi instrumenttia

opettaa soittamaan eri tavalla musiikin yleisen tai laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa? Tietenkin voi, mutta tällöin on pohdittava, mitä elementtejä jätetään musiikin yleisen oppimäärän mukaisesta opetuksesta pois. Kenties esimerkiksi kaikkeen instrumentin soiton tekniseen puhtauteen ei ole mahdollista kiinnittää huomiota musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa, koska siihen ei yksinkertaisesti ole järkevästi aikaa ja resursseja, jotta opetus säilyisi oppilaiden ja opettajien kannalta mielekkäänä.

Olen pohtinut minkälaisia oppilaat ovat eri musiikkioppilaitoksissa. Onko eroa laajan tai yleisen oppimäärän oppilaiden välillä? Omat kokemukset musiikin laajan oppimäärän opettamisesta rajoittuvat syksyyn 2010 toimiessani puoli vuotta Pop/jazz-konservatoriolla. Pop/jazz-konservatorio tarjoaa musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. Tuolloin en huomannut oppilaissa juuri eroa omiin yleisen oppimäärän oppilaisiin. Toki Pop/jazz-konservatorion oppilaista saattoi havaita, kuinka heillä kaikilla oli melko hyvät taidot ja valmiudet oppia uusia asioita musiikissa, mutta osa oppilaista ei harjoitellut juurikaan kotona, ja heidän kohdallaan edistyminen oli hidasta.

Samalla olen havainnut musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta opiskelevissa oppilaissa sellaisia, jotka harjoittelevat tuntikaupalla oman instrumentin soittoa, mutta eivät ole kiinnostuneita hakeutumaan musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen. Näiden oppilaiden kohdalla on haastava asettaa tavoitteita pohtimatta mitä asioita voisi opetukseen tuoda musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Toisaalta kenties yleisen oppimäärän oppilaat nauttivat musiikin tekemisestä, mutta eivät halua asettaa opiskelulle liian suuria tavoitteita. Aktiivisten oppilaiden kohdalla on hyvin haastavaa vetää rajaa musiikin yleisen ja laajan oppimäärän väliselle opetukselle.

On yleisesti tiedossa, kuinka musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta valmistuneista vain hyvin pieni osa jatkaa musiikin ammattiopintoihin. Sikäli voidaan pohtia onko tavoite, jonka mukaan laajan oppimäärän mukaisen opetuksen tulisi antaa oppilaalle valmiudet musiikin ammattiopintoihin, enää realistinen. Voisiko niitä oppilaita varten, jotka tähtäävät musiikin ammattiopintoihin, olla olemassa jokin erillinen opetussuunnitelma?

8.2.2 Yleisen oppimäärän suorittaminen kokonaan

Kysyin rehtoreilta, miten moni oppilaista suorittaa koko yleisen oppimäärän ja saa siitä todistuksen. Suurin suoritusprosentti oli 95 prosenttia, mutta tämä oli täysin poikkeuksellinen luku, sillä yhdeksän vastaajaa ilmoitti, että heillä ei ollut lainkaan koko musiikin yleisen oppimäärän suorittaneita. Kaikkien vastanneiden keskiarvoksi muodostui 5 prosenttia. Tämä prosenttimäärä kertoo siitä, kuinka yleisen oppimäärän suorittamisella kokonaan ja siitä saatavalle todistukselle ei näytä olevan kovin suurta merkitystä.

Koulutuksen arviointineuvoston raportissa yksi kehitysalue kymmenestä oli Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen ja siitä annettujen todistusten aseman vahvistaminen. Samalla haluttaisiin selvittää taiteen perusopetuksessa saatujen todistusten merkitys jatko-opintojen kannalta ja oppilaiden konkreettisesti saama hyöty todistuksista. Oman kyselyni tulokset koko yleisen oppimäärän osalta sopisivat myös hyvin tähän kehitysalueeseen. (Tiainen & Heikkinen 2012.)

9 Musiikin yleisen oppimäärän opetuksen taloudelliset resurssit

Pohdin tässä luvussa taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen ja sen toiminnan taloudellisia resursseja. Samalla pohdin, olisiko musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen laatua mahdollista parantaa nykyisillä resursseilla.

9.1 Taiteen perusopetuksen julkisen rahoituksen epätasa-arvosta

Esitin kyselyssäni muutaman väittämän oppilaitosten talouteen liittyviin kysymyksiin. Ensinnäkin esitin väittämän: "Musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän rahoitus on riittävää." Tähän lähes kaikki vastaajat olivat joko osittain tai täysin eri mieltä. Ainoastaan musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset eivät osanneet vastata tähän väittämään.

Omassa kyselyssäni löysin kymmenen taiteen perusopetusta tarjoavaa oppilaitosta, jotka eivät saaneet minkäänlaista julkista tukea toimintaansa. Miten tässä tilanteessa taataan opiskelijoiden oikeusturva siinä, että he saavat yhtä laadukasta taiteen perusopetusta kuin esimerkiksi valtion tuntikohtaisen avustuksen piirissä olevat oppilaitok-

sisä opiskelevat oppilaat? Riittävätkö pelkät oppilaiden lukukausimaksut laadukkaana toiminnan pyörittämiseen oppilaitoksissa?

Koulutuksen arviointineuvoston raportissa on kohta ”Erot arviointikohteissa koulutuksen järjestäjien rahoitusperusteiden mukaan”. Tämän otsikon alla oleva kappale on melko lyhyt ja siinä todetaan: ”Pedagogisissa kohteissa julkisen rahoituksen puuttuminen ei näy poikkeavasti suhteessa niihin oppilaitoksiin, jotka saavat julkista rahoitusta.” Eli raportin mukaan julkisella rahoituksella ei olisi merkitystä opetuksen laatuun? Kuitenkin pari sivua myöhemmin samassa raportissa rehtoreiden sitaateissa on nostettu yhden rehtorin kommentti esiin:

”Yleisen oppimäärän rahoitus on iso haaste. Yleinen ja laaja oppimäärä ovat hyvin eriarvoisessa asemassa. Niin oppilaat kuin opettajatkin kärsivät tästä. Yleistä oppimäärää tarjoavien oppilaitosten tukeen pitäisi saada huomattavaa kasvua, jotta opetus voidaan toteuttaa ammattimaisesti ja lukukausimaksuja ei tarvitsisi nostaa liian korkealle.(musiikki, yleinen opettaja)”(Tiainen & Heikkinen 2012, 82-87.)

Kyselyyni vastanneista rehtoreista tai vastaavista suuri osa, eli 33 vastaajaa toimi myös opettajana hallinnollisten tehtävien lisäksi. Kysyessäni syytä tähän lähes kaikki vastasivat sen kuuluvan joko työ sopimukseen tai työnkuvaan. Yksi laajan oppimäärän rehtoreista ilmaisi asian seuraavasti:

”Opetan omasta tahdosta pienellä tuntimäärällä säilyttääkseni kontaktin oppilaisiin, vanhempiin sekä oppilaitoksemme perustehtävään.” (rehtori laaja oppimäärä)

Yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien yksityisten musiikkioppilaitosten rehtorit kommentoivat asiaa enemmän taloudellisesta näkökulmasta. Erään musiikkioppilaitoksen, jossa opiskeli 157 oppilasta ja työskenteli kuusi sivutoimista tuntiopettajaa rehtori kommentoi asiaa seuraavasti:

”En saisi muuten palkkaa :); Oppilaitoksessamme ei ole varaa palkata erikseen hallinnollisiin tehtäviin keskittyvää henkilöä. Toisaalta hallinnollista tehtävää ei ole aina edes täyden työviikon verran. Kaikki työntekijämme saavat palkan opetustehtävien perusteella, tämä koskee myös minua. Jos talous antaa myöten, saan hieman enemmän kuin opetus-tunneista”. (rehtori, yleinen oppimäärä)

Yksi rehtoreista, jonka oppilaitoksessa opiskeli 78 opiskelijaa ja viisi sivutoimista opettajaa kertoi saavansa rehtorin palkan kolmesta viikkotyötunnista:

”Hallinnollisista töistä maksetaan vain kolmelta tunnilta viikossa, joten tätä tehdään muiden töiden ohella.” (rehtori, yleinen oppimäärä)

Yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaajista seitsemän rehtoria ilmoitti, ettei opeta rehtorin töiden ohella. On kuitenkin mielenkiintoista pohtia, voiko rehtorin tehtäviin keskittyä tarpeeksi, jos siihen ei ole varattu tehtävien hoitamiseen vaadittavia resursseja. Miten edellä vastannut rehtori voi selvittää rehtorin tehtävien hoitamisesta kolmella viikkotunnilla? Toki tässä kyseisessä musiikkioppilaitoksessa opiskelijoita oli vain 78, kun taas isoimmassa kyselyyni vastanneessa musiikin laajan oppimäärän musiikkiopistossa oli 1000 oppilasta.

9.1.1 Vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoituksesta

Tekemässäni kyselyssä vastaajissa oli mukana 13 oppilaitosta, jotka saivat Vapaan sivistystyön tuntikohtaista osuutta ja näistä kahdeksan sai myös kunnan ylläpitorahoitusta. Lisäksi kolme vapaan sivistystyön rahoituksen turvin toimivaa oppilaitosta sai kunnalta avustusta.

Vapaan sivistystyön piirissä suuri osa on muuta musiikinopetusta, mutta onko tulevaisuudessa ajatuksena lisätä taiteen perusopetuksen määrää Vapaan sivistystyön piirissä? Kenties tässä kohtaa kunnilla on merkittävä rooli siinä, kenelle ne myöntävät taiteen perusopetuslupia tai miten järjestävät musiikin taiteen perusopetuksen omassa kunnassaan. Joissain kunnissa ei ole yksityisiä musiikkioppilaitoksia ja sikäli on luontevaa, että Vapaan sivistystyön oppilaitos voi tarjota musiikin taiteen perusopetusta. Tällä tavalla on varmasti mahdollista jakaa taiteen perusopetusta koko maahan kattavasti.

Kuitenkin niissä kunnissa, missä on myös yksityisiä taiteen perusopetusta antavia musiikkioppilaitoksia, saatetaan joutua kilpailuasetelmaan, mikäli myös vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat taiteen perusopetusta. Tämä tulee esille varsinkin musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa, koska Vapaan sivistystyön oppilaitokset saavat tuntikohtaista rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, mutta yksityiset yleisen oppimäärän musiikkioppilaitokset eivät. On mielenkiintoista pohtia, minkälaisia eroja tämä aiheuttaa opettajien palkkaukseen ja oppilaiden maksamiin lukukausimaksuihin, kun verrataan musiikin yleisen oppimäärän toimijoina yksityisiä musiikkikouluja ja Vapaan sivistystyön oppilaitoksia.

Kyselyni perusteella voitiin havaita, että vapaan sivistystyön oppilaitosten lukukausimaksu (100eur/lukukausi) oli vain neljäsosa sellaiseen yksityiseen musiikkioppilaitokseen verrattuna, joka ei saa valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa.

9.1.2 SML:n jäsenoppilaitosten rahoitus

Tekemäni kyselyn vastanneista musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista oppilaitoksista yhdeksän sai Opetusministeriön tuntikohtaista avustusta. Nämä oppilaitokset ovat myös Suomen musiikkioppilaitosten liiton jäsenoppilaitoksia. Näistä kuudessa rahoituksesta vastasi myös kunnan ylläpitorahoitus ja kolmessa järjestysluvan lisäksi saatiin kunnan avustusta. Yksi laajan oppimäärän oppilaitoksista toimi kunnan ylläpitorahoituksen turvin.

Näyttäisi siltä, että musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset, jotka saavat valtion tuntikohtaista osuutta toimintaansa, tarvitsevat lisäksi kunnan tukea toimintaansa. Kuitenkin valtion tuki opetuksen järjestämisluvan saaneille oppilaitoksille on melko suurta, joten näkisin jokaisen kunnan hyötyvän siitä, mikäli kunnassa toimii valtion tuntikohtaista osuutta saava laajan oppimäärän musiikkioppilaitos. Jos kunnassa toimii yksityinen musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoava oppilaitos, on se täysin kunnan tuen varassa.

Eräs laajan oppimäärän rehtoreista vastasi kyselyssä kertomalla kaiken julkisen tuen määrän, mitä hänen oppilaitoksensa saa. Tätä en ollut kysynyt omassa kyselyssäni, mutta laskin kuitenkin paljonko tuo koko julkinen tukisumma olisi jokaista tuossa oppilaitoksessa opiskelevaa oppilasta kohden ja sain summaksi 2918,70 euroa. Tämä summa olisi siis yhtä kokonaista lukuvuotta varten. Otin tukea laskeessani huomioon musiikin perustason ja opistotason opiskelijat. Jätin laskuista pois musiikin varhaiskasvatuksen oppilaat, koska tämä opetus toimii isojen ryhmien avulla monessa oppilaitoksessa omakustanteisesti.

Tuo 2918,70 euroa jokaista oppilasta kohden yhden lukuvuoden aikana kuvaa vain hiukan sitä epätasa-arvoa, jos ajatellaan musiikin yleisen oppimäärän yksityisiä musiikkikouluja, jotka eivät saa lainkaan julkista tukea toimintaansa. Miten voidaan turvata yhdenmukainen taiteen perusopetus kaikille lapsille ja nuorille, mikäli rahoitus on näin eriarvoista?

9.1.3 Yksityisten yleisen oppimäärän musiikkioppilaitosten rahoitus

Kysyin rehtoreilta avoimen kysymyksen: "Mitkä ovat oppilaitoksenne musiikin opetuksen jatkuvuuden kannalta merkittävimmät haasteet?" Yksi laajan oppimäärän mukaista opetusta antavan oppilaitoksen apulaisrehtori nosti esiin mielestäni ajankoh-
taisen haasteen, joka liittyy kuntakentän muutoksiin koko Suomessa:

"Kuntakentän muutokset - tuleeko kuntaliitoksia ja jos niin millaisia, kuka tai ketkä siinä tapauksessa hoitavat kunnassamme musiikin TPO:n, taloudelliset suhdanteet ylipäättään eli mitkä palvelut kuntien on pakko järjestää ja mitkä ovat vapaaehtoisia ja miten paljon rahaa on käytettävissä jne. jne."(apulaisrehtori, laaja oppimäärä)

Rahoitus oli suurella osalla vastaajista päällimmäisenä huolenaiheena. Tähän yksi muuta musiikin opetusta antavan oppilaitoksen rehtori vastasi seuraavasti:

"Lama on selvästi näkynyt opiskelijamäärissä. On ollut aika monia jotka ovat suoraan ilmoittaneet että ei enää ole varaa. Eli ykkösenä että päästäisiin tästä taantumasta eroon. Vaikka opettajia on paljon työtä vailla niin kuitenkin tämän meidän laatuisen musiikin opiskeluun on ollut vaikeaa löytää opettajia. Varsinkin kun mitään suuria opetustunti-
määriä ei ole tarjota/opetuspiste ja mitään kovin kummoisia palkkoja ei pysty tarjoa-
maan. Toimijoiden kirjavuus taloudellisissa asioissa. On todella vaikeaa kilpailla koulujen kanssa jotka saavat avustusta, eivät maksa alvia, toimivat yhdistysmuotoisena (joka mahdollistaa kaikkien opettajien tasa-arvoisuuden esim. kesätyöttömyyden aikaan). Vanhemmat katsovat vain soittotunnin hintaa heitä ei kiinnosta/eivät ymmärrä mistä hinta muodostuu. Edes lisärahaa ei tarvittaisi jos vaihtoehtoina olisi joko alvittomuus tai ainakin mahdollisuus toimia yhdistysmuotoisena. Nytemmin PRH ei enää hyväksy musiikin opettamista yhdistysmuotoisena. Kuitenkin aiemmin yhdistysstatuksen saaneet koulut voivat edelleen jatkaa yhdistysmuotoisina ja näin kilpailu entisestään vääris-
tyy.(toiminnanjohtaja, muu musiikinopetus)

Edellisessä vastauksessa tulee esiin se, kuinka PRH, (patentti ja rekisteri-
hallitus) ei lähtökohtaisesti hyväksy enää uusien perustettavien yhdistysten kohdalla musiikin, opettamista yhdistysmuotoisesti. Lisäksi vastauksesta nousee esiin epätasa-arvo liit-
tyen oppilaitosten julkisen tuen jakautumiseen.

Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset kirjoitti-
vat seuraavanlaisia haasteita liittyen rahoitukseen:

"Toiminta pyörii tarkan taloushallinnon avulla. Toiminta ei ole riippuvainen ulkopuolises-
ta rahoituksesta tai avustuksista. Toisaalta toiminta ei myöskään pääse kehittymään, jos mitään ulkopuolista apurahaa ei esimerkiksi saada. Lukukausimaksu kattaa opettajien palkan ja työnantajamaksut, joten vuokra, kirjanpito, yms. on katettava tällä muulla ra-
halla. Mutta uusien ideoiden innovointi ja yhteistyöhalukkuus vievät aina sen verran eteenpäin, että jos avustuksia ei heru, niin rahat kerätään varainhankinnalla konserteil-
la, kursseilla periaatteella hätä keinot keksii."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Eräs musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta antavan oppilaitoksen toiminnanjohtaja kuvasi tilannetta hyvin hankalaksi:

"Ehdottomasti se, että työehtosopimuksen mukaisiin palkkoihin ei ole yksinkertaisesti varaa kun koko rahoitus tulee lukukausimaksuista. Olen ollut yhteydessä ylemmille tasoille ongelman ratkaisemiseksi kolme kertaa eikä kukaan ota asiaa käsittelyyn. Jos joku opettajista riitauttaisi asian niin se olisi lappu luukulle. On käsittämätön vaatimus vaatia 100% lukukausimaksuilla maksavan koulun palkanmaksua tes:n mukaiseksi. Yleisesti luullaan että yksityiset toimijat huijaavat tms. Kyse kun ei ole alkuunkaan siitä. Itselle saa juuri jonkun kuukausipalkan näinkin suurella toiminnalla mitä meillä on. Jos maksaisimme tes:n mukaista palkkaa niin koulumme joutuisi ottamaan lainaa joka vuosi n. 30 000 euroa. Toiminta näin uhattuna ei ole kivaa."(toiminnanjohtaja, yleinen oppimäärä)

Yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta antavan oppilaitoksen rehtori nosti esiin, miten vain varakkailla perheillä on mahdollisuus harrastaa musiikkia:

"Talous ja liian korkeat lukukausimaksut. Haluamme, että jokainen lapsi saa soittaa, mutta meillä voivat soittaa vain varakkaiden perheiden lapset. Haluaisimme myös opettajille päätoimisuuksia, mutta siihen ei ole minkäänlaista taloudellista edellytystä."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Myös opettajien pysyminen oppilaitoksessa töissä nähtiin haasteena, niin kuin yleisen oppimäärän mukaista opetusta antavan oppilaitoksen toiminnanjohtaja kuvasi:

"Taloudelliset haasteet ovat tärkeimmät/suurimmat. Koska oppilaitos ei saa mitään ulkopuolista taloudellista tukea, on aikamoinen keinottelemisen lukukausimaksujen, tilavuokrien, hallinnointikulujen ja opettajien palkkojen kanssa. Lukukausimaksuja ei voi nostaa ihan kattoon jos haluaa oppilaiden vielä tulevan - olemme jo nyt aika korkealla tasolla.; Oppilaitoksemme ei pysty myöskään taloudellisista syistä ottamaan muuta kuin sivutoimisia tuntiopettajia. Kovasti halua olisi vakinaistaa opettajia, mutta kun taloudellinen tilanne ei anna myöden. Tämä lisää epävarmuutta siitä, saanko erittäin pätevät ja osaavat opettajat pysymään työntekijöinä määräaikaista työ sopimuksista huolimatta."(toiminnanjohtaja, yleinen oppimäärä)

Yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtori näki kuitenkin melko valoisana oppilaitoksen jatkuvuuden:

"Jatkuvuus vaikuttaa hyvältä, koska oppilaat ovat sitoutuneet opiskeluun ja uusia oppilaita on koko ajan enemmän tarjolla kuin opetuksen keskeyttäjiä eli opetettavia on riittänyt, jopa ajoittaista runsaudenpulaa on ollut ja olen joutunut kieltäytymään uusien oppilaiden ottamisesta vastaan tai joutunut laittamaan heitä jonoon odottamaan. Yksi haaste on pystyä palkkaamaan työvoimaa lisää, mikä on taloudellisesti aika kannattamatonta nykyisin työnantajamaksuin. Henkilökohtaisena haasteenani oppilaitoksen opettajana ja ylläpitäjänä voisin pitää sitä, että oppilaiden taitojen karttuessa myös omat opettajan taitoni ja rahkeeni riittäisivät ja löytäisin aikaa oman ammattitaidon ylläpitoon ja itseni kouluttamiseen. Vielä ei riittämättömyyden tunnetta ole tullut, mutta oppilaat

edistyvät ja kehittyvät koko ajan. Kesäajat ovat oppilaitoksen toiminnan kannalta ongelmallisia, koska pitkät palkattomat kaudet tuovat haastetta taloudelliseen selviämiseen."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Tässä vastauksessa nousee kuitenkin esiin se epäkohta, kun vastaaja kertoo "palkattomista kausista". On muistettava, kuinka musiikkioppilaitoksissa työskentelevillä päätoimisilla opettajilla tulisi olla kuukausipalkka ympäri vuoden.

Esitin lisäksi kyselyssäni väittämän siitä, tulisiko laajalle ja yleiselle oppimäärälle laatia erilaiset opettajien työehtosopimukset: "Musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän opettajille tulisi laatia erilliset työehtosopimukset." Tämä jakoi vastaajat koko lailla puoliksi, eli puolet oli samaa mieltä väittämän kanssa ja puolet eri mieltä asiasta.

9.2 Musiikin yleisen oppimäärän taloudellisten resurssien lisääminen

Niin kuin edellä esiteltyjen rehtoreiden tai vastaavien vastauksista voidaan havaita, musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat yksityiset musiikkioppilaitokset painivat taloudellisten haasteiden kanssa.

Kysyin rehtoreilta, kuinka paljon oppilaitokset tarvitsisivat lisää vuotuista määrärahaa, jotta toiminta olisi kannattavalla pohjalla. Vastaajat vastasivat melko kirjavasti kaikenlaisia summia. Jos kuitenkin lasketaan pelkästään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien oppilaitosten vastaukset yhteen saadaan koko summaksi 483 050 euroa (oppilaitoksia yhteensä 27). Oppilaitokset, jotka tarjoavat musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ilmoittivat tarvitsevänsä 678 110 euroa. Tässä oli mukana kaikki kyselyni 14 oppilaitosta, jotka tarjosivat musiikin laajan oppimäärän mukais- ta opetusta.

Eli vaikka laajaa oppimäärää opettavien oppilaitosten piirissä oli valtion tuntikohtaista osuutta saavia oppilaitoksia, niin silti nämä oppilaitokset tarvitsivat toimintaansa suhteessa enemmän tukea kuin musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset. Toki näissä laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa opiskeli suhteessa myös enemmän oppilaita.

Yksi yleisen oppimäärän rehtoreista vastasi lisäksi, että ei tarvitse rahallista lisätukea, mutta arvonlisäverovapauden on säilyttävä jatkossakin.

Aiemmin luvussa kuusi esittämäni rehtorin kommentti saa myös pohtimaan epätervettä kilpailua ja miten se saa rehtorit näkemään hyvin eri tavalla kuin mitä työehtosopimus edellyttää:

"Mikä viisaus on siinä, että vuodessa on 52 viikkoa, joista opetusta on 30 viikkoa. 22 viikkoa on siis toimetonta aikaa. Kesäajalle opettajille tulisi keksiä muuta toimintaa musiikin parissa. Oppilaitoksen rahoituspohja ei kestä lukukausimaksujen nostamista. Lakisääteiset musiikkiopistot määrittää myös harkinnan varaisten lukukausimaksut."(rehtori yleinen oppimäärä)

Tämä kommentti nostaa esiin kaksi asiaa: toisaalta sen, miten vanhemmat ovat tottuneet musiikkiopistojen alhaisiin lukukausimaksuihin ja sen miten, opettajien palkat on jaettu kahdelletoista kuukaudelle. Mikäli työ sopimukset kestäisivät kaikilla vain yhdeksän kuukautta, tulisi kuukausipalkkojen olla huomattavasti suurempia kuin nykyiset kuukausipalkat.

9.2.1 Oppilaitosten liiketaloudellisen osaamisen parantaminen

Kysyessäni vastaajilta, miksi he opettavat rehtorin töiden lisäksi yksi musiikin laajan- ja yleisen oppimäärän opetusta tarjoavan oppilaitoksen rehtoreista vastasi seuraavasti:

Olen myös viulunsoitonopettaja.; En saa rehtorin töistä melkein lainkaan palkkaa, joten on pakko opettaa.(Musiikin laajan- ja yleisen oppimäärä rehtori)

Musiikkioppilaitoksia koskevan yleissitovan työehtosopimuksen mukaan rehtorin kuukausipalkat alkavat reilusta kolmesta tuhannesta eurosta ylöspäin.

Olisiko siis mahdollista parantaa yksityisten musiikkioppilaitosten liiketaloudellista osaamista niin, että myös rehtorit saisivat heille kuuluvan palkan työstään? Haasteeksi tässä muodostuu se, kuinka musiikin valtion tuntikohtaisen osuuden avulla toimivat oppilaitokset pystyvät tarjoamaan laadukasta opetusta huomattavasti halvemmilla lukukausimaksuilla, kuin mitä yksityiset pelkästään oppilaiden lukukausimaksuilla toimivat oppilaitokset. Tämä tuli esiin luvussa kuusi.

Kuitenkin verratessani kyselyyni osallistuneita musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän oppilaitoksia voitiin havaita, että musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset ovat oppilasmääriltään pieniä. Tämä tulee esiin myös Aluehallintoviraston tiedoista, missä pelkästään 75:ssä oppilaitoksessa tarjottiin musiik-

kin yleisen oppimäärän mukaista opetusta, mutta silti oppilaiden kokonaismäärä musiikin yleisen oppimäärän puolella oli vain 8921 oppilasta.

Olenkin pohtinut, olisiko järkevää yhdistää pienten musiikkioppilaitosten hallintoa ja opetusta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimii lukuisia melko pieniä musiikkikouluja, jotka yhteistyöllä voisivat saada kenties aikaan enemmän. Nykyaikana, kun suuri osa asioista hoidetaan verkon välityksellä, ei kenties ole niin paljoa merkitystä sillä missä jokaisen musiikkikoulun toimisto sijaitsee.

Lisäksi mikäli musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta edustaville musiikkioppilaitoksille ei tulla lisäämään julkista tukea, tulisi opetuskäytäntöjä muuttaa enemmän ryhmämuotoisiksi. Tässä on kuitenkin monia haasteita, mistä tärkeimpänä on keskustelu siitä, minkälaista musiikkipedagogiikan tulisi olla musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa.

Jos opetus muutetaan täysin ryhmämuotoiseksi, niin samalla tulisi varmistaa se, että motivoituneiden ja lahjakkaiden oppilaiden on mahdollista hakeutua myös musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opiskeluun.

Tietysti on myös hyvä muistaa, että Taiteen perusopetusta tarjoava oppilaitos ei voi tuottaa toiminnallaan voittoa ja sikäli sen liiketaloudellisen aseman parantamisessa on pieni ristiriita. Toisaalta nykyinen valtion ja kuntien talouskehitys on haastavassa tilanteessa, joten on varmasti koko yhteiskunnan kannalta edullista, mikäli musiikin opetuksen toimintaa saadaan myös tehostettua.

9.2.2 Ryhmäopetus ja toiminnan taloudellisuus

Valtaosa kyselyyni vastanneista oppilaitoksista järjesti soiton opetuksen perinteisenä yksilöopetuksena. Tämä on mahdoton yhtälö niille musiikkioppilaitoksille, jotka eivät saa merkittävää määrää julkista tukea toimintaansa. Tämä tuli selville pohtiessani luvussa kuusi oppilaitosten maksamia lukukausimaksuja ja opettajien yleissitovaa työehtosopimusta.

On kuitenkin hyvä muistaa, että musiikin ryhmäopetus on haastavaa ja sen toteuttaminen on helpompaa eri instrumenteilla. Myös ryhmien kokoamisessa on omat haasteensa ja siinä, että ne saa pidettyä kasassa läpi lukuvuoden. Jos kovin moni oppilaista

lopettaa, voidaan joutua tilanteeseen, missä osalla hyvin alkanut musiikkiharrastus loppuu kesken ryhmän hajoamiseen.

Lisäksi on mahdollista, että alueella missä on vähän oppilaita ryhmäopetukseen siirtyminen pienentää opettajien tuntimääriä. Sikäli ryhmäopetuksen rinnalla oppilaitoksissa olisi hyvä pyrkiä säilyttämään myös pari tai yksilöopetusta vaihtoehtona. Tärkeätä olisi se, että ryhmäopetuksesta ja yksilöopetuksesta oppilaat saavat yhtä laadukasta musiikkipedagogiikkaa, vaikka se yksityisoppilaille maksaakin suhteessa enemmän. Tämä vaatii tietysti myös sellaisia opettajia, jotka haluavat ja pystyvät laadukkaaseen musiikin ryhmäopetukseen.

Ryhmäopetusta ja taloudellisuutta on myös pohdittu siitä näkökulmasta, tulisiko opettajille maksaa enemmän palkkaa ryhmätunneista verrattuna yksilötunteihin. Tällä hetkellä työehtosopimuksen mukaan kaikki työtunnit ovat saman arvoisia.

Esittäessäni väittämän "Opettajille tulisi maksaa enemmän palkkaa ryhmätunneista kuin yksityistunneista". 22 vastaajaa oli väittämän kanssa samaa mieltä, mutta kuitenkin 12 vastaajaa ilmoitti kuitenkin olevan joko osittain tai täysin eri mieltä asiasta ja näkivät yksityisopetuksen hoituvan samalla vaivalla kuin ryhmäopetuksen. Toisaalta jos opettajille maksettaisiin enemmän ryhmätunneista, niin samalla se nostaisi ryhmäopetuksesta koituvia kustannuksia ja pienentäisi sen tuomaa taloudellista hyötyä.

Ryhmäopetuksesta ja sen taloudellisuudesta voidaan ajatella monella tavalla. Osallistuin Floora- hankkeen seminaariin, Helsingissä 6.2.2015. Floora-hanke on pääkaupunkiseudulla käynnistetty hanke, minkä avulla on pyritty saamaan vähävaraisten perheiden lapsia mukaan musiikin harrastuksen pariin. Hankkeeseen ovat osallistuneet monet musiikkioppilaitosten opettajat toimimalla opettajina Floora hankkeeseen valituille lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten valinnoissa ovat olleet mukana kaupunkien sosiaalitoimet.

Flooraseminaarissa oli mukana Helsingin kaupungin sosiaalitoimen päällikkö Riitta Vartio, joka toi esiin karuja lukuja nuorten ja lasten sosiaalitoimen asiakkuuksien kasvamisesta 2000-luvulla Helsingissä. Helsingin kaupungin sosiaalitoimen asiakkaina etenkin maahanmuuttajataustaisten perheiden määrä on jatkuvasti lisääntynyt. Samalla pohdittiin Floorahankkeen tärkeää pyrkimystä tarjota lapsille ja nuorille harrastus mahdollisuus, mikä on erittäin hyvää ennalta ehkäisyä syrjäytymisvaarassa oleville lapsille

ja nuorille. Kuitenkin samalla pohdittiin, miten vähän lapsia on päässyt mukaan Floora-hankkeeseen, missä soiton opetus on toteutettu yksilöopetuksena.

Tässä näkisin vaihtoehtona ryhmäopetuksen ja sen tuoman taloudellisuuden. Sen avulla olisi mahdollista tarjota musiikin opetusta ja samalla harrastus lapsille ja nuorille, jotka ovat syrjäytymisen vaarassa. Musiikin ryhmäopetus ei oikeastaan liity taloudellisesti vain yhteen musiikkioppilaitokseen vaan musiikin ryhmäopetuksella voidaan vaikuttaa koko yhteiskunnan talouteen. Mitä useampi lapsi tai nuori pääsee musiikin opetuksen piiriin sitä pienempi on teoreettisesti ajateltuna syrjäytymisenvaarassa olevien lasten ja nuorten määrä.

9.2.3 Julkisen rahoituksen merkityksestä pedagogiikan kehittämisessä

Tällä hetkellä yksityiset musiikkioppilaitokset, jotka eivät saa valtion tuntikohtaista osuutta opetukseensa, voivat anoa Opetushallitukselta lisätukea opetukseen 136000 euroa. Tämä summa on osoitettu kaikille yksityisille musiikin laajan- ja yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoaville oppilaitoksille. Summa vaikuttaa pieneltä suhteessa siihen, että valtio tukee 71 miljoonalla eurolla valtion tuntikohtaista osuutta saavien oppilaitosten musiikin opetusta.

Vertailllessani musiikkia opettavien opettajien työsopimuksia, oli merkittävää havaita, miten sivutoimisten opettajien ja määräaikaisten työsopimusten määrä oli huomattavasti suurempi musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen puolella, kuin musiikin laajan oppimäärän opetuksen puolella. Musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksissa työskentelevistä opettajista 85 prosenttia oli sivutoimisia opettajia ja 87 prosenttia työskenteli määräaikaaisessa työsuhteessa.

Tietysti aina löytyy opettajia, jotka haluavat tehdä töitä vain sivutoimisina tuntiopettajina kenties esimerkiksi soittokeikkailun ohessa. Kuitenkin ajattelisin musiikin yleisen oppimäärän opetuksen kehittämisen kannalta, kuinka olisi hyvä saada lisää päätoimisia tuntiopettajia ja toimen- tai viranhaltijoita ideoimaan yhdessä musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen kehittämistä.

Onko siis tulevaisuudessa musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen julkisen tuen asemaa mahdollista parantaa? Jos näin ei ole, niin oppilaitosten pitää koettaa

selvitä nykyisillä resursseilla, mikä tarkoittaa lähinnä opettajien eriarvoisen aseman jatkumisena yksityisissä musiikkioppilaitoksissa.

Näkisin, että musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen kehittämiseen kaivattaisiin lisäresursseja, jotta syntyisi uudenlaisia malleja tehdä musiikkipedagogiikkaa Suomessa. Musiikin laajan oppimäärän mukainen opetus tulee yhteiskunnalle kalliiksi, jos se samalla estää tai häiritsee kevyempien opetuksen mallien syntymistä sen rinnalle. Musiikin opetuksen oppilaissa on kuitenkin yhä suurempi joukko niitä oppilaita, jotka haluavat vain harrastaa musiikkia ilman liian suuria tavoitteita.

10 Yhteenvetoa kyselyn tuloksista

Tämä opinnäytetyö antaa kuvaa musiikin yleisen oppimäärän opetuksen tilanteesta Suomessa. Kyselyn vastausprosentti jäi kuitenkin melko pieneksi ja tätä selvitystyötä ei voida pitää luotettavana etenkin musiikin laajaa oppimäärää ja muuta musiikin opetusta tarjoavien oppilaitosten tilanteesta. Musiikin yleistä oppimäärää tarjoavista oppilaitoksista pystyttiin tavoittamaan noin 30 prosenttia, joten siltä osin tulokset antavat paremmin kuvaa, mutta eivät tietenkään ole täysin aukottomia ja lisäselvityksiä tarvittaisiin vahvistamaan nyt saatuja tuloksia.

10.1 Musiikin yleisen oppimäärän oma profiili

Kyselyn tulosten perusteella rehtorit haluavat turvata oppilaille mahdollisuuden edetä musiikin yleisen oppimäärän opinnoissa omaan tahtiin. Jos oppilas haluaa tehdä esimerkiksi tasokursseja, tulisi tämän olla mahdollista myös musiikin yleisen oppimäärän puolella. Toisaalta rehtorit näkevät myös tärkeänä musiikin harrastamisen ilman suurempia tavoitteita. Tärkeätä on huomioida jokaisen oppilaan omat tarpeet erikseen.

Kyselyni perusteella valtaosa instrumentin opetuksesta musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa tapahtuu yksilöopetuksen muodossa. Tämä kuvastaa sitä traditiota, mikä soitonopetukseen on syntynyt. Rehtoreista vain yksitoista piti mahdollisena pelkästään ryhmämuotoisen instrumenttiopetuksen. Useat vastaajista haluaisivat tarjota oppilaille viikoittain sekä yksilö- että ryhmäopetustunteja musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen puolella.

Mistä siis toisaalta tulee tarve tehdä musiikin yleisen oppimäärän mukaiselle opetukselle kovin erilainen profilli, kuin mitä musiikin laajan oppimäärän mukainen opetus edustaa? Kyselyn tulosten perusteella näyttäisi siltä, että musiikkioppilaitoksissa oppilaille halutaan säilyttää mahdollisuus siirtyä myöhemmin musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen, mikäli oppilaat ja vanhemmat sitä haluavat.

Toisaalta ilman julkista tukea toimivien musiikkioppilaitosten olisi pystyttävä uudistamaan musiikin opetusta niin, että se on liiketoiminnallisesti kannattavaa. Tässä kohtaa yksilöopetus ei ole mahdollista, vaan opetus olisi pyrittävä toteuttamaan ryhmämuotoisesti, jolloin oppilailta perittävät lukukausimaksut pysyvät kohtuullisina. Kyselyni avulla olen saanut havaita, miten musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat musiikkioppilaitokset keskittyvät kasvukeskusten läheisyyteen.

10.2 Musiikin yleinen oppimäärä ja oppilaitokset

Musiikkioppilaitokset ovat erilaisia eikä ole mielekästä käydä keskustelua oppilaitosten paremmuudesta. Opettajien työn kannalta keskeistä on oppilaitoksissa vallitseva työilmapiiri. Siihen vaikuttavat oppilaitoksissa työskentelevät ihmiset, erityisesti rehtori, muut opettajat, oppilaat ja oppilaiden vanhemmat, opetustilat jne. Lisäksi yksi hyvin tärkeä asia on opettajien työnkuvan selkeys, eli miten esimerkiksi musiikin yleisen oppimäärän opettajan tulisi toimia työssään. Mitkä ovat musiikin yleisen oppimäärän opetuksen tavoitteet ja tietävätkö opettajat niistä? Toki myös opetustiloilla voi olla vaikutusta siihen miten opettajat viihtyvät työssään.

Kyselyni avulla minulle on selvinnyt, miten musiikin opetuksen kentällä on pieniä ja suuria toimijoita ja kaikkea siltä väliltä. Osa oppilaitoksista tarjoaa taiteen perusopetusta ja osa taas ei maksamalla toiminnastaan samalla arvonlisäveron. Musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat yksityiset musiikkioppilaitokset olivat kuitenkin yksimielisiä esittämäni väittämän kanssa: "Opettajien yleissitovaa musiikkioppilaitoksia koskevaa työehtosopimusta on lähes mahdotonta noudattaa."

Opinnäytetyöni myötä on selvinnyt, että valtion tuntikohtaista avustusta saavissa musiikkioppilaitoksissa voitiin noudattaa työehtosopimusta. Niissä yleisen oppimäärän musiikkioppilaitoksissa, jotka eivät saaneet valtion tuntikohtaista osuutta, opettajat toimivat enimmäkseen määräaikaisissa työsuhteissa (87% opettajista) ja sivutoimisina soiton opettajina (85% opettajista).

Lisäksi Valtion tuntikohtaista osuutta saavissa oppilaitoksissa oppilaiden vanhemmat maksoivat huomattavasti pienempiä lukukausimaksuja kuin yksityisissä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta opiskelevat oppilaat. Onko tämä yhdenvertaisuuden idean mukaista?

Opettajien palkkojen pienentäminen tuskin on mahdollista, koska esimerkiksi pääkaupunkiseudulla eläminen nykyisillä palkoilla on haastavaa. Opettajat eivät kuitenkaan ole kaupan kassoja tai siivoojia, vaan usein taustalla on monien vuosien jatkunut uurastus musiikin ja musiikkipedagogiikan parissa.

Kyselyni avulla voidaan myös havaita, miten harvinaisempia orkesterisoittimia opetetaan käytännössä vain valtionosuutta saavissa laajan oppimäärän musiikkioppilaitoksissa. Myös musiikkioppilaitosverkosto on ainutlaatuinen Suomessa ja kattaa koko maan, niin että syrjäseuduillakin voi päästä musiikin taiteen perusopetuksen piiriin. En löytänyt yhtään musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavaa yksityistä musiikkioppilaitosta Pohjois-Suomesta tai Lapista, joten valtion tukea tarvitaan ainakin syrjäseuduilla, mihin ei käytännössä perusteta yksityisiä musiikkikouluja.

Myös laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat oppilaitokset ovat kooltaan keskimäärin reilusti suurempia verrattuina musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksiin, jolloin oppilaitoksen hallinnointi on tehokkaampaa, kuin pienten yksiköiden.

10.3 Uusia suuntia musiikin taiteen perusopetuksen mukaiseen opetukseen

Opinnäytetyöni aikana olen useasti pohtinut, voidaanko ajatella musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen olevan ns. "köyhän miehen" laajan oppimäärän mukaista opetusta. Suomessa on musiikin opetuksessa opettajien keskuudessa vakiintuneet traditiot ja oppilaita opetetaan melko samalla tavalla musiikin laajan ja yleisen oppimäärän mukaisessa taiteen perusopetuksessa.

Kerroin luvussa seitsemän, kuinka omassa oppilaitoksessani olemme järjestäneet Rytmilauantai nimisen yhteissoittotapahtuman. On helppoa ajatella kuinka Rytmilauantai olisi tällaista ns. "köyhän miehen" laajan oppimäärän mukaista opetusta. Onhan oppilailla yhteissoittoa musiikin laajan oppimäärän puolella viikoittain. Eli siinä missä

omassa oppilaitoksessani voidaan tarjota yhteissoittokokemus kaksi kertaa lukuvuodessa, niin valtion tuntikohtaista osuutta saavissa musiikin laajan oppimäärän musiikkioppilaitoksissa on viikoittaiset yhteissoittoharjoitukset 35 kertaa vuodessa.

Toisaalta on tärkeää, että soiton opiskelijoille tulisi kokemuksia myös yhteissoitosta. Mikäli soiton opiskelu on vain sitä, että käydään omilla henkilökohtaisilla soittotunneilla, niin silloin kynnyks muiden kanssa soittamiseen helposti kasvaa. Tämä ryhmä ja yksilöopetuksen välinen suhde olisi ratkaistava jollain tavalla musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa, mikäli musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavien musiikkioppilaitosten resurssit säilyvät nykyisellään.

Mielestäni uudenlaisia kokeiluja kaivataan musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen ja tässä olisi tärkeätä pystyä lisäämään opettajien välistä yhteistyötä opetusta suunniteltaessa. Tärkeätä olisi saada oppilaita aktivoitumaan soittoharrastukseen tapahtui se sitten musiikin yleisen oppimäärän tai laajan oppimäärän mukaisesti.

Kyselyni perusteella musiikin yleisen oppimäärän oppilaitokset ovat verkostoituneet jonkin verran ja tätä verkostoa on ylläpitänyt MOS-työryhmä. Kuitenkin näissä verkostoissa tapaavat usein vain oppilaitosten rehtorit ja olisi hienoa, jos myös opettajat saataisiin enemmän mukaan pohtimaan musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tulevaisuutta Suomessa.

11 Pohdinta

Olen opinnäytetyössäni halunnut selvittää musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen asemaa Suomessa. Kuitenkin samalla on mielestäni ollut tarpeellista pohtia musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ja sen nykytilaa Suomessa. Opinnäytetyöni aikana olen oppinut molemmista oppimääräistä lisää ja koko opetuksen hallinnollinen rakenne on selkeytynyt minulle.

Alunperin tarkoitukseni oli lähteä selvittämään opettajien työsopimuksia musiikkioppilaitoksissa. Kuitenkin kiinnostus myös työn sisältöä kohtaan vei Opinnäytetyöni pohtimaan koko musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta, mitä myös oma oppilaitokseni jossa työskentelen edustaa. Tämä ratkaisu laajensi Opinnäytetyön aiheen ja samalla teki haastavaksi lopulta koko Opinnäytetyön kirjoittamisen minulle.

Oman haasteen opinnäytetyöhöni on tuonut se, että en ole musiikin opettamisen ja soittamisen ohessa pohtinut juurikaan musiikin opetuksen hallinnollista puolta. Tähän puoleen tutustuminen on kuitenkin ollut antoisaa ja antaa hyviä eväitä oman opetuksen kehittämiseen jatkossa.

Työni aikana minulle on selvinnyt miten laajaa palapeliä rehtorit musiikkioppilaitoksissa pyörittävät vastatessaan kaikesta musiikkioppilaitoksen sisällä tapahtuvasta toiminnasta. Tekemäni kyselyn avulla olen opettajan roolista käsin voinut tarkastella musiikkioppilaitosten koko rakennetta ja niissä tapahtuvan musiikin opetuksen tilannetta.

Lähdin tutkimaan alunperin taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta ajatuksena kartoittaa asioita liittyen musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen laajuuteen ja sen toimintaan Suomessa. Tutkimuksen edetessä olen kuitenkin havainnut, miten tärkeää on pohtia opetuksen laadullisia asioista ja käydä monipuolista keskustelua opetuksen sisällöistä.

Näin jälkeenpäin pohdittuna tutkimustavaksi olisi voinut sopia paremmin erilaiset haastattelut ja laadullisen tutkimuksen muodot. Toisaalta osallistumiseni MOS-seminaareihin ja niissä käytyihin keskusteluihin antoivat minulle kuvaa myös keskustelujen kautta musiikin yleisen oppimäärän tilanteesta eri oppilaitoksissa. Olen pystynyt siis käymään vuoropuhelua tekemäni kyselyn ja kentältä saamieni viestien kanssa.

Sain kyselyyni vähän kokonaisia vastauksia, mikä kertoo mielestäni siitä, että kysely oli liian pitkä ja siellä oli osittain hankalia kysymyksiä vastattavana, mihin rehtoreilla ei välttämättä ole aikaa vastata kaiken kiireen keskellä. Kuitenkin pitkän kyselyn hyvä puoli on siinä, että se antaa yksittäisestä oppilaitoksesta kokonaiskuvan ja saatuja tietoja on helpompi vertailla eri oppilaitosten välillä.

Opinnäytetyössäni käsittelemäni asiat kuten rahoitus ja opettajien työsopimukset ovat arkaluontoinen aihe, koska myös valtion osuutta saavat oppilaitokset painivat taloudellisten haasteiden kanssa. Kuitenkin niissä oppilaitoksissa missä toiminta pyörii pelkillä oppilaiden maksamilla lukukausimaksuilla näkisin haasteet merkittävimiksi, opetuksen laadun, opettajien tasa-arvon, ja yleissitovan työehtosopimuksen näkökulmasta.

Yleissitova työehtosopimus on kaikilla aloilla peruslähtökohta ammattimaiseen toimintaan ja näin tulisi olla myös korkeakoulutettujen opettajien kohdalla. Jos tuon sopimuk-

sen soveltaminen on epäselvää ja aiheuttaa jatkuvaa närää tai koko henkilökunta irtisanotaan joka kesä, niin tämä ei luonnollisestikaan lisää työpaikan hyvää työilmapiiriä.

Olen tavannut Opinnäytetyöni aikana lukuisan määrän opettajakollegoita ja oppilaitosten rehtoreita ja muita sidosryhmiä. Tavatessani musiikin opetusalan ammattilaisia on ollut hauska peilata heidän kokemuksiaan samaan aikaan kun on pohtinut ja reflektoinut omaa tekeillä olevaa opinnäytetyötä.

Tämän opinnäytetyön aikana useissa keskusteluissa on kysytty, mitä on musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus ja miten se eroaa musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Keskustelin asiasta Suomen musiikkioppilaitosten liiton puheenjohtaja Leif Nystenin kanssa ja hän mainitsi, että yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen haaste on se kuinka siitä on tullut vain suppeampi versio musiikin laajan oppimäärän mukaisesta opetuksesta. Musiikin yleisen oppimäärän mukaiselle opetukselle ei siis ole saatu kehitettyä omanlaista pedagogiikkaa, vaan yleinen oppimäärä jäljittelee musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta. (Nysten 2014.)

Olen reilun vuoden ajan aktiivisesti pohtinut tätä asiaa ja voin nyt yhtyä Leif Nystenin näkemykseen siitä, kuinka musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus ei ole muodostunut kovin erilaiseksi musiikin laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen verrattuna. Näkisin, että tähän on vaikuttanut ensinnäkin se, kuinka opettajat on koulutettu musiikin laajan oppimäärän opettajiksi: toiseksi musiikin yleisen oppimäärän oppilaitoksille ei ole tarjottu resursseja kehittää omaa opetustaan ja kolmanneksi vanhemmat haluavat lapsilleen samankaltaista musiikinopetusta, mihin edelliset sukupolvet ovat tottuneet maassamme.

Suomessa on erittäin hyvin rakennettu musiikkioppilaitosverkosto ja vaikuttaisi siltä, että juuri musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta tarjoavat valtion tuntikohtaisen osuuden piirissä toimivat oppilaitokset ovat hyvin organisoituneet ja verkostoituneet. Alueellisesti vaikuttaisi siltä, että yksityisiä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavia oppilaitoksia on vain kasvukeskusten yhteydessä. Lapista ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen alueilta ei ole löytynyt yhtään yksityistä musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavaa musiikkioppilaitosta.

On toisaalta harmillista, jos entiset SML:n palveluasiakkaat eivät saa enää osallistua millään tavoin Suomen musiikkioppilaitosten liiton toimintaan. Suomi on pieni maa ja

musiikkipedagogiikkaa tulisi kehittää eteenpäin yhdessä kaikkien eri toimijoiden kanssa. SML on selkeästi pyrkinyt kehittämään koko Suomen musiikkipedagogiikan kenttää, mutta nyt sulkemalla palveluasiakkaat ulkopuolelle osa musiikkioppilaitoksista joutuu etsimään uusia keinoja oppilaitostensa musiikin opetuksen kehittämiseen.

Omista oppilaistani ja heidän vanhemmistaan olen saanut käsityksen, että heille tärkein syy, miksi soittotunneilla käydään, on se että opitaan soittamaan. Se tapahtuuko soittamaan oppiminen taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän, yleisen oppimäärän tai muun musiikin opetuksen mukaisesti on näille oppilaille täysin toissijaista. On myös yleisesti tiedossa, että oppilaille ja heidän vanhemmilleen yksi keskeinen tekijä musiikkioppilaitosta valittaessa on sen läheisyys kotiin nähden.

Kyselyssäni yksi musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta tarjoavista rehtoreista toi esiin sen problematiikan, minkä edessä vanhemmat tänä päivänä ovat:

"Silloin kun 7v. lapsi aloittaa opiskelun, niin ei se voi tietää, että haluaako laajaan vai yleiseen oppimäärään. Kaikki oppilaat voisivat aloittaa yleisestä oppimäärästä. Kenellä on valmiudet opetella laajemmin, niin voidaan tarjota tällöin opetusta laajemmin. Tällöin myös vanhemmat otetaan mukaan keskusteluun, että voidaanko lähteä mukaan laajempaan musiikin opetukseen."(rehtori, yleinen oppimäärä)

Yleisesti keskustellaan myös siitä, kuinka oppilasaines on muuttunut viime vuosina ja että oppilaita on hankala saada sitoutumaan pitkäjänteisesti musiikin harrastamiseen. Tämä on myös keskeinen syy pyrkiä kehittämään musiikin opetusta jatkuvasti niin, että sen parissa lapset ja nuoret edelleen viihtyisivät. (Sibelius-Akatemia 2013.)

Vuonna 2014 järjestetyissä MOS-seminaareissa on etsitty musiikin yleisen oppimäärän mukaiselle opetukselle suuntaa ja omaa profiilia. Samalla olen kuitenkin pohtinut, kuinka tärkeitä musiikin laajan oppimäärän olisi osoittaa, että se pystyy toimimaan sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Mielestäni on tarpeellista pohtia myös musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen omaa profiilia ja onko se tässä ajassa tarkoituksenmukaista tai ylipäänsä mahdollista musiikkipedagogiikkaa Suomessa niin suurelle joukolle lapsia ja nuoria. Olisiko kenties järkevää vähentää musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta ja lisätä musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen tarjontaa Suomessa?

Kyselyssä yksi oppilaitos ilmoitti ryhmäopetuksen muodostavan 85 prosenttia oppilaitoksen opetuksesta. Miten voi olla näin, että yhdellä oppilaitoksella on näin paljon ryhmämuotoista opetusta taiteen perusopetuksessa ja muilla 43 oppilaitoksella selkeästi vähemmän?

Ilman julkista tukea toimivien musiikkioppilaitosten olisi pystyttävä uudistamaan musiikin opetusta niin, että se on liiketoiminnallisesti kannattavaa. Tässä kohtaa yksilöopetus ei ole mahdollista, vaan opetus olisi pyrittävä toteuttamaan ryhmämuotoisesti, jolloin oppilailta perittävät lukukausimaksut pysyvät kohtuullisina.

Tätä puoltaa kyselyssäni saama tulos, missä Valtion tuntikohtaisen tuen piirissä olevissa musiikkioppilaitoksissa ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa lukukausimaksut kattoivat keskimäärin 18 prosenttia oppilaitoksen koko rahoituspohjasta. Vastaava luku yksityisissä musiikkioppilaitoksissa, jotka eivät saaneet valtion tuntikohtaista tukea, oli 87,5 prosenttia. Valtion tuntikohtaisella osuudella näyttäisi siis olevan merkittävä vaikutus siihen, kuinka paljon oppilailta perittävillä lukukausimaksuilla rahoitetaan oppilaitoksen toimintaa.

Opettajat ovat tärkeässä roolissa pohdittaessa musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta ja sen tulevaisuutta Suomessa. Olisi äärimmäisen tärkeätä yhdessä opettajien kesken miettiä ja pohtia, minkälaisia asioita musiikin yleisen oppimäärän mukainen opetus voisi pitää sisällään. Opettajien yhteistyön lisääminen tulisi aloittaa entistä tehokkaammin musiikkipedagogeiksi opiskelevien keskuudessa. Opettajille olisi myös tärkeätä kertoa enemmän niistä musiikin opetuksen kentän realiteeteista, mitkä tällä hetkellä vaikuttavat toimintaan.

Edelleen ammattikorkeakouluista musiikkipedagogeiksi valmistuvat musiikkipedagogit valmistuvat käytännössä musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen opettajiksi. Kuitenkaan töitä ei riitä kaikille musiikin laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa ja osa musiikkipedagogeiksi valmistuneista työllistyy joko itsenäisinä yrittäjinä, muun musiikin opetuksen parissa tai musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen opettajina.

Internetin myötä soitonopiskelu on helpompaa kuin koskaan aikaisemmin. Suomessa musiikkioppilaitoksissa tarjotaan klassisen musiikin, rytmimusiikin ja kansanmusiikin opetusta. Miten nämä eri tyyliuuntaukset suhtautuvat siihen onko kyseessä laajan- vai

yleisen oppimäärän mukainen opetus? Tarvitaanko näiden tyyliuuntien merkittäviä raja-aitoja edelleen kun opetetaan musiikkia? Mielestäni olisi hienoa jos nämä kaikki eri tyyliuuntauokset ja niiden edustajat saataisiin vielä enemmän tekemään töitä yhdessä ja luomaan uudenlaista musiikkipedagogiikkaa ja musiikkia.

Kirjalliset lähteet

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin osa 1. Juva: PS-kustannus.

Huhtinen-Hilden, L. 2013 herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. Teoksessa Jordan-Kilkki Päivi, Kauppinen Eija ja Viitasalo-Korolainen Eeva (toim.) Musiikkipedagogin käsikirja-Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Tampere: Yliopistopaino Oy, sivut 159-174.

Juvonen A. 2010. "Musiikkia! Moniäänistä nuorisotyötä Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa". Teoksessa Tuulikki Koskinen, Pekka Mustonen ja Reetta Sariola(toim.) Taidekasvatuksen Helsinki. Espoo:Helsingin kaupungin tietokeskus s.144-149.

Järvelä, M. 2014. Näppäripedagogiikka. Antti Huntus (toim.) Lönnberg: Kansanmusiikki-instituutti

Koramo, M. 2009. TAITEEN PERUSOPETUS 2008:Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008 Helsinki : Opetushallitus

Marsio L. 2014. Virvatuli: Kokemuksia taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten itsearvioinnista. Sastamala: Taiteen perusopetusliitto TPO ry

Oppilaitoskohtaiset määräykset. 2012. Työehtosopimuksen opetushenkilöstön palkkasopimuksen liite 1.3.2012-31.3.2014. Sivistystyönantajat.

Pohjannoro, U. 2010. Soitonopiskelua joustavasti ja yhteisöllisesti. Musiikkioppilaitosten kehitysnäkymiä rehtoreiden arvioimana – Toive-hankkeen osaraportti 6. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 5/2010. Helsinki: Sibelius Akatemia.

Pohjannoro, U. & Pesonen, M. 2009. Musiikkialan ammattilaisten ja harrastajien kouluttajat 2008. Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve – Toive-hankkeen osaraportti 1. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 2/2009. Helsinki: Sibelius Akatemia.

Strandman-Buckbee, G. 2012. Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä. Opettajien näkemyksiä opettamisesta ja opetussuunnitelmista, hyvinvointia taidekasvatuksella? Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tiainen, H., Heikkinen M, ym. 2012. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuus. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 57. Jyväskylä

Wahlström, K. 2008 OPPILAAN OIKEAT HAKUSANAT: Oppilaslähtöisyyden ja asiantuntijuuden yhteennivoutuminen rytmimusiikin kitaraopetuksessa ja opetussuunnitelman uudistamisessa. Opinnäytetyö. Helsinki. Stadia ammattikorkeakoulu.

Verkkolähteet

Arvioinnin taustaa. 2009. [verkkodokumentti]. Opetushallituksen ylläpitämä Edu.fi-opettajan verkkopalvelusivusto.
http://www.edu.fi/taiteen_perusopetus/musiikki/arvioinnin_taustaa (luettu 20.10.2014)

Edu.fi-opettajan verkkopalvelu. 2014. [verkkodokumentti]. Opetushallituksen ylläpitämä Edu.fi-opettajan verkkopalvelusivusto. http://www.edu.fi/taiteen_perusopetus/musiikki (luettu 27.10.2014)

Fisme. 2015. Suomen musiikkikasvatusseura -Fisme ry:n verkkosivut . [verkkosivu].
<http://fisme.fi> (luettu 26.2.2015)

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998. [verkkodokumentti]. Finlex
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633> (luettu 12.2.2014)

Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998. [verkkodokumentti]. Finlex
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632> (luettu 1.2.2014)

Lukion opetussuunnitelman perusteet. 2003. [verkkodokumentti]. Opetushallitus
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/luokiokoulutus (luettu 20.10.2014)

Nuutinen, O. 2013. Hiljainen tieto. [verkkodokumentti]. Jyväskylän-Yliopisto
<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/hiljainen-tieto> (luettu 26.12.2013)

Opetusalan ammattijärjestö. 2014. Opetusalan ammattijärjestön Internetsivut [verkkosivu].www.oaj.fi (luettu 18.2.2014)

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. 2014. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2014. Opetushallitus. [verkkodokumentti].
www.oph.fi/rahoitus/valtionosuudet (luettu 19.2.2015)

Opetussuunnitelman perusteet. 2002. Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet [verkkodokumentti].
http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf (luettu 1.2.2014.)

Opetussuunnitelman perusteet. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. [verkkodokumentti].
http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf (luettu 2.1.2014.)

Opetushallitus. 2014. Vapaa sivistystyö. [verkkodokumentti].
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo (luettu 17.2.2014)

Palvelulaitosten työnantajat ry. 2014. Palvelulaitosten työnantajien verkkosivut [verkkosivu]. (luettu 18.2.2014)

Sibelius-Akatemia. (19.11.2013). "Kilpailu nuorten ajasta, alan vetovoimaisuus ja työllistyminen ovat musiikikoulutuksen tulevaisuudenhaasteita". [verkkodokumentti].
http://www.siba.fi/sibelius-academy/happening-now1?p_p_auth=pXX4cgVq&p_p_id=101_INSTANCE_Mk5V&p_p_lifecycle=0&p_p_col_id=column2&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3&_101_INSTANCE_Mk5V_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_INSTANCE_Mk5V_assetEntryId=1471779&_101_INSTANCE_Mk5V_type=content&_101_INSTANCE_Mk5V_groupId=10157&_101_INSTANCE_Mk5V_urlTitle=kilpailu-nuorten-ajasta-alan-vetovoimaisuus-ja-tyollistyminenovatmusiikkikoulutuksen-tulevaisuudenhaasteita&_101_INSTANCE_Mk5V_redirect=%2Fsibelius-academy%2Fhappening-now. (luettu 26.12.2013).

Sivistystyönantajat 2014. Yksityistä opetusala koskeva työehtosopimus [verkkosivu].
<http://www.sivistystyonantajat.fi> (luettu 17.2.2014)

Suomen musiikinopettajien liitto 2014. Suomen musiikinopettajien liitto ry:n verkkosivut [verkkosivu]. www.oaj.fi/smol/ (luettu 18.2.2014)

Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2014. Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry:n verkkosivut [verkkosivu]. www.musicedu.fi (luettu 18.2.2014)

Taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus 2012. Aluehallintovirasto. 2014. Aluehallintovirastojen peruspalvelujen arviointi. [verkkodokumentti].
<http://www.avi.fi/web/avi/-/taiteen-perusopetuksen-rakenteita-kehitettava-ja-saavutettavuus-turvattava-koko-maassa#.UwZjxl4jGBs> (luettu 20.2.2014)

Taiteen perusopetus-liitto. 2015. [verkkodokumentti]. Taiteen perusopetus- liiton internetsivut. <http://www.artsedu.fi/fi/etusivu> (luettu 15.1.2015)

Seminaarit, sähköpostiviestit ja puhelut

Hölttä, Harri (17.1.2014) Töölön musiikkikoulun opetussuunnitelman esittelyä. Mos-seminaari. Lahti. Wellamo-opisto

Kataja, Juha (17.1.2014) Pop/Jazz-konservatorion opetussuunnitelman esittelyä. Mos-seminaari. Lahti. Wellamo-opisto

Kauppinen, Eija. (17.1.2014) Opetushallituksen terveiset. Mos-seminaari. Lahti. Wellamo-opisto.

Kopra M. 2013. Smollin syysliittokokouksen avauspuheenvuoro 23.11.2013. Helsinki. Radisson blu Royal Kamppi

MOS-tapaaminen. 2014. Keskustelu MOS-ryhmän kanssa 14.4.2014. Helsinki

Nysten L. 2014. puhelinkeskustelu liittyen musiikin yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. (soitto 27.3.2014)

Liite 1

**Suomessa toimivat musiikin taiteen perusopetusta tarjoavat oppilaitokset
Etelä-Suomen aluehallintoviraston alue**

Oppilaitoksen /opetuspisteen nimi	Oppilaitoksen Postitoimi- paikka	Musiikki: Yleinen oppimäärä	Musiikki: Laaja oppimäärä, Perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki: Laaja oppimäärä, Syventävät opinnot (mus.opistotaso)
Amado musiikkikouluyhdistys ry.	Espoo	x	x	x
Cantores Minores musiikkiopisto / Meritullin seurakuntatalo	Helsinki	x		
Eiran musiikkikoulu	Helsinki	x	x	x
Espoon musiikkiopisto	Espoo		x	x
Estrada	Espoo	x		
Hattulan musiikkikoulu	Parola		x	
Heinolan musiikkiopisto	Heinola		x	x
Helsingin Konservatorio	Helsinki		x	x
Helsingin kristillinen musiikkikoulu /	Helsinki	x		
Helsingin NMKY:n musiikkiopisto	Helsinki	x	x	x
Helsingin suomenkielinen työväen- opisto	Helsinki		x	
Hyvinkään musiikkiopisto	Hyvinkää		x	x
Imatran Musiikkiopisto/Imatra	Imatra	x	x	x
Itä-Hämeen opisto, Opistotalo	HARTOLA		x	
Itä-Vantaan musiikkikoulu/Itä-Hakkila	Vantaa	x		

Järvenpään Suzuki-koulu/Järvenpää-talo	Järvenpää	x		
Kallion Musiikkikoulu	Helsinki	x		
Karkkilan musiikkikoulu	Karkkila		x	
Kauniaisten musiikkiopisto	Kauniainen	x	x	x
Keski-Helsingin musiikkiopisto	Helsinki		x	x
Keskisen Uudenmaan musiikkiopisto / Järvenpään pääopetuspiste	Järvenpää		x	x
Keski-Vantaan Musiikkiopisto	Vantaa		x	x
Kirkkonummen musiikkiopisto - Kyrksläatts musikinstitut	Kirkkonummi		x	
Kotkan opisto	Kotka	x		
Kouvolan ko, Betania	Kouvola	x		
Lahden konservatorio	Lahti		x	x
Lahden musiikkiopisto	Lahti		x	x
Lappeenrannan musiikkiopisto	Lappeenranta		x	x
Laulukoulu IL Canto	Helsinki	x		
Lauttasaaren musiikkiopisto	Helsinki		x	x
Lounais-Hämeen musiikkiopisto	Forssa		x	x
Luoteis-Helsingin musiikkiopisto	Helsinki		x	x
Länsi-Helsingin musiikkiopisto	Helsinki		x	x
MUSIIKKIKOULU GROOVE	HELSINKI	x		
Musiikkileikkikoulu Musiikkimarakatti	Lahti	x		
Musiikkiopisto Avonia / Villa Breidablick	Espoo		x	x
Musiikkiopisto BBG	Vantaa	x		
Musiikkiopisto Juvenalia	Espoo		x	x
Musik- och kulturskolan Sandels	Helsingfors	x	x	x
Musikinstitutet Kungsvägen	Esbo	x	x	x
Musikinstitutet Raseborg-Raaseporin Musiikkiopisto, Hangon toimipiste	Hanko		x	
Nurmijärven musiikkiopisto	Nurmijärvi		x	x
Nurmijärven Opisto	KLAUKKALA	x		

Paavalin musiikkikoulu	Helsinki	x		
Pakilan musiikkiopisto	Helsinki		x	x
Palmun musiikkikoulu	Huhmari	x		
Pitäjänmäen musiikkiopisto	Helsinki	x		
Pohjois-Helsingin musiikkiopisto	Helsinki		x	x
Pohjois-Kymen musiikkiopisto, Mettäläntie	Elimäki		x	x
Pop & Jazz Konservatorio	Helsinki		x	x
Porvoonseudun musiikkiopisto - Borgånejdens musikinstitut (vastaus koko oppilaitos)	Porvoo	x	x	x
Pukinmäen taidetalo	Helsinki	x		
Resonaarin musiikkikoulu	Helsinki		x	
Riihimäen musiikkiopisto	Riihimäki		x	x
Ruokolahden Musiikkikoulu	Ruokolahti	x		
RytmiOmena musiikkikoulu	Lohja	x		
Sibbo musikskola	Mårtensby	x		
Sibelius-opisto , Hml	Hämeenlinna		x	x
Taidekoulu Estradi	Lappeenranta		x	x
Töölön musiikkikoulu	Helsinki	x		
Uudenmaan Suzuki-instituutti	Vantaa	x		
Vanajaveden Opisto	Hämeenlinna			x
Vantaan Musaiikki, Ilolan koulu, Vantaa	Vantaa	x	x	
Vantaan musiikkiopisto	Vantaa		x	x
Wellamo-opisto, Asikkala, Päijännentalo	Vääksy	x		
Vuosaaren musiikkikoulu/Vuosaaren musiikkikoulun Tuki ry	Helsinki	x		

Lounais-Suomen aluehallintoviraston alue

Oppilaitoksen nimi	Oppilaitoksen Postitoimipaikka	Musiikki: Yleinen oppimäärä	Musiikki: Laaja oppimäärä, Perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki: Laaja oppimäärä, Syventäväopinnot (mus.opistotaso)
Huittisten musiikkiopisto	Huittinen		x	x
Kankaanpään musiikkiopisto	Kankaanpää		x	x
Loimaan kaupunki	Loimaa		x	x
Musiikkikoulu Ainola Talvio	Turku	x		
Musiikkikoulu Johanna Kaarto / Laitila	Soukainen	x		
Musiikkiopisto Arkipelag/ Parainen	Parainen		x	x
Naantalin Musiikkiopisto	Naantali	x	x	x
Paimion musiikkiopisto	Paimio		x	
Palmgren-konservatorio	Pori		x	x
Rauman kansalaisopisto, Eurajoen nuorisosoittokunta	Eurajoki	x		
Rauman musiikkiopisto	Rauma		x	x
Salon kansalaisopisto / Halikko	Salo	x		
Turun konservatorio	Turku		x	x
Turun seudun musiikkiopisto- Åbonejdens musikinstitut	Turku	x	x	x
Turun Suzukikoulu	Turku	x		

Vakka-Suomen musiikkiopisto/Laitila	Laitila	x	x	x
-------------------------------------	---------	---	---	---

Itä-Suomen aluehallintoviraston alue

Oppilaitoksen nimi	Oppilaitoksen Postitoimipaikka	Musiikki: Yleinen oppimäärä	Musiikki: Laaja oppimäärä, Perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki: Laaja oppimäärä, Syventävät opinnot (mus.opistotaso)
Arto Kivekäs Harmonikkakoulu	Mikkeli	x		
Joensuun konservatorio	Joensuu		x	x
Keski-Karjalan musiikkiopisto	Tohmajärvi		x	x
Koillis-Savon kansalaisopisto/ Rautavaaran osasto	Rautavaara	x		
Kuopion konservatorio	Kuopio		x	x
Linnalan opisto	Savonlinna	x		
Mikkelin kansalaisopisto	Mikkeli	x		
Mikkelin musiikkiopisto	Mikkeli	x	x	x
Musiikkikoulu Kantele	Kuopio	x		
Mäntyharjun kansalaisopisto	Mäntyharju	x		
Pielisen Karjalan musiikkiopisto	Lieksa		x	x
RaJuPuSu-opisto	Puumala	x	x	
Savonlinnan musiikkiopisto	Savonlinna		x	x

Soisalo-opisto/ Varkauden toimipaikka	Varkaus	x	x	x
Taitola (kansalaisopiston omat tilat)	Siilinjärvi	x		
Ylä-Savon musiikkiopisto	IISALMI		x	x

Länsi-Suomen aluehallintoviraston alue

Oppilaitoksen nimi	Oppilaitoksen Postitoimipaikka	Musiikki: Yleinen oppimäärä,	Musiikki: Laaja oppimäärä, Perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki: Laaja oppimäärä, Syventävät opinnot (mus.opistotaso)
Ala-Keiteleen musiikkiopisto	Äänekoski	x	x	
Alajärven musiikkiopisto/ Alajärvi	Alajärvi		x	x
Anna-Maijan musiikkikoulu	Jyväskylä	x		
Etelä-Pirkanmaan Musiikkiopisto	Lempäälä	x		
Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto / Seinäjoen opetuspiste	Seinäjoki		x	x
Härmänmaan musiikkiopisto	Kauhava		x	x
Ilmajoki-opisto/Musiikkiopisto	Ilmajoki		x	x
Jyväskylän ammattiopisto, musiikki ja tanssi	Jyväskylä		x	x
Jyväskylän kansalaisopisto	Jyväskylä	x		
Jyväskylän musiikkiopistoyhdistys ry	Jyväskylä	x		
Jämsänjokilaakson musiikkiopisto/	Jämsä	x	x	x

Jämsän työväenopisto				
Kauhajoen kansalaisopisto	KAUHAJOKI	x		
Keski-Pohjanmaan konservatorio	Kokkola		x	x
Keski-Suomen Popjazzopisto	Jyväskylä	x		
Kodaly musiikkikoulu	Jyväskylä		x	
Korsholms musikinstitut	Smedsby		x	x
Kuula-opisto	Vaasa		x	x
Lapuan musiikkiopisto	Lapua	x	x	x
Länsi-Pirkanmaan Musiikkiopisto	Ylöjärvi		x	x
Länsi-Tampereen musiikkiopisto	Tampere	x		
Läntisen Keski-Suomen musiikkiopisto	Keuruu		x	x
Merikanto-opisto	Virrat		x	x
Musiikkikoulu "Kymppi"	Tampere	x		
Musiikkikoulu Alkusoitto	Jyväskylä	x		
Musiikkikoulu Duuri	JYVÄSKYLÄ	x		
Musiikkikoulu Josette Tuomisto	Nokia	x		
Musiikkikoulu Kirsti Jokiaho-Savolainen	Tampere	x		
Musiikkikoulu Menuetti	Tampere	x		
Musiikkikoulu Moodi Oy	Jyväskylä	x		
Musiikkikoulu Onni	Nokia	x		
Musiikkikoulu PiaCello	Palokka	x		
Musiikkikoulu Ritva Autio Ky	Tampere	x		
Musiikkiopisto Rocks	Tampere	x		
Musiikkiterapiaosuuskunta InstruMen- tal soitonopetus	Tampere	x		
Musiikkiteemi, Pispala	Tampere	x		
Oriveden seudun Kansalaisopisto	Orivesi	x		
Panula-opisto / Kauhajoki	Kauhajoki		x	x
Pirkanmaan musiikkiopisto	TAMPERE		x	x
Pohjoisen Keski-Suomen musiikkiopis- to	Saarijärvi		x	x
Sastamalan musiikkiopisto	Sastamala		x	

Satun Musiikkikoulu	Vaajakoski	x		
Seinäjoen kansalaisopisto	Seinäjoki	x		
Tampereen konservatorio	Tampere		x	x
Tampereen Seudun Piano-opisto	Tampere	x		
Tmi Pianokoulu Jaana Koskimies/ Kanavankulma	Lempäälä	x		
Valkeakosken musiikkiopisto	Valkeakoski		x	x
Viitasaaren alueen musiikkiopisto	Viitasaari		x	
Vimmart - yhdenvertaisen taiteen oppi- laitos	Tampere	x		
Ylä-satakunnan musiikkiopis- to/PARKANO	Parkano	x	x	x

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alue

Oppilaitoksen nimi	Postitoimipaikka	Musiikki yleinen oppimäärä	Musiikki, Laaja oppimäärä, Perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki, Laaja oppimäärä, Syventävätopinnot (mus.opistotaso)
lin kunta / li-instituutti - liikelaitos / kansalaisopisto ja taidekoulu	li	x		
Jokihelmen opisto	Haapavesi	x		
Jokilaaksojen musiikkiopisto	Nivala		x	x
Kainuun musiikkiopisto	Kajaani		x	x
Kiiminkijoen opisto	Kiiminki	x		

Kuhmon musiikkiopisto	Kuhmo		x	x
Kuusamon musiikkiopisto/ Kuusamo	Kuusamo		x	x
Limingan seudun musiikkiopisto	Liminka		x	x
Oulujärven kansalaisopisto	Vaala	x		
Oulun konservatorio	Oulu		x	x
Oulunsalon taidekoulu	Oulunsalo		x	x
Pudasjärven kansalaisopisto	PUDASJÄRVI	x		
Raahe-opisto / Raahen musiikkiopisto	Raahe		x	x
Ylivieskan seudun musiikkiopisto / Ylivieska	Ylivieska		x	x

Lapin aluehallintoviraston alue

Oppilaitoksen nimi	Postitoimi- paikka	Musiikki, Yleinen oppimäärä	Musiikki, Laaja oppimäärä, perusopinnot (musiikin perustaso)	Musiikki, Laaja oppimäärä, Syventävät opinnot (mus.opistotaso)
Inarin kansalaisopisto	Ivalo	X		
Kivalojen seutuopisto	Keminmaa	X		
Koillis - Lapin musiikkiopisto	Kemijärvi		X	X
Kolarin kansalaisopisto	Kolari	X		
Lapin musiikkiopisto, Rovaniemi	Rovaniemi		X	X
Länsi-Pohjan musiikkiopisto/	Kemi		X	X
Muonion kansalaisopisto	Muonio	X		
Ranuan kansalaisopisto	Ranua	X		

Revontuli-Opisto, Kittilä	Kittilä	X		
Rovaniemen kaupungin kansalaisopisto	Rovaniemi	X		
Tornion kansalaisopisto	Tornio	X		

Liite 2

Kysely Suomessa toimiville musiikkia opettaville oppilaitoksille

Taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän kehittäminen

Hyvä kyselyyn vastaaja!

Tämän kyselyn tarkoitus on auttaa kehittämään taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Kysely toteutetaan yhteistyössä Musiikin opetus Suomessa -työryhmän kanssa ja esittelen sen tulokset Metropolian ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössäni. Kyselylomakkeessa on huomioitu erilaiset oppilaitosmuodot ja sen täyttää oppilaitoksen rehtori tai vastaava henkilö. Kyselyyn vastataan anonymisti. Vastaamalla olet mukana vaikuttamassa taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän kehittämiseen. Vastaathan ma 3.3.2014 mennessä. Kiitos vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin,
Petri Kivimäki (petri.kivimaki@metropolia.fi) puh:0405680062

Perustiedot musiikin opetuksesta oppilaitoksessanne

1. Mikäli haluat, että täydennän kyselylomakkeen pääkohdat loppuun puhelinhaastatteluna, niin jätä tähän puhelinnumerosi mistä sinut tavoittaa.

Vastaaajan puhelinnumero, mistä voi tiedustella lisätietoja kyselyyn:

2. **Oppilaitoksen ylläpitäjä: ***

- ☐ Kunta
- ☐ Kuntayhtymä
- ☐ Säätiö
- ☐ Järjestö (mm. kannatusyhdistys)
- ☐ Yksityinen yritys (mm. osakeyhtiö tai toiminimi)
- ☐ Jokin muu, mikä?

3. **Oppilaitoksen opetuskieli: ***

- ☐ Suomi
- ☐ Ruotsi
- ☐ Suomi ja Ruotsi
- ☐ Jokin muu, mikä?

4. **Oppilaitoksemme antaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin opetusta. ***

- ☐ kyllä
- ☐ ei

5. **Oppilaitoksen päätoimipisteen sijaintikunta: ***

6. **Opetetaanko oppilaitoksen päätoimipisteessä musiikkia? ***

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

7. **Mikä seuraavista kuvaa parhaiten oppilaitoksen päätoimipistettä? ***

- ☐ Oppilaitos omistaa oman päätoimipisteen.
- ☐ Oppilaitos on saanut päätoimipisteen kunnalta omaan käyttöön.
- ☐ Oppilaitos vuokraa päätoimipisteen kunnalta.
- ☐ Oppilaitos vuokraa päätoimipisteen yksityiseltä omistajalta.
- ☐ Jokin muu omistussuhde, mikä?

8. **Oppilaitoksen musiikin opetuksen toimipisteet: ***

toimipisteiden lukumäärä yhteensä

Kuinka monessa
toimipisteessä opetetaan
musiikkia?

9. Onko oppilaitoksella musiikinopetuksen toimipisteitä usean eri kunnan alueella?

- ☐ kyllä
☐ ei

Sivu 2

10. Kirjoita tähän missä kaikissa kunnissa on musiikinopetuksen toimipisteitä päätoimipisteen kunnan lisäksi.

11. Kuinka monessa toimipisteessä musiikin opetus tapahtuu jonkin muun oppilaitoksen yhteydessä iltakäyttönä?

iltakäyttötoimipisteet

Musiikin opetuksen
iltakäyttötoimipisteiden
lukumäärä:

12. Minkälaista julkista rahoitusta oppilaitoksenne saa? *

- ☐ Opetusministeriön myöntämään järjestämislupa perustuvaa taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta
- ☐ Opetusministeriön myöntämään järjestämislupa perustuvaa vapaan sivistystyön opetustuntikohtaista valtionosuutta (mm.kansalaisopistot)
- ☐ Opetusministeriön myöntämä harkinnan varainen tuki
- ☐ Kunnan ylläpitäjärahoitus
- ☐ Kunnan avustus
- ☐ Oppilaitos / opetusyksikkö ei saa julkista tukea
- ☐ En osaa sanoa

13. Oletteko harkinneet musiikin taiteen perusopetuksen aloittamista oppilaitoksessanne? *

- ☐ kyllä
☐ ei
☐ en osaa sanoa

14. Mitkä asiat puoltaisivat taiteen perusopetuksen luvan hakemista?

Mainitse muutama asia.

15. Oppilaitoksen musiikin taiteen perusopetuksen opetustarjonta lukuvuonna 2013-2014: *

Kyllä

Ei

Oppilaitoksemme antaa
musiikin taiteen
perusopetuksen laajan
oppimäärän mukaista
opetusta.

☐☐

Oppilaitoksemme antaa
musiikin taiteen
perusopetuksen yleisen
oppimäärän mukaista
opetusta.

☐☐

Sivu 3

16. Miksi ette ole hakeneet taiteen perusopetuslupaa?

17. Oppilaitokseenne oppilasmäärät syyslukukaudella 2013 musiikin laajan oppimäärän ja opintojen rakenteen mukaan eriteltyinä:

Avoimiin kohtiin merkitään oppilaitokseenne oppilaiden kokonaismäärät alla olevan jaottelun mukaisesti. Oppilasmääriä ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Musiikin laajan oppimäärän varhaisiän kasvatus	<input type="text"/>
Musiikin laajan oppimäärän perusopinnot / musiikin perustaso	<input type="text"/>
Musiikin laajan oppimäärän syventävät opinnot / musiikkiopistotaso	<input type="text"/>
Musiikin laajan oppimäärän aikuisten opetus	<input type="text"/>

18. Oppilaitokseenne hakeneiden ja aloittaneiden musiikin laajan oppimäärän mukaisesti opiskelevien oppilaiden lukumäärät syyslukukaudella 2013:

Musiikin laajaan oppimäärään hakeneet syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>
Musiikin laajan oppimäärän aloittaneet syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>

19. Oppilaitokseenne musiikin laajan oppimäärän mukaisen opetuksen opetustunnit ja opetukseen osallistuneet oppilaat syyslukukaudella 2013:

Opetustunnin laskennallisena perusteena käytetään 45 minuutin mittaista opetusta. Opetustunteihin ei ilmoiteta opettajien muun työn tuntimäärää (esim. pääsykokeiden ja kurssitutkintojen järjestäminen). Opetustuntimäärään sisällytetään myös varhaisiän kasvatuksen määrä. Opetustuntien lukumäärää ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Musiikin laajan oppimäärän opetustunnit syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>
Musiikin laajan oppimäärän opetukseen osallistuneet syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>

20. Oppilaitokseenne oppilasmäärät syyslukukaudella 2013 musiikin yleisen oppimäärän ja opintojen rakenteen mukaan eriteltyinä:

Avoimiin kohtiin merkitään oppilaitokseenne oppilaiden kokonaismäärät alla olevan jaottelun mukaisesti. Oppilasmääriä ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Musiikin yleisen oppimäärän varhaisiän kasvatus	<input type="text"/>
Musiikin yleisen oppimäärän 10 opintokokonaisuutta	<input type="text"/>
Musiikin yleisen oppimäärän aikuisten opinnot	<input type="text"/>

21. Oppilaitokseenne hakeneiden ja aloittaneiden musiikin yleisen oppimäärän mukaisesti opiskelevien oppilaiden lukumäärät syyslukukaudella 2013: *

Jos oppilaitoksessanne ei ollut pääsykokeita yleisen oppimäärän opetukseen, niin merkitkää hakijoiksi opetukseen ilmoittautuneiden uusien oppilaiden lukumäärä.

Musiikin yleiseen oppimäärään hakeneet syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>
Musiikin yleisen oppimäärän aloittaneet syyslukukaudella 2013	<input type="text"/>

22. **Oppilaitoksenne musiikin yleisen oppimäärän mukaisen opetuksen opetustunnit ja opetukseen osallistuneet oppilaat syyslukukaudella 2013:**

Opetustunnin laskennallisena perusteena käytetään 45 minuutin mittaista opetusta. Opetustunteihin ei ilmoiteta opettajien muun työn tuntimäärää (esim. pääsykokeiden ja kurssitukintojen järjestäminen). Opetustuntimäärään sisällytetään myös varhaisiän kasvatuksen määrä. Opetustuntien lukumäärää ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Musiikin yleisen oppimäärän opetustunnit syyslukukaudella 2013

Musiikin yleisen oppimäärän opetukseen osallistuneet syyslukukaudella 2013

23. **Oppilaitoksenne musiikin opiskelijoiden oppilasmäärä syyslukukaudella 2013:**

Avoimiin kohtiin merkitään oppilaitoksenne oppilaiden kokonaismäärät alla olevan jaottelun mukaisesti. Oppilasmääriä ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Varhaisiän musiikkikasvatus

Musiikkikoulu 7-17vuotiaat

Aikuiset yli 18v. opiskelijat

24. **Oppilaitokseenne musiikin opiskeluun hakeneiden ja aloittaneiden oppilaiden lukumäärät syyslukukaudella 2013:**

Jos hakijoille ei järjestetty pääsykokeita, ilmoittakaa hakijoiksi uusien musiikin opetukseen ilmoittautuneiden oppilaiden lukumäärä.

Musiikkikouluun hakeneet syyslukukaudella 2013

Musiikkikoulun aloittaneet syyslukukaudella 2013

25. **Oppilaitoksenne opetustunnit ja opetukseen osallistuneet oppilaat syyslukukaudella 2013:**

Opetustunnin laskennallisena perusteena käytetään 45 minuutin mittaista opetusta. Opetustunteihin ei ilmoiteta opettajien muun työn tuntimäärää (esim. pääsykokeiden ja kurssitukintojen järjestäminen). Opetustuntimäärään sisällytetään myös varhaisiän kasvatuksen määrä. Opetustuntien lukumäärää ei eritellä mahdollisten toimipisteiden mukaisesti.

Musiikkikoulun opetustunnit syyslukukaudella 2013

Musiikkikoulun opetukseen osallistuneet syyslukukaudella 2013

26. **Kuinka paljon oppilaitoksenne musiikinopiskelijoista on tyttöjä ja poikia? (ilmoitetaan prosentteina)**

prosenttia

Tyttyjä

Poikia

27. **Oppilaitoksemme saa kunnalta tukea toimintaansa (Avustukset, tilat jne.)**

☐ kyllä

☐ ei

Sivu 4

28. **Mitä tukea oppilaitoksenne saa kunnalta/kuntayhtymältä ja kuinka paljon?**

Jos oppilaitos saa tukea useammasta kunnasta, niin kerro tuen määrä kunnittain.

29. **Minkälaisissa työsuhteissa oppilaitoksenne musiikinopettajat työskentelevät? (Kirjoita kohtaan 0, jos ei ole tällaisia opettajia.)**

	henkilöä
Toimen tai viranhaltijoita	<input type="text"/>
Päätoimisia tuntiopettajia (väh.16h/viikko)	<input type="text"/>
Yhteispäätoimisia tuntiopettajia	<input type="text"/>
Sivutoimisia tuntiopettajia	<input type="text"/>

30. **Määräaikaisten työsuhteiden lukumäärä musiikkia opettavilla opettajilla oppilaitoksessanne:**

	määräaikaisten työsuhteiden lukumäärä
Musiikkia opettavien opettajien määräaikaisten työsuhteiden lukumäärä yhteensä	<input type="text"/>

31. **Muodollisesti kelpoisten musiikkia opettavien opettajien lukumäärä:**

	muodollisesti kelpoiset opettajat
Muodollisesti kelpoisten musiikkia opettavien opettajien lukumäärä yhteensä	<input type="text"/>

32. **Oppilaitoksen musiikkia opettavien opettajien keski-ikä:**

	vuotta
Musiikkia opettavien opettajien keski-ikä on n.	<input type="text"/>

33. **Oppilaitoksessamme voi opiskella seuraavia asioita:**

☐ Klassinenmusiikki
☐ Rytmimusiikki
☐ Kansanmusiikki
☐ Musiikin perusteet
☐ Musiikkiteknologia
☐ Sävellystä tai kappaleen kirjoitusta
☐ Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>

34. **Jos vastasit edellisessä kysymyksessä useampaan kuin yhteen musiikkityyliin, arvioi opetusmäärän suhteita prosentteina:**

	Prosenttia
Klassinenmusiikki	<input type="text"/>
Rytmimusiikki	<input type="text"/>
Kansanmusiikki	<input type="text"/>

35. **Mitä instrumentteja oppilaitoksessanne voi opiskella ja opiskelijoiden lukumäärät instrumenteittain syyslukukaudella 2013?**

Merkittäkää jokaiseen sarakkeeseen opiskelijoiden lukumäärä kussakin instrumentissa.

Opiskelijoiden lukumäärä	
Piano	<input type="text"/>
Laulu	<input type="text"/>
Klassinenkitara	<input type="text"/>
Pop/jazz-kitara	<input type="text"/>
Huilu	<input type="text"/>
Viulu	<input type="text"/>
Sello	<input type="text"/>
Kontrabasso	<input type="text"/>
Sähköbasso	<input type="text"/>
Rummut	<input type="text"/>
Lyömäsoittimet	<input type="text"/>
Trumpetti	<input type="text"/>
Saksofoni	<input type="text"/>
Pasuuna	<input type="text"/>
Käyrätorvi	<input type="text"/>
Oboe	<input type="text"/>
Klarinetti	<input type="text"/>
Fagotti	<input type="text"/>
Harppu	<input type="text"/>
Kantele	<input type="text"/>
Harmonikka	<input type="text"/>

36. **Voiko oppilaitoksessanne opiskella joitakin muita instrumentteja kuin edellisessä kysymyksessä mainitut?**

Kirjoita instrumentin nimi ja opiskelijoiden lukumäärä

Yleisen oppimäärän opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

37. Kuinka suuri osa oppilaitoksenne musiikin opetuksesta on ryhmämuotoista?

prosenttia

Musiikin yksilöopetuksen
määrä prosentteina

Musiikin ryhmäopetuksen
määrä prosentteina

38. Musiikin ryhmäopetuksen osuutta pitäisi pedagogisista syistä oppilaitoksessani:

☐ lisätä

☐ pitää ennallaan

☐ vähentää

39. Opettajien musiikin ryhmäopetustaitojen koulutusta tulisi:

☐ lisätä

☐ pitää ennallaan

☐ vähentää

40. Oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä!

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän tavoitteita ja tehtäviä tulisi selkeyttää.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän voisi yhdistää.	☐	☐	☐	☐	☐
Tavoitteellisuus ja tasolta toiselle eteneminen toteutuvat musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelma huomioi pojat hyvin.	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki opiskelijat voisivat aloittaa musiikin opiskelun yleisestä oppimäärästä ja osa opiskelijoista voisi siirtyä myöhemmin laajan oppimäärän piiriin.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksessamme on opettajien kokouksia tarpeeksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Olemme kehittäneet oppilaitoksessamme tasolta toiselle eteneviä opintokokonaisuuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksessamme on mahdollista opiskella Taiteidenvälisyys - opintokokonaisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme opettajat ovat hyvin perillä musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelmasta ja sen toteuttamisesta oppilaitoksessamme.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme opettajat osallistuvat aktiivisesti musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelman kehittämiseen oppilaitoksessamme.	☐	☐	☐	☐	☐

41. Oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän tehtäviä tulisi selkeyttää.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin laajan ja yleisen oppimäärän voisi yhdistää.	☐	☐	☐	☐	☐
Tavoitteellisuus ja tasolta toiselle eteneminen toteutuvat musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin yleisen oppimäärän opetussuunnitelma huomioi pojat hyvin.	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki opiskelijat voisivat aloittaa musiikin opiskelun yleisestä oppimäärästä ja osa opiskelijoista voisi siirtyä myöhemmin laajan oppimäärän piiriin.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksessamme on opettajien kokouksia tarpeeksi.	☐	☐	☐	☐	☐

42. Voiko instrumentin opetuksen toteuttaa mielestäsi täysin ryhmämuotoisesti?

☐ kyllä

☐ ei

☐ en osaa sanoa

43. Millä tavalla instrumentin opetus tulisi toteuttaa musiikin yleisen oppimäärän mukaisessa opetuksessa?

Tulisiko yleisen oppimäärän instrumenttipeituksen olla esim. täysin ryhmämuotoista?

44. Musiikin laajalla oppimäärällä on omat tehtävät ja tavoitteet. Musiikin yleisellä oppimäärällä voisi myös olla selkeästi oma profiili. Minkälaisia tehtäviä ja tavoitteita yleisen oppimäärän opetussuunnitelman tulisi mielestäsi sisältää?

45. **Mitkä ovat mielestäsi keskeisimmät haasteet musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa?**

Miten mainitsemasi asioita voitaisiin kehittää?

46. **Kuinka monta prosenttia oppilaitoksenne oppilaista teki tasosuorituksen vuonna 2013?**

Jos ei ollut tasosuorituksia v.2013, merkitkää sarakkeeseen 0.

tasokurssisuoritusten määrä prosentteina

Tasosuorituksen tehneiden
oppilaiden määrä
prosentteina v.2013

47. **Mitä ajattelet tasosuoritusten tekemisestä musiikin yleisen oppimäärän puolella?**

48. **Kuinka monta prosenttia oppilaitoksen oppilaista keskimäärin suorittaa musiikin laajan oppimäärän perustason ja saa siitä päättötodistuksen?**

prosenttia oppilaista

Laajan oppimäärän musiikin
perustason suorittaneiden
lukumäärä prosentteina

49. **Kuinka monta prosenttia oppilaitoksenne oppilaista suorittaa keskimäärin laajan oppimäärän mukaisen musiikiopistotason ja saa siitä päättötodistuksen?**

prosenttia oppilaista

Laajan oppimäärän musiikin
opistotason suorittaneiden
lukumäärä prosentteina

Sivu 6

50. **Kuinka monta prosenttia oppilaitoksenne oppilaista keskimäärin suorittaa musiikin yleisen oppimäärän ja saa siitä päättötodistuksen?**

prosenttia oppilaista

Musiikin yleisen oppimäärän
päättötodistusten määrä
prosentteina

Oppilaitoksen taloudelliset toimintaedellytykset

51. Lukukausimaksun suuruus musiikin yleisen oppimäärän opetuksessa kevätlukukaudella 2014:

Lukukausimaksun suuruus ilmoitetaan kevätlukukaudelta 2014. Jos lukukausimaksun suuruus vaihtelee, niin maksusta ilmoitetaan vaihteluväli (min - max). Jos oppilasryhmässä ei ole oppilaita, merkitään kohtaan "ei oppilaita".

euroa

Musiikin varhaiskasvatuksen lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikin 10 opintokokonaisuutta lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikin aikuisopiskelijoiden lukukausimaksu	<input type="text"/>

52. Lukukausimaksun suuruus musiikin laajan oppimäärän opetuksessa kevätlukukaudella 2014:

Lukukausimaksun suuruus ilmoitetaan kevätlukukaudelta 2014. Jos lukukausimaksun suuruus vaihtelee, niin maksusta ilmoitetaan vaihteluväli (min - max). Jos oppilasryhmässä ei ole oppilaita, merkitään kohtaan "ei oppilaita".

euroa

Musiikin varhaiskasvatuksen lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikin perustason lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikkiopistotason lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikin aikuisopiskelijoiden lukukausimaksu	<input type="text"/>

53. Lukukausimaksun suuruus musiikin opetuksessa kevätlukukaudella 2014:

Lukukausimaksun suuruus ilmoitetaan kevätlukukaudelta 2014. Jos lukukausimaksun suuruus vaihtelee, niin maksusta ilmoitetaan vaihteluväli (min - max). Jos oppilasryhmässä ei ole oppilaita, merkitään kohtaan "ei oppilaita".

euroa

Musiikin varhaiskasvatuksen lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikkikoulun opiskelijoiden 7-17v. lukukausimaksu	<input type="text"/>
Musiikin aikuisopiskelijoiden yli 18v. lukukausimaksu	<input type="text"/>

54. Arvio seuraavaan sarakkeeseen kuinka suuren prosenttiosuuden oppilaitoksenne lukukausimaksut kattavat koko oppilaitoksen musiikin opetuksesta:

prosenttia

Lukukausimaksut kattavat seuraavan %-osuuden musiikkioppilaitoksen/musiikin opetusyksikön koko rahoituspohjasta.	<input type="text"/>
--	----------------------

55. Mitkä ovat oppilaitoksenne musiikin opetuksen jatkuvuuden kannalta merkittävimmät haasteet?

56. Paljonko oppilaitoksenne tarvitsisi lisämäärärahaa vuodessa, jotta musiikin opetuksen tulevaisuus olisi turvattu?

euroa/vuodessa

Arvio vuotuisen lisämäärärahan tarpeesta euroina	<input type="text"/>
--	----------------------

57. Instrumentin ryhmäopetuksen osuutta pitäisi taloudellisista syistä oppilaitoksessani:

- ☐ lisätä
- ☐ pitää ennallaan
- ☐ vähentää

58. Oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän rahoitus on riittävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän opettajille tulisi laatia erilliset työehtosopimukset.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme talous on vakaalla pohjalla.	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajien yleissitovaa musiikkioppilaitoksia koskevaa työehtosopimusta on lähes mahdotonta noudattaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien työntekijöiden löytäminen oppilaitokseen on ollut helppoa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opetuksen ulkopuolelle jäävistä ns. muista työtunneista on helppo sopia opettajien kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajille tulisi maksaa enemmän palkkaa ryhmätunneista kuin yksityistunneista.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme kilpailee oppilaista toisen musiikkioppilaitoksen kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajille ei ole mahdollista tehdä työehtosopimusta ennenkuin tiedetään kuinka paljon voidaan tarjota opetusta lukukaudeksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme tarvitsee paremmat tilat toiminnan pyörittämiseen.	☐	☐	☐	☐	☐

59. Oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän rahoitus on riittävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikin laajan oppimäärän ja yleisen oppimäärän opettajille tulisi laatia erilliset työehtosopimukset.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme talous on vakaalla pohjalla.	☐	☐	☐	☐	☐
Kansalais- ja työväenopistojen musiikin opettajia koskevia työehtosopimuksia on lähes mahdotonta noudattaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien työntekijöiden löytäminen oppilaitokseen on ollut helppoa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opetuksen ulkopuolelle jäävistä ns. muista työtunneista on helppo sopia opettajien kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajille tulisi maksaa enemmän palkkaa ryhmätunneista kuin yksityistunneista.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme kilpailee oppilaista toisen musiikkioppilaitoksen kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajille ei ole mahdollista tehdä työ sopimusta ennenkuin tiedetään kuinka paljon voidaan tarjota opetusta lukukaudeksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme tarvitsee paremmat tilat toiminnan pyörittämiseen.	☐	☐	☐	☐	☐

60. Saavatko kaikki oppilaitoksessa toimivat musiikin päätoimiset tuntiopettajat(16h/viikko) koko kesäajalta palkkaa?

Tässä tarkoitetaan myös kansalais- tai -työväenopistoissa toimivia päätoimisia opettajia.

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Oppilaitoksessa ei työskentele päätoimisia musiikin opettajia.

Sivu 8

61. **Miksi kaikki päätoimiset tuntiopettajat(16h/viikko) eivät saa palkkaa koko kesäajalta?**

Olisiko sinulla jokin ajatus miten opettajien tilannetta voisi parantaa niin, että he saisivat palkkaa kesäajalta?

Musiikin yleistä oppimäärää opettavien oppilaitosten verkostoituminen

62. **Miten oma oppilaitoksesi on verkostoitunut musiikin yleisen oppimäärän opetuksen kanssa?**

63. **Minkälaisia haasteita olet kohdannut musiikin yleisen oppimäärän opetuksen verkostoitumisessa?**

Miten mainitsemasi asioita voitaisiin kehittää?

64. Oletko väittämien kanssa samaa vai eri mieltä?

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Oppilaitoksemme tekee yhteistyötä usean musiikkioppilaitoksen kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tietoinen Musiikinopetus Suomessa-työryhmästä.	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksemme ei halua jakaa kehitettyä tietotaitoa ilmaiseksi muille oppilaitoksille.	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisen oppimäärän oppilaitosten yhteistyötä kehittämällä voidaan kehittää myös yleisen oppimäärän opetusta.	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisen oppimäärän rahoitusta parantamalla voidaan parantaa myös oppilaitosten verkostoitumista.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin lisätä yhteistyötä toisten musiikkioppilaitosten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin lisätä yhteistyötä toisten taideoppilaitosten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐

65. Muutama kysymys järjestöistä:

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Edustaako oppilaitoksenne opettajia Oaj:n luottamusmies?	☐	☐	☐
Toimiiko oppilaitoksessanne Suomen musiikinopettajien liittoon (Smol) kuuluva opettajajyhdistys?	☐	☐	☐
Onko oppilaitos Suomen musiikkioppilaitosten liiton (Sml) jäsenoppilaitos?	☐	☐	☐
Onko oppilaitos Suomen musiikkioppilaitosten liiton (Sml) palveluasiakas?	☐	☐	☐

Vastaajan tiedot

66. **Vastaajan asema oppilaitoksessa? ***

☐ Rehtori

☐ Apulaisrehtori

☐ Toiminnanjohtaja

☐ Musiikin vastaava opettaja

☐ Muu mikä?

67. **Toimin hallinnollisten tehtävien lisäksi opettajana.**

☐ kyllä

☐ ei

Sivu 11

68. **Miksi toimit hallinnollisten tehtävien lisäksi opetustehtävissä?**

69. **Ikä ***

☐ alle 30v.

☐ 31-40v.

☐ 41-50v.

☐ 51-60v.

☐ 61v.-

70. **Sukupuoli ***

☐ Nainen

☐ Mies

71. **Suoritettu tutkinto: ***

☐ Ylempi korkeakoulututkinto

☐ Alempi korkeakoulututkinto

☐ Ylioppilastutkinto

☐ Ammatillinen perustutkinto

☐ Jokin muu -mikä?

72. **Haluatko saada sähköpostiisi linkin valmiiseen opinnäytetyöhöni? Voit kirjoittaa tähän oman sähköpostiosoitteesi mikäli haluat linkin valmiiseen opinnäytetyöhöni. Tähän voit kirjoittaa myös muuta palautetta kyselystä, mikäli haluat.**

Siirtyessäsi seuraavalle sivulle kyselyn vastaukset tallentuvat ja olet vastannut kyselyyn.

» **Redirection to final page of KyselyNetti** (muuta)